Hunedoara-Deva

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LUCEAFĂRUL

ANUL VI — Nr. 9 (120) — 27 APRILIE 1963 | REVISTĂ A UNIUNII SCRIITORILOR DIN R. P. R. | Apare simbăta, de două ori pe lună — 12 PAGINI — 1,50 lei

FLORAR

de **Tiberiu Utan**

La țarm, scrutez adîncul, din ape cînd răsai
cu pînzele întinse sub vînturi lună Mai.
Ai ocolit pămîntul cu pași de fată, mici,
de fiecare dată întoarsă tot aici...
Frumoasă este marea-n floralu-ți anotimp,
că aș rămîne-ntr-una, patrulă fără schimb,
să-i descifrez, ca-n pagini, în undă după
undă,
să-mi facă semne visul și iarăși să
se-ascundă
ca peștii-nchipuirii...
Cît mi-ai lipsit! În ceasul întîlnirii
îți viu cu pîine-n cale, și sare și cu soare.

Ținîndu-se de mîini, stau în întîmpinare
pe țărmul meu de mare
palatele zidite anțăr de Făt-Frumos.

Cu degete de floare ia, gustă din prinos.

SÎNTEM LENINIȘTI

de **Niculae Stolan**

Nu în Simbirsk, pe maica-Volgă doară,
Nici numai într-o primăvară, ci,
Lenin născut e-n fiecare țară.
Lenin se naște-n fiecare zi.

Elanuri declanșînd în mii de trepte
Cuvîntu-i, și la noi, în toate-i viu:
Și-ntr-ale țării planuri înțelepte
Și-n acest simplu vers pe care-l scriu.

Cu înțelegerea-i de om știută
Lenin, prietenul apropiat,
Cu fiecare răbdător discută,
Se sfătuiește, cînd ne dă un sfat.

Cu-aceeași veche punctualitate,
Modest, precum un muncitor de rînd,
Zilnic îl văd, cînd ceasul muncii bate,
La sediul Partidului intrînd.

Neobservat, se duce la plenare
Cu membrii Comitetului Central,
Dar deîndată-l simți în fiecare,
Ca marea răsunînd în orice val.

Că pentru nimeni nu e datorie
Mai sfîntă cum ne e credința-n el:
Partid Muncitoresc, cinstire ție,
Tu-ntotdeauna i-ai rămas fidel!

IDENTITATE

de **Ștefan Iureș**

N-ai tu vîrsta scrisă-n buletin,
Nici măcar aceea scrisă-n stele,
Flăcăruia tinereții mele,
Încă fraged ram de rozmarin.

Vremea — la ce bun să mă înșele?
Anii, chiar de zăbovesc puțin,
Totuși vin, se-nșiruie și vin
Cu poveri în ranițele grele.

Vameșule, află că duc aur,
Pietre scumpe, rare mirodenii,
Fabulos urieșesc tezaur:

Munci obștești în explozive zile.
Nopți cu sori deasupra unei file
Și — lingou — Bumbeștii-Livezenii.

Fotografia de ION MICLEA
(după un proiect
de monument
de EUGEN CIUCĂ)

ELOGIU

Ziua de 1 Mai, intrată în conștiința omenirii ca zi a solidarității internaționale a celor ce muncesc, a căpătat în epoca noastră sensuri noi și profunde, datorită victoriilor socialismului, tot mai măreț, care influențează covîrșitor mersul istoric al lumii contemporane.

Pentru noi — cei care trăim sub semnul primăverii socialiste — fiecare sărbătoare a lui 1 Mai este un prilej de a ne memora cu mîndrie transformările revoluționare, marile realizări dobîndite de poporul nostru sub conducerea înțeleaptă, clarvăzătoare, a partidului, pe drumul neabătut al leninismului biruitor. Imaginea vie a unității de monolit a poporului nostru în jurul partidului o găsim în însăși imaginea construcțiilor ridicate, în ani plini de eroism și de patriotică dăruire, pe tot cuprinsul țării, de către masele muncitoare, cu eforturi neîntrerupte de muncă creatoare pentru desăvîrșirea înfăptuirilor socialiste în toate domeniile de activitate. Industrializarea țării, colectivizarea totală a agriculturii, impetuoasa revoluție culturală, au constituit strălucite victorii care au adus patria noastră în rîndul țărilor înaintate.

Cît de potrivită ne apare „Ziua tineretului" așezată în calendarul marilor noastre sărbători, alături de ziua de 1 Mai! Găsim aici consfințirea unui sens istoric nou pentru drumul tineretului nostru, educat în principiile marxist-leniniste ale iubirii de patrie și ale solidarității internaționale a oamenilor muncii. Generația de astăzi își trăiește și-și identifică anii tineri cu anii istoriei de construcție socialistă a țării. Chemați ca părtași activi la marile opere ale muncii libere, tinerii din uzine, de pe ogoarele colectivizate, din școli, de pe marile șantiere, primesc în același timp — prin organizațiile revoluționare ale U.T.M.-ului, conduse de partidul nostru — o educație multilaterală continuă, orientată spre împlinirea profilului moral al viitorului constructor al comunismului. Există o profundă legătură între activitatea intensă a tineretului nostru, pusă în slujba construcției patriei noi, și între lupta lui nobilă — ca tineret al unei țări socialiste, — pentru triumful păcii și prieteniei popoarelor. Uniunea Tineretului Muncitor cultivă relații cu peste nouăzeci de organizații ale tineretului lumii, iar în amfiteatrele universităților noastre învață studenți din 54 de țări ale Europei, Asiei, Africii și Americii.

Aducînd la tribuna O.N.U. propunerea Romîniei privind promovarea, în rîndurile tineretului lumii, a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare, tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej a dat expresie înaltelor răspunderi față de viitorul tinerei generații a omenirii. Este punctul de vedere al unei țări în care educarea comunistă a tineretului, în spiritul dragostei pentru înaltele valori ale umanității, a devenit o realitate cotidiană, de netăgăduit. Avem un tineret care participă cu însuflețire, alături de întregul popor, la crearea patriei înfloritoare de azi, la ridicarea unei industrii moderne, pe ramuri complexe inexistente înainte, la mecanizarea agriculturii, la ridicarea de școli, de orașe noi, la trezirea regiunilor înapoiate și aducerea lor în circuitul fertil, trepidant, al civilizației socialiste. Avînd zilnic sub ochi imaginile vastelor realizări, mereu mai impunătoare, tineretul nostru poate medita profund asupra condițiilor în care trăiește și a sarcinilor lui prezente, după cum își poate privi cu încredere viitorul, într-un univers de construcții și de înaltă activitate spirituală, care-i adîncesc sentimentele de cetățean al patriei noastre socialiste, de purtător viguros al idealurilor comuniste.

Noțiunea de *tînăr*, care fusese mult timp, în vechea orînduire, noțiunea care desena nefericirea de a nu-ți putea găsi un drum frumos, sigur și constructiv în viață, de a nu putea măcar învăța omenește o meserie — are astăzi, în toate privințele, un conținut generos. Un conținut nou și bogat, datorită tocmai transformărilor revoluționare care au făurit o țară nouă, un om nou.

Iată, așadar, frumosul sens al existenței, pregătit și dăruit generației de astăzi de către poporul nostru harnic care și-a găsit — încă de cînd era „sărac în țară bogată" — adevăratul și înțeleptul călăuzitor spre victorii, în partidul leninist al clasei muncitoare.

Iată de ce ziua de 1 Mai și Ziua tineretului sînt firesc apropiate în calendarul generației de astăzi și le cinstim ca sărbători în care tinerii noștri trăiesc o profundă recunoștință față de partid și mîndria de a fi cetățeni demni ai unei țări tinere prin elanul și înnoirile revoluției.

„L"

JURNAL DE LECTURĂ

AUGUSTIN BUZURA:

„Capul bunei speranțe"

Lumea povestirilor lui Augustin Buzura e o lume apăsată de tragedia războiului sau de un trai zilnic incert, evocînd condiția tragică a existenței în societatea bazată pe exploatare. Revederea locurilor pe unde a luptat împreună cu prietenul său cel mai bun, mort în timpul războiului, îi răscolește lui Hereș amintiri dureroase („Flori roșii"). „Clara" este evocarea dragostei suave pentru o prietenă din copilărie, ucisă de barbarii fasciști, „Ecoul", una dintre cele mai echilibrate bucăți, omagiază tăria morală a comuniștilor, superioritatea spirituală a celor ce au luptat pentru un ideal înalt. Moartea muncitorului Pintea, care se aruncă în cazanul cu plumb topit pentru a asigura măcar astfel o recompensă familiei, apare ca finalul tragic al unei existențe mizere. Schița aduce vagi ecouri din nuvelistica lui Sahia, dar sfîrșește, din păcate, în melodramatism.

Dintre povestirile inspirate din actualitate aflăm în „Capul bunei speranțe" și în „Licăr" bune pagini de analiză.

Ceea ce izbește în mai toate schițele și povestirile lui Augustin Buzura, publicate recent sub titlul „Capul bunei speranțe" (în col. „Luceafărul"), este alăturarea expresiei căznite, greoaie, neclare, greu de concretizat, cu fraza alertă, vioaie, conținînd o imagine sau un detaliu sugestiv. Această alăturare se resimte și în construcția povestirilor, arareori conduse spre o finalitate revelatoare — cum remarca și N. Manolescu în „Contemporanul". De pildă „Ecoul" este întreținută de trudnice retrospective, care nu reușesc să fixeze în memoria afectivă a cititorului istoria prieteniei de nezdruncinat dintre minerul Mihai, devenit partizan, și comunistul Gheorghe.

Povestirea conține totuși un bun moment dramatic: încordata și îndelungata pîndă reciprocă a partizanului și a jandarmului, singurul supraviețuitor dintre urmăritori.

Dramatismul unei povestiri ca „Pintea" este minat de suprapunerea în economia bucății a celor două unghiuri de vedere, al secretarului, fost prieten cu Pintea, și al fiului acestuia din urmă. Destule reziduuri melodramatice conține și „Clara", care rămîne totuși superioară celei dinainte, prin tulburătoarea solidaritate a copiilor din sat, care-și fac toți steluțe galbene, ca prietena lor de joacă, condamnată la un drum fără întoarcere.

În „Flori roșii", analiza suferă de pe urma aglomerării unor descrieri nesemnificative pentru procesul psihic la care asistăm. Autorul scrie undeva, referitor la Hereș: „El se învîrtea pe loc, în jurul unei gropi ca o farfurie, iar sudoarea-i curgea într-una, umezindu-i cămașa, producîndu-i o senzație neplăcută de mîncărime, pe care n-o lua în seamă". (p. 12). Întîlnim apoi exprimări contorsionate, paradoxale ca aceasta: „deschizăturile înguste ale ochilor, închiși de lumină și uscăciune".

Fenomene identice întîlnim și în alte povestiri. Asta nu înseamnă că Buzura nu are uneori revelația preciză a senzațiilor și posibilitatea de a le exprima sugestiv. În „Ecoul", în „Capul bunei Speranțe" și, într-o măsură, în „Licăr" există dovada unei asemenea posibilități. Autorul întreprinde aci o analiză atentă, la obiect, eliberată de încărcătura inutilă a unor descrieri de prisos. El va trebui să acorde însă o mai mare atenție oglindirii în scrisul său a fenomenelor contemporane, care-i pot furniza numeroase subiecte dramatice. suficientă substanță către care natura de analist a lui Augustin Buzura se simte atrasă.

Fotografia: DAN GRIGORESCU

ROMULUS RUSAN:

„Riul ascuns"

Romulus Rusan face parte dintre acei tineri reporteri care consideră că simpla relatare sau descriere a realității nu este ea însăși elocventă. Autorul manifestă parcă o teamă de faptele nude, de unde și impresia că unele dintre reportajele sale sînt cam abstracte. Rusan este atent mai ales la extragerea acelor elemente din realitate care permit dezvoltarea unei idei.

Autorul explorează locurile de pe harta țării unde altădată „nu se întîmpla nimic", pentru a reliefa ideea că socialismul face posibilă intrarea pe poarta istoriei a unor regiuni altădată cufundate în anonimat. „Integrarea în trupul fierbinte al realității", cum o numește Rusan, se face datorită efortului eroic al omului socialist. Adevărul este valabil, fie că e vorba de bătrîna urbe cu trecut istoric din cîmpia Ardealului, Blajul — loc uitat al unor vechi glorii cărturărești, fie că e vorba de vechiul tîrg moldovenesc, Roman, ajuns azi la situația de centru industrial al țării. Reporterul își privește obiectivul cu un ochi lucid, remarcă deosebirile fundamentale în timp, înregistrează transformările, salturile calitative și le raportează necontenit la dimensiunea trecutului.

Procedeul este foarte frecvent la unii tineri, de unde și impresia de cunoscut, mai ales cînd reporterii se lasă furați de voluptatea de a îngrămădi în pagini de o impersonalitate obositoare date istorice, mai mult sau mai puțin importante, legende mai mult sau mai puțin străvechi, sau se lansează extaziați în exclamații de tot felul. Nu este cazul la Romulus Rusan, care apelează la istorie atît cît e nevoie pentru a explica, pentru a servi o asociație de idei sau a marca saltul în timp, iar la metaforă și simbol mai ales atunci cînd e necesar pentru a sugera atmosfera.

De pildă, în reportajul închinat Blajului („Orașul cu două dimensiuni"), din cîteva date revelatoare Rusan schițează atmosfera prăfuită „a orașului mort peste care istoria a lăsat niște fîlfîiri triste de liliac". Fizionomia tîrgului inert cu aspect rural de dinainte de război, „cu case ursuze și străzi norcoase, cu locuitori încremeniți în somnolență, dar alintați perfid de falsa conștiință a importanței lor" este creionată sobru, cu inteligență, fizionomie contrastînd puternic cu forfota neobișnuită, cu febrilitatea pe care o aduce apropierea șantierului noii fabrici, construită pe fosta „cîmpie a libertății".

Enumerînd cîteva calități necesare reporterului, acad. G. Călinescu, într-o cronică a optimistului din „Contemporanul" (febr. 1963), pomenea și de un anume „simț dramatic al efortului colectiv" ca și de „un dar al dialogului cu oamenii". Romulus Rusan, mai mult decît alți confrați de generație, le posedă pe amîndouă, dar nu le valorifică suficient. După cum remarcă și prefațatorul volumului, Al. I. Ștefănescu, Rusan ne face cunoscut și apropiat efortul unor colective muncitorești închegate. El surprinde exact psihologia colectivă a constructorilor de poduri, ca și pe aceea a instalatorilor unor conducte. Imaginea unui asemenea colectiv de muncă este redată prin fișe portretistic-biografice, prin scene semnificative sau dialoguri, astfel că reportaje ca „Riul ascuns" sau „Trenul de intervenție" nu ni se par „aride" (vezi cronica lui G. Dimisianu din „Gazeta literară"). Ceea ce i se poate reproșa aici autorului este poate mai puțin terminologia inginerească și mai mult lipsa unei gradări, a unei ritmici adecvate în reportajele amintite. Ne asociem însă cronicarului „Gazetei literare" care atrage atenția reporterului asupra unor fraze sau comentarii care suferă de banalitate sau retorism. Iată cîteva exemple: „parcă solul de aici ar fi avut darul de a genera murdăria"; „Un trecut mort, din care ca din oricare mort mai rezistase doar numele"; „un oraș întreg intrat într-o primăvară perpetuă...", toate din reportajul „Orașul cu două dimensiuni". Există în volum și unele pagini în care autorul, abandonînd substanța propriu-zisă a reportajului, se lasă pradă unei poematici uneori nu lipsită de farmec. E vorba de bucata „Ochii", în care Rusan brodează pe canavaua unei idei nu prea noi un șirag întreg de metafore și comparații. Înzestrat cu veritabil talent de peisagist, Rusan creează o atmosferă poetică în care intenționează să învăluie substanța umană a reportajului. Dar o învăluie atît de mult, încît o estompează în loc să-i dea relief. Realul său talent ca și suflul autentic din cele mai bune bucăți ale volumului se vădesc mai ales cînd cultivă ceea ce tot acad. G. Călinescu numea, în amintita „Cronică a optimistului", „maniera simplă".

Eugenia Tudor

AL. SIPERCO:

„N-a fost în zadar"

În romanul lui Al. Șiperco se înfățișează un episod din lupta uteciștilor în anii teroarei fasciste. Autorul are în vedere mai ales evoluția unui student la politehnică, Raicu Andrei, a cărui traiectorie sufletească o trasează cu destulă siguranță. Transformarea sa e urmărită mai mult în actele cotidiene ale vieții, care, în condițiile date, presupuneau o egală doză de eroism. Dacă există o dimensiune eroică în această carte, ea e dispersată cu discreție în faptele zugrăvite și aflăm de ea abia după ce acestea s-au epuizat.

Atmosfera epocii evocate e imprimată în pagini remarcabile. Autorul prinde pulsul momentului istoric, fără a uza de șablcane, realizînd, astfel, impresia de trăire directă a evenimentelor. Nu întotdeauna, însă materialul de viață este supus unei elaborări riguroase, așa încît uneori el rămîne în afara destinelor umane. Așa se întîmplă cu profilul moral al eroului central crește rapid în prima parte a romanului, pentru ca în cea de-a doua să stagneze, deși materialul de viață e la fel de bogat. Aceasta pentru că autorul nu selectează din faptele care au tangență cu viața personajului numai ceea ce contribuie la îmbogățirea lui sufletească.

Cartea lui Al. Șiperco beneficiază, în paginile ei cele mai reușite, de un stil atractiv prin naturalețe și limpezime, deși nu sînt evitate unele cruditări verbale sau exprimări improprii. Reluînd un tic verbal al lui Davîdov, Al. Șiperco îl pune în gura eroului său, fără să bage de seamă că nu mai are atîta savoare. Pentru eroul lui Șolohov cuvîntul „hotărît", pronunțat în momentele de duioșie, este manifestarea unei infinite candori, reprimate printr-o expresie categorică, fapt ce dă un aer de stîngăcie hilară și ni-l face și mai apropiat. În cazul eroului de față, el își pierde orice efect.

Laturile mai puțin izbutite nu întunecă însă mesajul luminos al cărții lui Șiperco. Ea aduce în fața cititorului tabloul unei vremi de restriște, din care răsar chipurile avîntate ale tinerilor luptători comuniști.

DIONISIE SINCAN:

„Drumuri Albastre"

Cartea lui Dionisie Șincan ar putea fi considerată drept jurnalul eroului ei central, dacă stările sufletești ale acestuia nu s-ar prelungi în fapte, pînă la o deplină obiectivare. Astfel, observația autorului se extinde asupra membrilor unui întreg echipaj marinăresc, uniți în lupta cu marea și mai ales cu reminiscențele individualiste din mentalitatea lor. În fond nu e nimic spectaculos în această carte, deși cadrul ales i-ar fi prilejuit autorului înfățișarea oamenilor în încleștările dramatice cu valurile mării. El știe să sugereze că mai puternice sînt frămîntările din sufletul uman, pe care le înregistrează fără ostentație moralizatoare, cu intenția vădită de a ascunde ecourile lor prea zgomotoase. Căci pentru Dionisie Șincan bucuriile și durerile se spun mai mult tăcînd și se transmit în semne abia perceptibile, care pot însă stîrni impresii adînci, tulburătoare.

Eroul său, Dobre, numit secretar de partid pe vasul „Milcov", în scopul de a îmbunătăți munca, trăiește intens viața tovarășilor săi, știind să intervină cu promptitudine și delicatețe în momentele de derută ale acestora. Semnificative, în acest sens, mi se par relațiile lui cu noul comandant de vas, Preda.

Dobre își dă seama, după ce observă atitudinea celorlalți marinari față de noul comandant, că dispretul afișat de acesta nu constituie decît manifestarea de suprafață a unei drame care se consumă în adînc. De aceea conflictul dintre ei, care e de natură etică, își găsește o cale adecvată de rezolvare, desfășurîndu-se tacit, fără prea mari răbufniri exterioare.

Drama lui Preda provenea, în fond, din mutilarea unor elanuri afective pentru a nu-și dezvălui prea mult ființa adevărată, socotind că nimeni din cei care-l înconjoară nu era demn să afle ce e în inima lui. Cucerit, însă, de sinceritatea și spontaneitatea acestora, el începe să cîștige o altă înțelegere a vieții.

Înfruntarea este urmărită cu subtilitate, rezolvările simpliste fiind ocolite de cele mai multe ori. Ne mirăm numai faptul că autorul n-a concentrat întreaga substanță a cărții în jurul acestui conflict, oprindu-se la început asupra unor destine umane ce nu se integrează întru totul în economia lucrării.

Analiza sa se bazează mai mult pe observațiile „prezente", faptele părînd astfel proaspăt înregistrate, dar tot de aci rezultă și un neajuns, în sensul că unele din personajele sale sînt parcă văzute unilateral sau expediate grabnic. Dacă ar completa profilul unor astfel de personaje, mai sumar schițate, fără a renunța la sondarea frămîntărilor lor interioare, cartea, bine scrisă, și-ar spori totodată semnificațiile ei umane.

Vasile Sandu

Literatura străină în românește

Poeți nordici

O poezie intitulată: „Cablul" a poetului suedez Harry Martinson — pe care o citim în culegerea „Poeți nordici", de curînd apărută la Editura pentru literatură universală — ne arată un grup de muncitori ai mării, în plină activitate. Citățm: „Am pescuit cablul Atlantic între Barbados și Tartuga, / la lumina lanternelor / am lipit cu cauciuc nou rănile pe spinarea lui. / Cînd am pus urechea la locul ros și lipit / am auzit un zumzăit în cablu: / discutau milionarii din Montreal și St. John. / prețul zahărului din Cuba și scăderea salariilor noastre. / Am stat multă vreme și ne-am gîndit/ într-un cerc de lanterne / noi, pescuitorii de cabluri cu lungă răbdare. / Apoi am cufundat cablul reparat în mare, la locul lui". Poezia de mai sus, denunțătoare și amară, o găsim reprezentativă pentru un întreg număr de poeți nordici. În opera lor, protestul social este energic, dar ei măsoară, am putea spune, o adîncime numai interioară a revoltei lor. La o serie de alți poeți nordici, protestul social îmbracă forma unei puternice vibrații exterioare. La Pär Lagerkvist — poet suedez de prima mînă — întîlnim o revoltă intensă, care alunecă însă prea mult în planul subiectiv acaparează eul și dă naștere unui zbucium paroxistic. Poetul spune: „Neliniștea, neliniștea este partea mea de moștenire / e rana ce-o port în gîtlej / țipătul inimii mele în lume". El aduce imprecații lumii întregi și vieții. Dar în versurile finale ale bucății din care citățm, sensul social al stării sale este mai mult decît clar: „Să presari tu, soare, galbene paie / pe pămînt, pentru toți / pentru noi, istoviți, înghețați / istoviți, înghețați. / Eu mă voi așterne să cînt. / Dulce este pentru mîinile mele palide și reci / fiecare pai". Iată însă că la Artur Lundkvist, ca și la alții, protestul social nu mai rămîne în impas — fie sub forma amărăciunii lucide, fie sub aceea a disperării anarhice — ci țîșnește într-o viziune spirituală biruitoare: „Aduceți-mi noi orașe zgomotoase, cu străzi, cu fabrici / să rîdă roșu soarele în fum / să cînte naiul în uzine". Și mai departe: „Să fie viață și foc, frumusețe / ceva să ațîțe, să aprindă". În această viziune, sarcina poetului ca atare apare, pentru Lundkvist, nobilă, îndrăzneață: „Poetul caută munca nimănui cunoscută / sarcina pe care nimeni n-o vrea", în orice caz „nu concretizarea care înăbușe posibilul și desfoliază speranța / nu gura care-și mănîncă propria rază / nu pieptul care odihnește greoi în hamac"... Este vizibil, în aceste ultime versuri, atacul indignat împotriva stagnării morale, funeste și complacerii în privilegii a burgheziei mari și mici nordice. Aceeași situație o vizează, cu o tărie și mai deschisă, finlandezul Elmer Diktonius, care spune: „Vom ucide țipetele nesimțitorilor / mila celor fără de inimă / neputința puternicilor / slăbiciunea rea a celor buni / vom face să se nască o nouă semințe". Suedezul Gustav Sandgren proclamă: „Să eliberăm adevărul!" — cuvinte la care versurile islandezului Steinn Steinarr sună ca un răspuns: „Am căutat viața pretutindeni / m-am căutat pe mine însumi / n-am găsit decît muncitori lihniți de foame"... Protestul social, cu accentele lui așa de autentice și puterea de expresie pe care el o îmbracă, într-o mare parte din poezia nordică, ni se pare a fi revelația cea mai valoroasă a acestei poezii.

Antologia „Poeți nordici" cuprinde 130 de autori. Ea este alcătuită de Veronica Porumbacu, care face volumului și o introducere interesantă, dezvoltată de planuri multiple, zugrăvind un întreg tablou istoric literar al poeziei țărilor nordice. Ea traduce și două treimi din cele 220 poezii cuprinse în culegere, restul fiind redate în românește de Tașcu Gheorghiu. Antologia este una din cele mai bogate și variate care s-au publicat la noi.

Desigur, sînt în acest volum și unii poeți care, dacă ar apleca urechea mai atent la curentele de cultură (fie tradiționale, fie moderniste), pe care par a se grefa versurile lor, ar auzi cum aceste curente de substrat sînt străbătute, în fond, (ca și cablurile submarine din poezia lui Martinson), de aceeași conversație dintre milionarii din Montreal și St. John, discutînd prețul zahărului din Cuba și micșorarea salariilor muncitorești...

Antologia poeților nordici este întocmită, fără îndoială, cu o mare atenție asupra mesajului uman foarte divers al celor cuprinși în ea, și, — cu excepția unor sporadice neclarități și forțări sintactice, — prezintă în ce privește versiunea românească, o neîndoioasă valoare artistică.

Dragoș Vrînceanu

cronica literară

NICULAE STOIAN:

Fișă personală

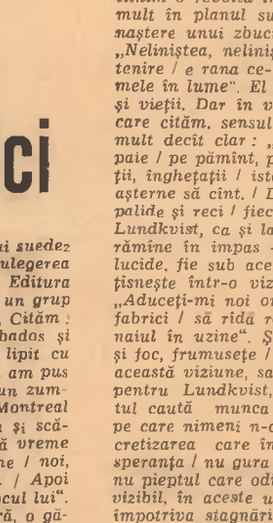

Dacă, în general, formula artistică a unui poet liric urmează îndeaproape, adeseori nemijlocit sau cu transfigurări imperceptibile, temperamentul și structura sa psihico-ideologică, în ceea ce-l privește pe Niculae Stoian, procesul acesta se realizează într-o proporție atît de sensibilă, încît devine una din trăsăturile primordiale ale profilului său. Poetul exprimă pretutindeni în versuri răspicate, de o vigoare frustă, fără podoabe stilistice prea bogate, o însușire temperamentală fundamentală a *omului*, care constă într-o francheță organică, lipsită de orice ostentație. În acest context cred că trebuie înțeles și titlul cărții: *Fișă personală*, care sugerează o mărturisire totală, nereținută, o înfățișare cu „sufletul deschis" înaintea cititorilor. De altfel, francheța aceasta fulgeră adesea și peste volumul său de debut „Fierul dracului" (1957), pus sub semnul acelui cîntec popular oltenesc: „Cin' se ia cu mine bine, / Îi dau haina de pe mine; Cin' se ia cu mine rău / Sa-l fierească dumnezeu"... care comunică strălucit atitudinea omului și eroului liric. Nu e vorba aici, firește, de o măruntă, egoistă înțelegere a raporturilor sociale, ci de o atitudine etică ușor traductibilă în ceea ce poporul nostru numește frumos de simplu: *omenie*. În poezia *Fișă personală* care și împrumută numele noului volum de versuri, poetul se definește ca artist și cetățean, cu o exactitate critică viguroasă, în versuri bine gîndite, ce vor putea călăuzi sigur exegeza critică „Eu sînt poetul lucrurilor categorice, / Ca munții-n cerul clar de după ploaie / Poetul zilelor care devin istorice / Chiar de la prima ceasului bătaie".

Fizionomia spirituală a eroului său liric e aceea a unui om nou, a unui comunist ce are — după expresia familiară a poetului — „cele mai apropiate rude" pe „membrii Partidului Muncitoresc Romîn" și neuitînd că i-s „rădăcinile pierdute-n Bărăgan", își afirmă apartenența intimă „la cei ce știu s-asude" construind o lume nouă. Toate aceste trăsături îl conduc către un ideal de viață înalt, pe piscurile căruia omul, în stare să adeverească prin propria-i comportare statutul partidului, se luminează nu ca sfinții cu „aureolă de vopsea" ci cu „nimbul" nepieritor „a tot ce e uman": „Dorința mea supremă și-ndrăzneață. / Ca gravitatea atragîndu-mă mereu: Să pot adeveri cu propria mea viață / Statutul de partid — statutul meu".

Într-o mare măsură, poezia lui Niculae Stoian dezbate probleme și atitudini ale eticii noi, comuniste, și, ceea ce a lăudabil, nu într-un spirit didacticist, ci într-un mod viu, dialectic, cu simțul responsabilității depline a poetului cetățean. El intervine direct, familiar, ca într-un colectiv intim, în rezolvarea unor aspecte morale, ridicate de complexitatea vieții omului contemporan.

Drama unui muncitor, părăsit de soție în urma destigurării suferite la salvarea dintr-un incendiu a semenului său de muncă, îl afectează parcă personal pe poet, ca pe un membru al familiei, solicitîndu-i o intervenție nu lipsită de o anume vehemență satirică. Poezia plămădită din acest material concret de viață elogiază — dar cu o anumită ariditate a mijloacelor poetice și chiar cu unele note prozaice — eroul în stare să se sacrifice pe sine pentru fericirea tovarășului de muncă, gest care-l încunună cu un nimb al măreției, căci: „Frumoase chipuri pot oricînd să-nșele: / Noi pentru frumusețe avem alt preț: / Acea putere care-n ceasuri grele / Se-nalță-n om și-l face mai măreț" (*Frumusețea omului*).

Conturîndu-și profilul spiritual în anii regimului de democrație populară, poetul poartă pe „fișa sa personală" amprenta zilelor de luptă și glorie ale revoluției noastre, atitudinea fermă și categorică a eticii comuniste, pe care o cîntă în multiplele ei ipostaze. De la volumul de debut „Fierul dracului" (1957) la „Fișă personală", poetul marchează o evoluție sigură spre împlinire și maturizare artistică, fără a se înstrăina de coordonatele inițiale ale talentului său. Ivit din adîncuri folclorice și îngemănat firesc cu poezia actualității, cu universul lăuntric al constructorilor socialismului, versul lui Niculae Stoian reface prospețimea cînteculuj din satul bărăgănean, cu un entuziasm tonic, entuziasmul fiind „natura firească" a poetului. Fiu al cîmpiei — „Mi-s rădăcinile pierdute-n Bărăgan", — al cărei cîntăreț a fost cu precădere în primul său volum, Niculae Stoian își lărgește acum simțitor aria tematică, cutreierînd cu pasiune drumurile țării, din țărmul Dunării pînă-n piscurile munților din Maramureș, de la apele cu foșniri de mătase ale mării, pînă-n șesurile din apusul Transilvaniei. În peregrinările sale, poetul poposește atît la piesajul geografic al meleagurilor noastre, la tradițiile folclorice și portul național, evocate cu plasticitate în poezia *Invidie*: / „Și adăpîndu-se din care ploi, / Se umple țarina de rodnicie, / Ca Maramureșul, de-atîția eroi, / Bînd din Fîntîna Fîntîi apă vie? / Chiar soarele, asemeni unui stog / Cuprins de flăcări într-un miez de vară, / Scrum l-ai vedea-ntre sorii lui Van Gogh — / Nătrămele oșencelor, de pară", cît și la peisajul sufletesc al omului de astăzi. În poezia „Fata cu ulciorul" ne întîmpină un excelent comentariu liric al folclorului tătărăsc din Dobrogea, brodat cu sinceritate pe canavaua plastică a unei nereținute admirații: „De-o fată c-un ulcior cîntai, îmi pare, / Sau despre tine chiar, Rușen Tefic. / Ca roua-n zori cuvintele tătare / Cădeau neauzit, Rușen Tefic / Și inima sorbind, precum o floare / Corola-și deschidea. Rușen Tefic".

Contactul permanent, nemijlocit al tînărului poet cu viața nouă, cu chipul luminos al oamenilor, dă poeziei sale — chiar și în piesele mai puțin izbutite — o prospețime și o autenticitate remarcabile.

Despre viața și sentimentele constructorilor socialismului, Niculae Stoian scrie firesc, ca despre niște vechi și bune cunoștințe, uneori aproape în stil de corespondență intimă, precum în poezia *Spre voi* închinată colectiviștilor din satul natal, în care se resimt ecouri din Goga și Esenin:

„Cît mă privește, n-am nici eu de gînd / Să-ntind spre voi o punte de hîrtie, / Doar prin ziar, așa, din cînd în cînd / Salut vă zic cu cîte-o poezie. / Iar voi, simțindu-i proaspătul tumult / Cum izbucnește — mîndră pălălaie, / Să știți atunci că vă dorește mult. / Al vostru fiu și frate. / Niculae".

În aceeași tonalitate intimă, poetul evocă tristețile de altădată ale satului, într-o poezie, e adevărat, de-o anecdotică prea apăsată, dar de un zguduitor tragism, cum este acel blestem negru adresat trecutului, cu titlul „Nicu-al lui Năstase", sau „Iarba izlazului", tablou sumbru al unei copilării înfometate: „Noi adormeam cu acest dor în gînd, / Ca să visăm apoi întreaga noapte / Pădure — iarbă în izlaz crescînd, / Și numai lapte, lapte, lapte...".

Dar nu imaginile din trecut sînt predominante în universul liric al tînărului poet, deschis cu toți porii spre actualitate. Pulsează intens în versurile sale ritmul contemporaneității, în cadențele căruia îl cunoaștem pe Eroul Muncii Socialiste Ștefan Tripșa „îmblînzitorul de oțel / Grijind cuptorul ca pe-un prunc gingaș"; ne impresionează elanul muncii țăranilor colectiviști, luminați de imaginea fericită a viitorului, cîntați cu pasiune în ciclul „*Mi-s rădăcinile pierdute-n Bărăgan*" cel mai izbutit din volum; întrăm într-un univers poetic pe care o pană înzestrată și profunda cunoaștere a vieții îl fac de o netăgăduită autenticitate și forță expresivă, în poezii ca „Floarea de toamnă", „Iarăși vine toamna", „Luna în stepă", cu această splendidă imagine plastică: „Un galben nostalgic de codru-ntomnat / Crește-n calea noastră năvalnică dună / De parc-o furtună ar fi spulberat / Frunzarul din lună". Versurile lui Niculae Stoian, pline de sensurile vieții noi, înoiește în conținut, în descoperirea unor aspecte inedite specifice actualității și nu se pierd în false înnoiri moderniste, cum nu se lasă nici pradă vreunui tradiționalism desuet.

S-ar putea crede că volumul unui poet atît de pasionat, cu un temperament vulcanic, ar trebui să poarte semnele unei spontaneități haotice. De-am crede așa, ne-am înșela grav. Ca și în cazul altor poeți de o asemenea structură temperamentală, volumul lui Niculae Stoian e de o echilibrată și unitară arhitectonică, împlinită pe o idee majoră. Astfel, ciclurile volumului *Poet al zilelor care devin istorice, Mi-s rădăcinile pierdute în Bărăgan, Numai ozonul dragostei eman, Statutul de partid — statutul meu*, simfonizează pe registre lirice nuanțate fiecare din acea *ars poetica* vibrantă, cu care se deschide volumul.

Construcția volumului exprimă pregnant siguranța interioară a poetului, certitudinea împlinirii idealurilor cîntate.

O senzație plăcută de rotund, de împlinit, o dă și limpezimea cristalină a gîndurilor și sentimentelor și stilul direct, fără întortocheri pedante, al poeziilor.

Uneori, însă, virtuțile nu sînt departe de reversul lor. Și frumoasa simplitate și francheța din poezia lui N. Stoian sînt amenințate de un anume retorism, îngreuiat de expresii netransfigurate la temperatura unui veritabil fior liric, cum se întîmplă în poezii ca „Durigaș", „Cîntec", „Magnetism" sau „Lozinci", unde simplitatea devine simplism, naturalețea cuceritoare din alte poezii e înlocuită cu un pitoresc îndoielnic: „Lozinci, tovarăși din copilărie / Din tinerețe, nelipsiți tovarăși, / Mai luminos corola purpurie / Cu orice Mai vi se deschide iarăși" sau: „Bun obiceiul, n-am la ce s-ascund și dacă iei apoi iavaș-iavaș, / Paharul plin golește-l pîn la fund, / Și dă-l de-adura vesel, durigaș!"

Sînt cîteva neajunsuri de care N. Stoian va trebui să se ferească pe viitor, pentru ca talentul său viguros să-și poată îndeplini rosturile.

I. D. BĂLAN

interviu cu EUGEN JEBELEANU despre măiestria literară

Eugen Jebeleanu este un poet al verbului grav, cu rezonanță de clopot de fier. Dar aceasta e muzica versului. Fiindcă versul lui Jebeleanu se construiește și vizual, cu severitate de gravură, realizînd adesea strălucitori singulare de monotip. Este parcă însăși mîna poetului ceea care gravează cu un stilet de oțel, în placa dură a limbii, linii nervoase, contururi săpate adînc, chipuri în efigie. Capul leonin — el însuși în efigie — ca și statura poetului, se detașează, parcă, de pe peretele în fresco al liricii.

Adresîndu-ne poetului Eugen Jebeleanu, ne-am gîndit că ar fi util să discutăm — într-o revistă a tinerilor, ca „Luceafărul" — una din laturile creației sale care credem că aduce o notă importantă în peisajul liricii actuale. În condițiile socialismului, există un acut simț de responsabilitate al poetului în fața istoriei. Dominantă în poezia lui Eugen Jebeleanu, această gravă responsabilitate și-a găsit expresia în poeme care configurează, de fapt, o „istorie poetică" (termenul poate fi nepotrivit...) : a scris poemele „Bălcescu" și „În satul lui Sahia", dar și „Surîsul Hiroshimei", și recentele poeme despre Cuba, pentru a cita numai o parte din piesele care aduc mărturia unui univers poetic complex. Privind tocmai acest univers poetic de atari dimensiuni, spre care poeții tineri tind adesea, am vrut să desprindem cîteva laturi pe care să le discutăm, în cadrul interviului nostru despre măiestria literară. Îi mărturisim poetului aceste intenții. Răspunsul e prompt :

Măiestria: a stăpîni o temă

— ...Măiestria literară ? Ea există, desigur. Dar rețeta ei ? În ce chip ne putem măiestri ? Asta nu știu. Meșteșugul literar se poate, la urma urmei, deprinde. Măiestria... — mă îndoiesc. Ea este un fenomen mult prea personal (și nu de suprafață) pentru a putea fi repetabil, transmisibil. O cheie universală a măiestriei nu există. Un scriitor, oricît de dăruit, poate să producă o *imitație* foarte convenabilă a lui Shakespeare. Cînd, însă, va ajunge cu adevărat la măiestrie, adică la acel summum de realizare artistică, fără îndoială acea măiestrie va fi măiestria *lui*, dar nu a lui Shakespeare.

Cu asta vreau să spun doar că măiestria nu este un prototip, ci un unicat.

Un scriitor *crește*, — presupunînd, de la început, că ne aflăm în fața unui scriitor născut, și nu făcut (nu se pot confecționa scriitori, oricîtă bunăvoință s-ar depune). Scriitorul crește — și el crește cu atît mai repede, și cu rezultate cu atît mai rodnice, cu cît pătrunde mereu mai adînc și într-un mod mai insolit în fenomenul vieții ; cu cît își amplifică mai temeinic cîmpul culturii și cu cît este mai bine înarmat cu concepția cea mai pătrunzătoare și cea mai consecvent științifică despre lume.

În felul acesta, darurile cu care scriitorul apare sînt mereu fecundate, reîmprospătate, activizate. Și ceea ce numim măiestrie (care nu e un fel de doctorat în artă, obținut la capătul unor sforțări excepționale... și nici meșteșug) poate, la un moment dat, să încunune calitățile deosebite ale artistului.

Dacă măiestria ar fi un instrument, care — o dată făurit sau descoperit — te face să scrii numai opere magistrale, cum se poate explica, în acest caz, chiar la cei mai mari scriitori, prezența, alături de capodopere, a unor lucrări mai slabe sau de-a dreptul mediocre ?...

Ca să fiu mai limpede : măiestria literară nu e o problemă de tehnică, de cunoștințe de tehnică poetică, oricît de aprofundate.

Meșteșugul artistic se poate învăța și perfecționa (nu de oricine). Ajutat de un confrate cu experiență, un poet poate să devină, după un timp de la debut, stăpîn pe cunoștințe cît se poate de utile, care altădată îi scăpau... utile, așadar... însă care mi-e teamă că nu-s cele mai esențiale.

Cunoștințele acestea, dominate de conștiința misiunii revoluționare a poetului angajat, și slujite de *personalitatea* poetului, care trebuie să fie însăși generozitatea umană, izbutesc, în anumite cazuri, să înfăptuiască lucrările acelea deosebite, date ca exemple de măiestrie.

Nu trebuie să confundăm, însă, măiestria cu dibăcia. Nu cred în acei „mari poeți", care înghit săbii și nu se rănesc. Poeții mari cu adevărat sînt totdeauna dispuși să-și dea singele pentru transfuziile necesare umanității ; ei nu mimează. Mai e nevoie să spun că nu există măiestrie fără curaj, adică fără luarea de poziție împotriva a tot ceea ce este anacronic ?

— Generozitatea — element component al măiestriei ?

— Da ! Miguel Hernandez, marele poet antifranchist, mort în închisoarea de la Alicante, spunea : „Noi, poeții, sîntem vîntul poporului. Ne naștem pentru a trece șuierînd prin porii lui și pentru a-i orienta ochii și sentimentele spre piscurile cele mai frumoase".

Cel care nu este gata să-și dea oricînd viața pentru idealurile pe care le cîntă, e un versificator nefericit. Meschinul poate confecționa versuri cu carul, nu însă poezie.

Un alt poet, tot spaniol, și care și-a plătit credința în om tot cu viața, spunea în zguduitoarele versuri finale ale „Autoportretului" :

„...cînd va sosi ziua celei din urmă călătorii / și cînd va fi gata de plecare luntrea, care nu se va mai înapoia niciodată, / mă veți afla la țărm, fără bagaj, / aproape gol, / la fel copiilor mării" (Antonio Machado).

Astfel a intrat poetul în moarte și nu e aceasta, care, însăși gloria poeziei, însăși onoarea ei ? El intra în moarte gol, pentru că toate comorile le lăsase vieții, oamenilor.

E și aceasta o măiestrie, de care nu oricine e demn și capabil.

Maiakovski ne-a oferit și el o sugestie asupra acestei păsări măiestre care există, (dar care este atît de greu de prins sau surprins), prin aceste cîteva rînduri telegrafice, așternute desigur în febra marei revelații, și cuprinse în autobiografia sa : „Începutul anului 1914. Simt *măiestria* în mine. Pot stăpîni o temă. Îndeaproape..."

...A stăpîni o temă. Iată, dar, măiestria. A călări Pegasul, ținînd fără teamă în pumn dîrlogii și conducîndu-l acolo unde trebuie. A fi nou, a simți că ești în stare să pătrunzi mereu mai adînc în universul fenomenului uman.

A fi nou...

— Totuși, cîteva amănunte... Să discutăm despre poemul de largă respirație — domeniu în care ne-ați dat atîtea piese remarcabile — și care este foarte tentant pentru tinerii poeți. În cadrul unor astfel de poeme se pune, adesea, problema „calității", a condiției estetice a poeziei militante. Apoi : „imaginea" și rolul ei activ în contextul și ideea poetică fundamentală a poemului... Alunecarea spre o imagistică încărcată, nu rareori gratuită, ca și spre o discursivitate seacă (vecină cu transcrierea unor fișe documentare), insistența asupra atmosferei „sumbre" cînd e vorba de abordarea unor teme privind lupta contemporană a unor popoare eroice încă subjugate — sînt lucruri remarcate de multe ori, într-o seamă de articole critice, în ceea ce privește poemele tinerilor. Nu vă invităm la o „competiție" de sfaturi. Ne-ar interesa reflecțiile dvs. asupra uneia sau a cîtorva chestiuni de meșteșug...

— Poemul de largă respirație... iată-l revenit în actualitate. Asta nu exclude prezența poeziei scurte. „Poem lung, poem scurt" ?

Cititorul — e firesc — n-are, principial, nimic împotriva poemului de largă respirație, după cum nici împotriva poeziei scurte. Lui puțin îi pasă de necesitatea resimțită, nu prea de mult, de unele condeie critice, de a umple săptămînal cearșafuri întregi cu o asemenea „problemă", pe care — cred — nu și-o pune nici un poet serios, atunci cînd îa condeiul în mînă.

Cititorul e mult mai puțin pretențios, el nu dorește decît poezii bune, scurte sau lungi, dar bune.

Discuțiile acelea n-au determinat punerea la index, de către cititori, a lui Homer. El rămîne la fel de mare și în timpul nostru, al avioanelor suprasonice și al rachetelor — și se pare că are unele șanse de a mai exista încă o perioadă de timp.

Dar asta e o problemă a viitorului; să i-o lăsăm.

De reținut este că o scamă de poeți tineri, și dintre cei mai dăruiți, sînt atrași spre poemul amplu (grija de a face analiza acestor poeme în legătură cu cantitatea de elemente lirice și epice, oxalați de calciu, etc., lăsînd-o pe seama acelor critici care își dau rendez-vous-uri cu ridiculul în chipul cel mai firesc din lume).

Gh. Tomozei și Ion Gheorghe au dovedit, împreună cu alți poeți tineri dintre cei mai remarcabili, că înțeleg rostul poemului amplu, fără să fie mai puțin interesanți atunci cînd scriu poezii scurte. E un fapt care trebuie consemnat cu satisfacție pentru simplul și binecuvîntatul motiv că un fenomen istoric ca, bunăoară, luptele ceferiștilor și ale petroliștilor, duse în 1933, nu poate fi evocat, în toată amploarea și în dramatismul lui unic, într-un hai-kai sau într-un sonet (cu tot respectul și simpatia pe care o am pentru aceste forme poetice).

Au suficiente probleme de rezolvat acei tineri (și, adeseori, și mai bătrîni) poeți care își propun să realizeze poeme ample (și nu doar ca întindere), poeme asupra celor mai actuale și mai complexe fenomene istorice, sociale, de conștiință și de morală umană, — pentru ca unii dintre colegii noștri critici să-i mai frîneze prin manifestarea nu a unor puncte de vedere, ci a unor capricii.

Cititorul își aduce aminte cum, nu mai departe decît acum vreo nouă-zece ani, mulți critici susțineau, ca o necesitate arzătoare, poemul amplu. Mai apoi, acum vreo patru-cinci ani, aceiași critici se străduiau să radă de pe suprafața pămîntului poemul de largă respirație.

De ce ? „Pentru că poezia nu este anecdotă, e lirism pur, concentrat, care n-are nici o legătură cu anecdota..." adică — adăuga lectorul — n-are nici o legătură cu istoria, cu omul concret, cu luptele, dramele și victoriile umanității...

Dar cititorul — repet — are memorie. El își dă seama că, despre poemul lung, acei critici aveau o memorie scurtă. Cititorul se întreba : — Ce s-a întîmplat ? Parcă ar fi strigat cineva : — Foc ! și onorabilii noștri confrați ar fi lăsat din brațe iubita de azi-noapte — și ar fi trecut la vecină. Asta n-ar fi fost chiar o crimă. Se întîmplă. Ceea ce nedumerea era încercarea de a argumenta o poziție falșă, asemănătoare problemei pe care ar isca-o un confrate, susținînd că, în mod obligatoriu, poezie mai multă se află în poemul epic, deoarece este mai extins.

„Cei doisprezece" de Alexandr Blok, „Canto general" al lui Pablo Neruda, „Cîntarea despre Opanas" a lui Bagrițki, „Elegia pentru Jesus Menendez" a lui Nicolas Guillen, „Zoia" Margaritei Aligher, „Elegie pentru Ignacio Sanchez Mejias", a lui Federico Garcia Lorca, marile poeme ale lui Vladimir Maiakovski (citiți și recitiți splendidul poem „Războiul și lumea"), iată poeme de largă respirație, poeme care, la fiecare nouă lectură, îți umplu plămînii cu aerul secolului nostru.

Cine a citit scînteietorul poem „La crosse en l'air", scris în 1936 de Jacques Prevert, acest mare poet al timpului nostru, își poate da seama cu cîtă măiestrie a știut să surprindă scriitorul francez contemporaneitatea.

Odioasa coaliție a fascismului, marelui capital și clericalismului este demascată cu o forță artistică memorabilă. Nu e o poezie de notație, nu e o poezie „fără anecdotă", dar ce poem de largă respirație, ce poem exemplar !

Toți falșii sfinți, toți gangsterii politici, toate dejecțiunile anului de grație 1936 defilează, condamnate de oprobriul nostru : Papa și Franco, Mussolini și Queipo de Llano, Charles Maurras și Leon Daudet, Doriot și „Brioche la Rochelle des Jab de la Bretelle"...

Și nimic nu este „poetizat", adevărurile nu sînt sofisticate, căci toată forța poetului este închinată, pe față, nemascată de ploile de ciucuri a o mie de imagini poetice : „tovarășilor cizelatori în fier care făuresc clădirile de la porte Champeret... tovarășilor pietrari... tovarășilor curățitori de canale... tovarășilor surmenați.. tovarășilor pescari din Douarnenez... tovarășilor exploatați... tovarășilor de la T.C.R.P.... tovarășilor prost plătiți... tovarășilor care curăță closetele... tovarășilor umiliți... tovarășilor chinezi din orezăriile Chinei... tovarășilor înfometați... tovarășilor țărani de la Dunăre... tovarășilor torturați... tovarășilor din Belleville... din Grenelle și din Mexico... tovarășilor subalimentați... tovarășilor mineri din Borinage... tovarășilor mineri din Oviedo... tovarășilor decimați... mitraliați... tovarășilor docheri din Hamburg... tovarășilor din fobourgurile Berlinului... tovarășilor spionați... batjocoriți... înșelați... obosiți... descurajați... tovarășilor negri din S.U.A... tovarășilor linșați... tovarășilor marinari din închisorile maritime... tovarășilor încarcerați... tovarășilor indo-chinezi din Poulo-Condor... tovarășilor ciomăgiți... tovarășilor... tovarășilor..."

Jacques Prevert își intitulează acest poem : „foileton". E un foileton care-și menține tinerețea, un foileton care — măcar în acest fragment — n-are nici o „imagine", dar cît suflu, cîtă generozitate, cîtă poezie, și ce calitate !

...Nu, nu se poate condamna la moarte un gen sau altul (poezia nu-și scurtează sau lungește fustele după modă). Nu există un gen încărcat prin definiție cu electricitate contemporană, și alt gen care — abordat — te umple automat de praf.

Reușitele poetice depind nu de gen, ci de genialitatea sau de talentul (e bun și acesta) al poetului, de capacitatea sa de a capta ecourile esențiale ale veacului, situîndu-se neîncetat pe pozițiile cele mai înaintate.

Există poezie de mare valoare, cuprinsă în patru versuri. Există și poeme foarte lungi, care sînt foarte mari. Se pot oferi cititorului, deopotrivă, opere excelente, și opere sălcii, în versuri libere. După cum formele prozodice fixe, atunci cînd inspirația e deficitară, nu pot fixa decît ceea ce li se oferă : platitudinea. Și atunci... de ce să se întindem pe masa de disecție, fără nici un rost și fără nici o consecvență, cînd genul lung pentru a-l scurta de picioare, cînd versul liber pentru a-l încătușa, cînd formele prozodice fixe pentru a le face să-și iasă din țîțîni ? !

Poetul își alege singur formele, modalitățile de exprimare, acele forme și modalități în care esențele pe care vrea să le comunice sînt mai la locul lor.

A fi *nou, autentic, contemporan* nu înseamnă a fi „à la page", după limbajul de „haute couture", nu înseamnă a fi „la modă". A fi nou înseamnă a surprinde spiritul veacului, tendințele sale cele mai avansate, a le cînta și a lupta pentru ele cu armele cele mai perfecționate (citește noui).

Mă întrebați despre rolul activ al imaginii în contextul și ideea poetică fundamentală a poemului... Presupun că dați, în acest caz ,imaginii un sens limitat : acela de metaforă.

Mi se pare de la sine înțeles că o încărcătură nechibzuită de metafore poate să sfărîme carul poeziei sau, în cel mai fericit caz, să-l imobilizeze. Sensul, ideea, emoția pe care poetul încearcă să le transmită nu trebuie copleșite de metafore. Din păcate, nu doar un poet confundă metafora, comparația etc. cu poezia însăși. Am crezut și continui să cred că, spunînd : „te iubesc", spui mai mult decît declarînd : „te iubesc foarte mult". Aici e vorba de măsură, de pondere, de lapidaritate, de economia mijloacelor artistice. Ele trebuie avute în vedere, neîncetat. Dar și aici, atenție ! Sînt poeți și poeți. Unii izbutesc să facă dintr-un diluviu de metafore — subliniez : cu măiestrie dirijate — lucrări de înaltă artă. Vă rog să recitiți „Înălțimile lui Macchu — Picchu", de Pablo Neruda. Poate veți fi de acord cu mine.

Există, însă, primejdia imagisticii în sine și a discursivității, și nu numai la unii poeți tineri. În pletora de imagini, adesea avînd precare legături între ele, imaginea globală devine secundară, adeseori piere. E un fel de bizantinism poetic : statura omului se năruie sub bogăția strivitoare a vestmintelor...

Am o memorie îndeajuns de bună, dar nu țin minte să fi remarcat o atmosferă „sumbră" în poemele unor poeți tineri. Drept este că epoca noastră nu este totdeauna surizătoare. Eroică, da. Adeseori, însă, sumbră. Noi trebuie să lovim în continuu în moarte și în aliații ei, în toate acele sumbre realități, care se opun forțelor luminii, luptei popoarelor pentru fericire. Nu poți lovi în moarte dacă nu-i descoperi chipul, oricît ar fi de oribil. Și chipul morții e oribil, sumbru. Totul e ca *poetul* să nu fie sumbru. El nici nu poate — dacă e poet angajat în lupta pentru triumful socialismului pe fața întregului pămînt — să fie sumbru. El reflectă fenomenul viață-moarte, zi-noapte, în lumina dialecticii marxist-leniniste, care este dialectica triumfului final al Omului asupra Fiarei, dialectica triumfului Vieții asupra Morții. Dar se cere, într-adevăr, măiestrie ca să poți înfățișa această dialectică în toate nuanțele ei.

Realități sumbre mai există, din păcate, în multe colțuri ale acestei planete. Există și poeți sumbri, de asemenea. Dar poezie sumbră în țară, la noi, din fericire, nu cunosc.

A ataca *teme* sumbre de pe pozițiile marxist-leniniste — iată un lucru tot atît de firesc ca a reflecta aspectele optimiste, surizătoare, triumfale, ale vieții.

Omul e o făptură complexă, iar luptătorii pentru mai binele tuturor oamenilor trebuie să fie oameni cei mai nuanțați, cei mai complecși.

Gîndiți-vă la un apus de soare... Eu n-am prea văzut oameni chiuind în fața unui apus de soare. Surîzînd, învăluiți de melancolie — da (și vorbesc despre oameni cu o sănătate psihică și morală perfecte).

Dominanta *omului nou* este, însă, *optimismul. Solaritatea*, aș spune.

Și această dominantă, determinată de cunoașterea finalității triumfătoare a luptei noastre — este proprie poeților noștri.

Solaritate : alianța cu viața împotriva morții, optimismul activ, niciodată factice, atașamentul față de om, aspirația continuă spre fericire, legitimată de sentimentul tonic al omului care clădește socialismul, și de curajul lui — atunci cînd i s-ar cere — să treacă prin infern și să-l depășească.

Poezia nu trebuie să promoveze atmosfera sumbră, dar nici chiuiturile ușuratice, care nu sînt la scara grandorii muncii poporului nostru, nici la aceea a rezultatelor imense, profunde, ale acestei munci.

Observînd cu mîhnire că rapacitatea burgheziei a silit pe omul epocii sale să trăiască „în mijlocul unor instituțiuni ce ni se par mincinoase și ne-a făcut pesimiști", Mihail Eminescu scria : „Arta antică însă, precum și cea latină din veacul de mijloc, erau lipsite de amărăciune și de dezgust, erau un refugiu contra grijilor și durerilor. Literatura și artele sînt chemate, dar, să sanifice inteligențele de această boală psihologică a scepticismului...".

E ceea ce fac astăzi scriitorii cei mai conștienți ai lumii.

Împotriva barajului de ticăloșii, bestialități și iezuitism al plutocrației — baraj negru — nu se poate, însă, lupta cu o literatură roză. Însănătoșirea psihologică a lumii, despre care vorbea Eminescu, nu se poate face de către scriitori cîrpaci.

Misiunea aceasta îi revine, astăzi, literaturii și artei realismului socialist. Ea, prin cele mai strălucite opere, este o culme spre care trebuie înălțat întregul popor. Asta depinde, incontestabil, în bună măsură, de măiestria scriitorilor, căci nu e suficient să scrii despre revoluție pentru a fi scriitor revoluționar : e necesar ca și opera să fie revoluționară.

Însă, după cum scriitorii și criticii au obligația să se depășească, o asemenea obligație mi se pare că revine și editurilor. Și ele trebuie să tindă spre măiestrie, spre continua auto-depășire.

Dacă într-o editură există și oameni de răspundere, al căror nivel de cultură și de gust este scăzut sau inexistent, a căror spaimă de responsabilitate îi determină să nu-și dea avizul asupra unei cărți, luni de zile, sau să-l dea în doi peri zbîrliți...; oameni care — din clipa în care manuscrisul le-a intrat în mîini — cred că le aparține ; aceștia nu pot ajunge la o măiestrie în profesiunea lor, ei nu pot fi măcar niște uccnici onești. Ei nu pot fi decît niște oameni care barează drumul cărților bune. Iată, așadar, că e nevoie de oleacă de măiestrie și în acest domeniu, atît de intim legat de munca scriitorului.

Poeții—memoria înarmată a lumii

— Ne-ați putea vorbi despre imaginea comunității poeților lumii, legați între ei prin misiunea lor activă — și despre marea lor responsabilitate în fața problemelor epocii, responsabilitate care a depășit factura de atitudine izolată, individuală, și a devenit un impunător concert de voci poetice și scriitoricești, cu largi ecouri ? În acest sens, ar fi sugestivă și evocarea unor prietenii literare pe care le-ați legat, sub semnul luptei revoluționare internaționaliste, cu scriitori de seamă din atîtea țări.

— Voi spune cîteva cuvinte în legătură cu un fenomen, pe care-l socotesc extraordinar și care nu se putea produce decît astăzi, în condițiile luptelor și victoriilor socialismului pe o suprafață din ce în ce mai mare a globului.

Nu voi aminti de toți poeții străini pe care i-am cunoscut și care ar merita mai mult decît o mențiune fugară. Nu voi vorbi, deci, nici despre Elisabeta Bagriana, nici despre Pablo Neruda, nici despre Paul Eluard, nici despre Iannis Ritsos, nici despre Jacques Prevert, nici despre Louis Aragon, nici despre Salvatore Quasimodo, nici despre Nicolas Guillen, nici despre Giuseppe Ungaretti.

Aș spune, însă, cît m-a impresionat ceea ce aș numi fenomenul „poeților pribegi". E vorba de acei mari cîntăreți ai luptelor, durerilor și speranțelor popoarelor lor, — cîntăreți siliți să ia, pentru ani de zile, toiagul pribegiei și care (deosebindu-se de menestrelii Evului Mediu) nu cîntă seniorilor, ci sînt primiți de popoarele libere, care le dau adăpostul și căldura inimii, și de unde glasul acestor mari truveri ai Libertății poate să se audă, neîncătușat...

Unii dintre acești admirabili poeți s-au putut, între timp, înapoia în patria lor sau au găsit adăpost în țări prietene.

Toți acești poeți sînt posesorii unui simț justițiar, pe care înțeleg să-l exercite. Ei sînt ambasadorii adevărați ai popoarelor lor. Ei nu se mulțumesc să fie înregistratori ai seismelor istoriei. Îmbogățind noțiunea de „poeta-vates", ei nu se mulțumesc să profeticească, ci iau poziție, alături de istoria în marș, împotriva întunericului.

Aspirația spre „bucuria neînvinsă a luminii" (despre care vorbește Blas de Otero), o bucurie care nu poate fi numită niciodată astfel, dacă se obține prin alienarea de marile idealuri ale umanității, iată un ideal comun acestor poeți.

Lupta împotriva războiului, a mizeriei, a tiraniei, a nedreptății îi apropie pe acești poeți de toți poeții angajați în slujba Omului. Această luptă i-a transformat pe acei poeți, a transformat pe cei mai buni poeți ai noștri, în *memoria înarmată* a lumii

Din țeasta spartă de bombardamente a planetei a țîșnit această Minervă, nu sumbră, dar severă, a timpurilor noastre : Memoria înarmată a poeților.

Știm că poeții au dreptul la această onoare (un drept și o aspră datorie, în același timp), pentru că, totdeauna, cei mai străluciți dintre ei nu s-au mulțumit să celebreze focul, ci — cînd a fost nevoie — s-au lăsat mistuiți de el.

Generalizarea acestui fenomen de proiectare în poezie a unei memorii militante, care este memoria umanității, mi se pare elocventă. E — deosebindu-se de memoria despletită a romanticilor — o memorie verticală, iubind tocmai acea solaritate despre care aminteam : raza care nu-și întoarce ochii de la beznă, ci o despică.

Acești poeți luptă pentru visata Cetate, unde — ca în „Triumfurile" lui Petrarca — singura zeitate care va mai putea străpunge inima omului va fi zeul Amor.

Asemenea poeți nu se mai mulțumesc să clameze, ca altădată Gerard de Nerval în faimosul sonet „El Desdichado" : „Rends-moi, le Pausilippe et la mer d'Italie". Asemenea poeți (ale căror inimi sînt receptacole ale umanității, în care se mai rostogolesc sinistrele ecouri ale barbariei veacului nostru atît de rafinat : Auschwitz, Oradour, Lidice, Guernica, Doftana !...) sînt permanente și înalte semnale de alarmă.

Poezie și publicistică

— S-a vorbit mult despre relația generoasă dintre poezie și condeiul de publicist al poetului. Numai privită din unghiul unei legături mai apropiate cu realitățile, activitatea publicistică a fost socotită interesantă pentru poet. Dar nu e oare activitatea publicistică o împrospătare a atitudinii active în fața vieții, o impulsionare spre păstrarea continuă a unui mesaj militant ? Interviul nostru apare în preajma zilei de 1 Mai, cînd se sărbătorește solidaritatea internațională a oamenilor muncii. În publicistica dvs. din trecut v-ați spus adesea cuvîntul despre viața muncitorilor, despre condițiile inumane din cartierele mărginașe ale orașelor. Întrebarea noastră sună poate prea „absolut", dar avem în vedere utilitatea mărturisirilor dvs. pentru poetul tînăr : ce a adus unor scriitori din generația dvs. acest examen publicistic de atitudine pe planul creației literare de atunci și de mai tîrziu ?

— Activitatea publicistică e o continuă reîmprospătare a contactului cu viața. Materialul articolului se poate așterne pe hîrtie, într-un colț de redacție sau în tipografie. Mi-a plăcut totdeauna vuietul subteran al rotativelor și țăcănitul linotipului. Erau zile cînd scriam și trei articole. E o plăcere să citești azi ceea ce scriai acum aproape treizeci de ani : „Anii vor trece, regimul d-lui Hitler se va prăbuși". (*Cuvîntul liber*, 1 februarie 1936). Munca de gazetar, de-a lungul a mai bine de treizeci de ani mi-a folosit nespus. În cadrul acestei munci, am putut să iau parte, în 1936, ca reporter, la procesul antifasciștilor de la Brașov.

Îmi amintesc și astăzi de acea dimineață de vară, cînd am putut cunoaște și vorbi, în curtea închisorii din Brașov, cu acel tînăr comunist, astăzi fruntaș al vieții de Stat. Țin minte atîtea chipuri de minunați luptători, întîlniți în acea vreme : pe fetișcana blondă, cu ochii atît de albaștri și, totuși, cu atîta hotărîre în buzele strînse ; pe tovarășul inteligent, nu prea înalt, repede în mișcări, ascunzîndu-și ochii pătrunzători în dosul ochelarilor... și pe cîți alții...

E un tezaur de amintiri. Nu puține pagini le-a scris Alexandru Sahia în redacție, între două convorbiri cu muncitorii care veneau să-l consulte. Și gîndiți-vă : în ce condiții era obligat să scrie Sahia...

...Mi-a făcut o mare bucurie reportajul scris de către Geo Bogza despre Grivița Roșie, și apărut în „Scînteia". E o înaltă lecție de reportaj. Aceasta înseamnă măiestrie și cred că tocmai datorită faptului că Bogza a dat tot timpul ochii cu viața, ca reporter — dar ce reporter !

...Dar, pentru că veni vorba de reportaj, nu aveți impresia că — atunci cînd se vorbește despre unele reportaje — se insistă prea mult asupra cuvîntului *literar* ?

Cred că nici John Reed, nici Egon Erwin Kisch, nici Geo Bogza, nici Albert Londres nu s-au gîndit să scrie reportaje *literare*, ci reportaje pur și simplu. E drept că destule reportaje, ca și destule romane și culegeri de versuri, sînt *literare* — dar asta-i altă poveste...

...Fuga de șablon, zborul spre ceea ce este nou — mi se par condiții tot atît de necesare pentru a ajunge la măiestrie, ca și antrenamentul boxeurilor înaintea matchurilor (săritul corzii, lupta cu „punching-ball"-ul etc.). Dar dacă — și pe drept cuvînt — critica pofțește fără încetare pe scriitori să-și apropie măiestria, n-ar fi cazul ca atîția dintre tovarășii critici să caute să facă și ei la fel ? De ce, în dorința de a surprinde în formule cît mai sintetice individualitățile poetice, atîția dintre amicii noștri critici au rămas la aceleași etichetări-șablon, cărora nu le pasă nici de evoluția scriitorilor, nici de evoluția celor mai buni dintre critici ?

Cît timp, oare, Maria Banuș va fi în casetele acelor critici tot numai „poeta-mamă-pătimașă", Nina Cassian tot numai „poeta-senzualității-frînată-de luciditate", Cicerone Theodorescu : „poetul-vieții-de-familie", Mihai Beniuc : „poetul-vinjos-nu-lipsit însă-nici-de-filozofie", Eugen Jebeleanu „poetul-solemn-și-mult-grav", etc.... ?!

Cred că asemenea catalogări cuprind, uneori, constatări reale, dar parcă prea la îndemînă. Or, noi, care ne stimăm realmente criticii, știm ca ei sînt mult mai subtili și mai adînci.

Să fii mamă, tată, vinjos, grav — se întreabă, pe bună dreptate, cititorul, toate acestea reprezintă calități *literare* ? Asta-i tot ceea ce, analizînd cu multă conștiinciozitate, a descoperit criticul X în versurile acelor poeți ?

— Cîteva cuvinte despre traduceri : scriitorul și actul de cultură al traducerii... V-ați îndreptat adesea munca de poet spre tălmăciri din lirica universală. Ați putea vorbi, privind condiția traducerii, despre problema afinității traducătorului cu natura poeților abordați ? Nu rareori, de pildă, ați tălmăcit pe acei poeți cu temperament mai ales vulcanic...

— Am tălmăcit, e drept, mult, și totdeauna cu pasiune.

Am ținut seama, de fiecare dată, de darurile artistice deosebite ale poeților din care am tradus și, în același timp, de folosul pe care cunoașterea acelor poeți trebuia să-l aducă lectorului romîn.

...E adevărat, sînt atras de poeții pasionați, vulcanici, precum spuneți d-voastră. De acei care au fost poeți și profeți. Însă ar fi o greșeală să uităm că Petofi Sándor, Ady Endre, Jozsef Attila sînt poeți mari pentru că sînt poeți complecși. Ei n-au scris numai poezii vulcanice de luptă, ci și poezii „vulcanice" de dragoste, pasteluri, elegii etc.

E drept, însă, că de mic (n-aveam, cred, nici doisprezece ani) m-a tulburat sfîrșitul eroic al lui Petofi. Peste trei ani începeam să traduc din el.

Mai tîrziu am tălmăcit din Rainer Maria Rilke, care nu este un „vulcanic", dar e, de asemenea, un mare poet.

Iar prin 1931—32, am tradus și am publicat din operele poeților-frondeuri din Austria și Germania : Klabund, Erick Kastner, Theobald Tiger, Hans Adler etc.

Ultimul volum de tălmăciri cuprinde aproape întreaga operă a poetului național al Cubei, Nicolás Guillen. Am lucrat la această carte multă vreme. Muncă plină de dificultăți, dar plină de dragoste și, deci, de satisfacții

Că tălmăcirea marilor poeți este un act de cultură : aveți perfectă dreptate. Și tocmai de aceea, ea trebuie să fie făcută totdeauna de cei mai buni poeți : tineri și vîrstnici. Poeții tineri vor cîștiga nespus de mult tălmăcind din clasici.

— V-am ruga să ne vorbiți, în încheiere, despre proiectele dvs. literare... Poezie... Traduceri... Însemnări de călătorie...

— Am predat Editurii tineretului un volum de versuri : „Cîntece împotriva morții" (adică împotriva războiului, a capitalismului, a rămășițelor de animalitate din inima unora dintre oameni, — și celebrînd tot ceea ce puterile luminii clădesc pentru Om).

Un al doilea volum, un poem despre Cuba, e în lucru. Va apare, probabil, la „E.P.L.A.".

Apoi, un poem despre fața nouă a satului nostru : satul colectivizat și — paralel — altele...

interviu luat de

Ilie Purcaru

LENIN-tovarăș, om

O carte recent apărută în librării, o carte îndrăgită de tineret și de masele de cititori din patria noastră, este *Lenin — tovarăș, om.* Mai puțin obișnuită prin structura ei, prin caracterul ei inedit de „documentar viu", cartea reflectă cîteva din trăsăturile de luptător și comunist întruchipate exemplar de Lenin, pune în lumină aspecte emoționante din viața și activitatea sa eroică.

Iată că biletul, hîrtia comună și grăbită ca durata unei scîntei, o specie care nu e nici literară nici filozofică, devine prin încărcătura lui nouă un mijloc de definire și auto-definire a unei psihologii, a unui caracter. Notație simplă care transcrie un gînd, un sentiment, o stare de spirit, petecul de hîrtie scris într-o ședință, la un miting, în tren sau în altă împrejurare, rămîne gravura în apă tare a unei *hotărîri*, a unei *atitudini.*

Ivit ca expresie umană a celei mai nobile și curate sensibilități etice, care e umanismul socialist, Lenin, cu o infinită simplitate și modestie, împletind eroica activitate a luptătorului cu cea a teoreticianului, dăruit permanent cauzei revoluției, găsește mereu resurse de a fi prezent și apropiat în cel mai înalt grad tovarășilor de muncă, oamenilor.

Este semnificativă, pentru definirea raporturilor lui Lenin cu oamenii din jurul său, caracterizarea pe care i-o face Kirov :

„Nimeni dintre noi nu a întîlnit vreodată un om cu o inimă atît de bună. Era o fire multilaterală ; el găsea cheia care deschidea inima fiecăruia dintre noi. A existat oare vreun membru de partid care să nu fi cunoscut bunătatea inimii sale ?!

În cercul tovarășilor, el descifra gîndurile fiecăruia, dar nu arăta acest lucru. Era întotdeauna accesibil și sociabil. Cu muncitorii și țăranii el putea să vorbească îndelung despre lucruri mărunte. Chiar și dușmanii noștri erau fermecați de Ilici.

Nimeni nu cunoștea oamenii ca el, și prin aceasta se explică curajul său revoluționar".

Împrejurări complicate, situații grele, aproape irezolvabile îi angajează permanent atenția. Intervenția e directă, spontană, patetică în promtitudinea ei.

Într-un bilet, din iulie 1918, către A. D. Țiurupa (comisar al poporului pentru aprovizionare) Lenin scrie îngrijorat : *„Arăți bolnav. Pleacă neîntîrziat în concediu pentru două luni. Dacă nu făgăduiești că te vei conforma mă voi plînge C.C."*

Alt bilet (către L.B. Krasin) :

„Tov. Krasin ! La dumneata lucrează Ermacov (șeful secției transporturi materiale ?) membru în colegiu. L-am văzut de 2—3 ori în anii războiului civil îndeplinind sarcini dintre cele mai grele, de răspundere și primejdioase. Este un om excepțional. Aflu că este *foarte serios* bolnav (hemoptizie). A încercat să se trateze, dar *niciodată* nu a urmat tratamentul pînă la capăt, deoarece întotdeauna „băieții" locali l-au atras în munci locale. Are o familie grea ; salariul 200 de milioane — o nimica toată.

Așa nu se mai poate. Pe astfel de oameni sîntem datori să-i îngrijim și să-i vindecăm complet. Trebuie să-l trimitem pentru cîteva luni în Germania, iar familia s-o ajutăm".

Oameni simpli și necunoscuți, soldați, medici, activiști de partid, pensionari, sute de oameni cer cu inima deschisă, celui mai ocupat dintre oameni, un ajutor, un sfat, privind uneori probleme foarte personale.

E neobișnuită în substanța ei intervenția lui Lenin, caldă, cumpănită, izvorîtă dintr-o nesecată dragoste de om, dintr-o prețuire supremă a unui tovarăș. *„Lenin — tovarăș, om"*, alcătuită de N.V. Bicicova, R.A. Lavrov și I.B. Rusanova, e o culegere în care, așa cum spune prefațatorul ei, dramaturgul Nikolai Pogodin, *chipul luminos al lui Lenin apare așa cum era el în viața de toate zilele, chiar atunci cînd se zămislea în mod firesc tocmai ceea ce noile generații de oameni sovietici trebuie să păstreze ca lumina ochilor — normele leniniste de comportare în viață.*

Dincolo de laconismul expresiei, adesea telegrafice, răzbate în forma cea mai firească și emoționantă ținuta morală superioară a comunistului, a revoluționarului, comportarea sa pilduitoare de fiecare zi, conținutul ei viu. Cartea e astfel o ierarhie de valori etice, în care răspunderea față de om stă pe primul plan, în care respectul, sensibilitatea, politețea față de cei din jur reprezintă corolarul luminos al unui comportament de tip comunist.

Atît bilețelele scrise în grabă, cît și amintirile despre Lenin semnate de Gorki, Krupskaia, de diferiți activiști, muncitori și colhoznici, au darul — prin capacitatea lor de a concentra simple adevăruri — să rivalizeze cu o creație literară propriu-zisă. Poate chiar să o întreacă.

Și secretul acestei biruințe îl vedem în puterea de dăruire și clarviziune, în exemplul personal de eroism simplu din care s-a născut prototipul umanității noi și umanismul socialist.

Vasile Nicolescu

ISTORIA LITERATURII ROMÎNE MODERNE

În rîndul lucrărilor de istorie literară, caracterizate printr-o ținută științifică și didactică remarcabilă, ni se pare că se înscrie și ultima dintre sintezele apărute, **Curs de istoria literaturii romîne moderne** de conferențiar Paul Cornea și lector D. Păcurariu.

Cursul recent tipărit dezvoltă, parțial, materia cuprinsă în programa analitică a anului II, secția de limbă și literatură română, de la facultățile de filologie din cadrul universității (sfîrșitul secolului al XVIII-lea pînă către cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea). Am spus că dezvoltă „parțial" programa anului respectiv, deoarece rămîn să fie tratați, într-un al doilea volum al cursului, scriitorii : M. Kogălniceanu, Alecu Russo, Cezar Bolliac, Vasile Alecsandri, Ion Ghica, N. Filimon „precum și alți scriitori de mai mică însemnătate din perioada patruzeci-optistă".

În „Cuvînt înainte", autorii atrag atenția că dimensiunile diverselor capitole sînt mai mari decît cele ce s-ar potrivi numărului orelor de predare. Amplificarea e deliberată, iar motivarea o subscriem și noi : „o experiență pedagogică de mai mulți ani ne-a convins că e preferabil un curs bogat, care să ofere studenților, pe lîngă faptele principale, și amănuntele, dacă ele sînt revelatoare, deschid orizonturi gîndirii și pun în vibrație resortul sensibilității. De altfel, în situația actuală, cînd nu există, cu excepția manualului pentru învățămîntul mediu, nici o sinteză nouă asupra istoriei literaturii moderne, cînd, pe de altă parte, studentul întîmpină atîtea dificultăți în consultarea materialului bibliografic, extrem de dispersat și greu de găsit, ni s-a părut că e o datorie imperativă să dăm cursului o armătură solidă...".

Justificările sînt susținute, în întinderea cursului, de întreprinderea conștiincioasă și laborioasă a autorilor care, printr-o cercetare directă și adîncită a operelor literare, își confruntă propriile concluzii cu judecățile de valoare emise anterior în istoria noastră literară, în lumina principiilor leniniste de preluare critică a moștenirii literare. Opera scriitorilor de seamă ai epocii este studiată și caracterizată exhaustiv, cu informația urmărită la zi. O bună orînduire a materialului din sumarul fiecărui capitol, de cele mai multe ori sprijinită de subtitluri care marchează această sistematizare, asigură cursului și condiția metodico-didactică, indiferent de multitudinea problemelor și de amploarea tratării lor. Această impresie de încărcătură bogată și de compoziție rotundă o dau capitolele monografice : Iancu Văcărescu, G. Asachi, Ion Heliade Rădulescu, Costache Negruzzi (Paul Cornea) și Gr. Alexandrescu, D. Bolintineanu (D. Păcurariu).

Nu sînt rare formulările caracterizante fericite. Caracterul de „poet de tranziție" al lui Iancu Văcărescu, de pildă : „martor al unei epoci sfîșiate de profunde contradicții, ultimul reprezentant al Văcăreștilor aduce în poezie zbuciumul unui suflet ce-și caută echilibrul deja dezacordat pe strunele vechi, fără a fi în stare să intoneze melodia romantică a vremilor noi" (p. 129). Sau structura violent contradictorie a personalității lui I. Heliade Rădulescu : „Într-o epocă de silabisire a abecedarului științelor și artelor, el a parcurs cu sete enciclopedică toate domeniile, deschizînd seria geniilor laborioase și polivalente : Eminescu, Hașdeu, Iorga...". Tot atît de exemplare i-au fost lipsurile și eșecurile. „Instrăinîndu-se de popor, a degringolat intelectual și, ca eroul mitologic ce-și înghițea copiii, și-a devorat propria-i descendență spirituală". (p. 280). În legătură cu Heliade Rădulescu, deși în altă ordine de idei, am putea semnala minuțioasa analiză a lucrărilor sale lingvistice, a teoriilor sănătoase și aberante, a limbii scrierilor sale heleteristice. Aplecări minuțioase și sugestive prezintă cursul și asupra nuvelei istorice a lui G. Asachi (p. 159), a nuvelelor „Zoe" și „O alergare de cai" de C. Negruzzi, demonstrative pentru romantismul realist al scriitorului, asupra bogatei dar inegalei opere a lui D. Bolintineanu.

Cu prilejul sărbătoririi zilei de 1 Mai, hotărîtă la Congresul Internaționalei socialiste din 1889, a avut un viu ecou în presa și literatura română încă din anul imediat următor, 1890. Astfel, în ziarul „Munca" din 23 aprilie 1890 se publică poezia intitulată „Versuri improvizate cu prilejul manifestării zilei de 1 Mai" de C. Dumitrescu-Tătaru, edificatoare pentru atmosfera entuziastă a acestei sărbătoriri : Haidem frați intr-o unire / Vivat întîi Mai, / Să serbăm într-o-nfrățire / Ziua cea de nemurire, / Dezlegarea de roble / Petru tot ce-i muncitor.

● În anul următor, în 1891, în numărul festiv al ziarului „Munca", întîlnim cunoscuta poezie a lui Constantin Mille „Întîi Mai", în care sărbătoarea muncii este salutată cu același entuziasm.

● Cu prilejul sărbătoririi zilei de 1 Mai s-au compus adesea și marșuri, care erau cîntate la manifestații, cum ne informează presa vremii. Unul din aceste marșuri, intitulat „Marșul lui 1 Mai", text de Gh. A. Teodoru și muzica de Gr. Teodosiu, îl aflăm în ziarul „Munca" din 12 aprilie 1892. Versurile lui anunțau zorii unei vieți libere și fericite : Ascultați, ce mîndru cîntec ! / Întîi Mai azi a venit, / Vestitorul libertății / Și-unui trai mai fericit.

● În numărul festiv de 1 Mai al ziarului „Munca" din 1892, se publică poeziile „1 Mai" de Ion Calina și „Ce s-aude ?" de Const. Z. Buzdugan. În cea de a doua întîlnim unul din primele apeluri adresate poeților de a se pătrunde de înaltele idealuri ale clasei muncitoare : Vin și tu poete, dornic după vremurile șterse, / Și-adăpîndu-ți vechea liră la al nouii vieți izvor, / Fă din coardele-i în inimi cîntec nou să se reverse ; / Vin de cîntă idealul apăsatului popor, / Vin de-i încălzește-n luptă cu dumnezeescu-ți grai / Și salută pe-ntîi Mai !

● În proză, eceul sărbătoririi zilei de 1 Mai îl aflăm prima dată în schița lui Anton Bacalbașa „Visul lui 1 Mai", publicată în ziarul „Democrația socială" din Ploiești, în nr. 16 din 16 aprilie 1892. Autorul narează că, în ajunul sărbătorii, a adormit cu gîndul la manifestația de a doua zi. În somn se vede însă participant la o manifestație de 1 Mai după o sută de ani, cînd proletariatul a cucerit victoria deplină, construind o lume cu adevărat liberă și fericită. Redînd cuvîntarea unui tovarăș de la această manifestație, Anton Bacalbașa prevestea vremea pe care o trăim noi astăzi : „Cum știți, nu mai sînt bogați și săraci... Pămîntul și instrumentele de muncă, odinioară proprietatea unora, sînt azi ale tuturora...".

● În articolul „1 Mai", publicat în revista satirică „Moftul romîn" din 1893, referindu-se la muncitorimea care se aduna în Cișmegiu și manifesta cu prilejul zilei de 1 Mai, I. L. Caragiale scria : „Între lumea care se adună astăzi duminică la Cișmegiu și între gazeta asta a noastră este un mare punct comun : și unii și alții luptă pentru aducerea unor vremi mai senine și mai cinstite. Ei au ales calea organizării și a luptelor politice, — noi calea ironiei, a glumei înțepătoare pe socoteala moftangiilor care guvernează lumea. Aceea ce noi distrugem este tot în direcția care distrug și ei... Salutăm dar pe muncitorii întruniți în Cișmegiu, cu toată dragostea ce merită o clasă care de veacuri întregi suferă moșturile unej mulțimi de privilegiați — uneori mofturi sinistre sub care se ascund lacrămi și sînge !"

● O poezie emoționantă este aceea a lui I. Păun-Pincio „Întîi Mai" apărută în ziarul „Munca" din 16 aprilie 1894. Alături de aceasta, se înscriu poeziile „Dezmoșteniților" de N. Beldiceanu, publicată în numărul festiv de 1 Mai al revistei „Evenimentul literar" din 1894, și „Muncitorilor" de Traian Demetrescu, publicată în „Adevărul ilustrat" din 17 aprilie 1895.

● Versurile izvorîte din entuziasmul sărbătoririi zilei de 1 Mai conțineau adesea și adevărate îndemnuri revoluționare adresate țărănimii asuprite, chemînd-o la luptă. Ilustrativă în acest sens este poezia „Țăranilor" de I. Radu, publicată în numărul festiv de 1 Mai al ziarului „Lumea nouă" din 1895.

● În articolul „Sărbătoarea muncii", publicat în revista „Viața socială" nr. 3 din 1910, N. D. Cocea scria : „Astăzi ziua de 1 Mai unește într-un strigăt superb de revoltă și de speranță glasul și sufletul lumii proletare.

Simbol al primăverii și al dezrobirii unei lumi, ziua de 1 mai trezește de sub înțelul înghețat al iernii, întîiul fior de viață al naturii și aprinde în întunericul dureros al societății burgheze de astăzi, soarele de primăvară al idealului socialist".

CURSURI UNIVERSITARE

Bruyère, ale căror **Caractere** l-au înrîurit vizibil în compunerea **Caracterurilor** sale" (p. 132) dezvăluie o contradicție care se cere eliminată (probabilitate, și totuși înrîurire vizibilă !)

Între colaboratorii revistei „Dacia literară", C. Negruzzi figurează, între altele, și cu „Scene pitorești din obiceiurile Moldaviei" (p. 195). De fapt, acesta e un titlu tematic, de rubrică. Articolul lui C. Negruzzi, publicat la această rubrică, are denumirea de „Cîntece populare a Moldaviei". Precizarea e cu atît mai necesară, cu cît contribuția lui M. Kogălniceanu la aceeași rubrică („Scene pitorești...") e indicată (tot la p. 195) cu titlul propriu-zis al articolului, „Nou chip de a face curte".

Consemnîndu-se, ca unul din meritele Gramaticii lui I. Heliade Rădulescu (1828), reducerea alfabetului chirilic de la 43 la 27 de litere, ar trebui amintită și reforma încercată de Ienăchiță Văcărescu, prin gramatica sa tipărită la 1787 (de la 43 la 33 de litere), mai cu seamă că acest lucru nu e pomenit nici în capitolul despre Ienăchiță Văcărescu.

Poezia lui V. Cîrlova, **Ruinurile Tîrgoviștei**, figurează cu titlul „Adio la Tîrgoviște" (confuzie cu „un adevărat imn închinat științei și rațiunii omenești creatoare" (p. 133), s-ar putea face trimitere la poemul lui T. Arghezi, „Cîntare omului", așa cum, în cuprinsul aceluiași articol, analiza poeziei „Vremea" („Alt chip") a dus la concluzia că aceasta «anunță „Glossa" lui Eminescu». Afirmația cu privire la Mumuleanu : „e de presupus că a mai cunoscut pe Teofrast și poate (subl. n.) pe La poezia lui Gr. Alexandrescu !) sau cu forma de plural modernizată „Ruinele Tîrgoviștei" (p. 284, 287).

Din lectura următorului context privitor la Gr. Alexandrescu : „În legătură cu epistolele, trebuie să mai reținem caracterul lor de opere realiste, de satire", un cititor mai puțin avizat ar putea înțelege că o operă „realistă" trebuie să fie implicit și „satirică".

Cursul incită discuția și în legătură cu stilul celor doi autori. Chiar dacă din „Cuvînt înainte" ar lipsi indicațiile, o lectură atentă n-ar greși în încercarea de a identifica pe autorul unui capitol sau al altuia. Stilului mai sobru, mai direct al tov. D. Păcurariu, nu lipsit însă de expresivitatea necesară unei exegeze literare, tov. Paul Cornea îi opune un stil bogat în culoare, înclinat spre metaforă, în care ușor descoperi și pe scriitor, așa cum am mai arătat. Exprimarea aceasta eseistică a tovarășului Paul Cornea nu dăunează obiectivului științific, ci dimpotrivă : „Fondul duplicitar al gîndirii sale (Heliade Rădulescu) se întrezărește încă o dată sub perdeaua de fum a utopiei" (p. 263) ; „Limba (în „Mihaida") e căznită, retorică, lăsînd să se simtă apa ce umple spațiile intermoleculare ale discursului" (p. 271). Stilul lui N. Bălcescu e caracterizat astfel : „Frazele se înlănțuie în paragrafe construite simetric, cu o intuiție remarcabilă a dozajului și obținerii efectului, pînă cînd autorul le-a auzit înainte de a le scrie, cum se rostogolesc în ample volute sonore" (p. 206). Totuși, uneori, momeala metaforei e vătămătoare : „voiau (latiniștii) să croiască o limbă în eprubetă, izgonind din ea termenii slavoni sau pe cei de altă origine, **atît de înrudiți în pasta vie a graiului**" (p. 214) ; după cum, socotim că nu se poate formula ideea în felul următor : „imposibilitatea de a uita obsesia chipului iubit..." (p. 88).

Întregit cu capitolele rezervate părții a doua și supus unei revizuiri inerente, **Cursul de istoria literaturii romîne moderne**, de conferențiar Paul Cornea și lector D. Păcurariu își va spori utilitatea și prestigiul didactico-științific cu care s-a impus chiar de la această primă ediție.

Al. Bistrițianu

MEMENTO

IMAGINILE LUMINII

(Pe marginea unor volume ale tinerilor poeți)

Rolul însemnat al cuvîntului în procesul de creație al operei literare îndreptățește studierea acestela din punct de vedere lingvistic și stilistic. O cercetare a mijloacelor lingvistice utilizate de scriitor își propune să clarifice modul în care, prin acestea, se revelă cititorului conținutul de idei al operei. Transmiterea acestuia, de la scriitor la cititor, prin intermediul operei literare, a fost studiată în ultima vreme prin analogie cu procesul tehnic de comunicare a unor informații telefonice, radio etc. Scriitorul devine astfel un emițător, cititorul un receptor, iar opera devine un mesaj, adică un ansamblu de informații transmise printr-un anumit cod, cunoscut atît de emițător cît și de receptor. Prin cod înțelegem astfel totalitatea mijloacelor lexicale, fonetice, morfologice, sintactice, prozodice, imagistice, prin care poetul comunică idei, emoții, într-un mod inteligibil, cititorului. Una dintre condițiile transmiterii este deci posibilitatea „receptorului" de a descifra mesajul transmis de către „emițător". Cu alte cuvinte, o poezie cît de interesantă ca idei, dacă este exprimată într-un limbaj neînțeles nu poate emaționa pe cititor, nu „ajunge" la el. Este cazul poeziei ermetice de exemplu, dar și al unor poezii care utilizează imagini obscure, confuze, a căror semnificație nu apare cu claritate cititorului. Lectura, chiar și rapidă, a unei poezii, ne poate releva, în mare, conținutul său de idei. Studiul stilistic vine însă să cerceteze implicațiile, subtextul, ceea ce constituie penumbra poeziei, aura de sensuri sugerate de fiecare cuvînt al ei, încercînd să determine astfel, mai adînc și mai exact, semnificația ei.

Sub raport lexical este, astfel, deosebit de interesant de stabilit fondul de cuvinte întrebuințat de un poet. Metodele statistice de cercetare au stabilit că important este nu numai numărul total de cuvinte, ci și frecvența aparîției lor în text. (Ne referim la cuvintele pline, nu la cuvintelemijloace gramaticale precum articole, conjuncții, prepoziții). Frecvența mare a unui cuvînt ne indică faptul că scriitorul acordă o mare importanță semnificației lui sau că imaginea evocată prin acest cuvînt se află pe o coordonată principală a universului poetic al scriitorului.

Din acest punct de vedere, lectura unor volume ale poeților tineri (Mihai Negulescu : Nopțile albe ale orașului ; Miron Scorobete : Manuscris ; Adrian Munțiu : Vîrsta cuncașterii ; Corneliu Șerban : Cuvinte pentru mîine) mi-a sugerat unele observații care cred că merită a fi consemnate.

Am întîlnit astfel în mod frecvent cuvîntul lumină *ca și o serie de alte cuvinte cu sensuri înrudite. Grupate în jurul acestui concept al luminii, datorită posibilității de a asocia sensurile lor, ele constituie un cîmp semantic și, datorită întrebuințării lor figurate, o arie metaforică omogenă. Să încercăm să urmărim cum se constituie această arie a metaforelor luminii și care sînt semnificațiile ei.*

Numeroase sînt imaginile care aduc compararea (implicită) a socialismului cu efectul binefăcător al luminii solare : „Un muncitor a spus : Comunismul în lume / Este singura, adevărata mea dimensiune / Și cîtă lumină, cîtă lumină / Diminețile lui îmi aprind în retină" *(A. Munțiu :* Motive pe decor alb). *Corneliu Șerban numește etapele realizării socialismului la noi în țară, «trepte de lumină»* (Pe trepte de lumină — Congresului al III-lea al P.M.R.) *iar într-o altă poezie* (Apoteoză) *exclamă fericit :* „Sîntem aproape de anii-lumină". *Negulescu invocă eliberarea omului în socialism :* „numele tău, geamăn cu-al luminii" (Descătușare). *Scorobete cîntă pe* „ziditorii noului ev" *care sa* „înalță" *în* „lumina născută de flamura ta". (Partidului).

Aceste imagini ale luminii exprimă, cu o mare forță de convingere, devotamentul tinerilor poeți față de socialism ca și fericirea intensă pe care acesta a adus-o anilor lor tineri.

In alte poeme, imaginile luminii au valențe diferite. Ele nu mai exprimă scopul luptei noastre sau sursa de energie care ne animă, ci sentimentele care ne traversează în timpul luptei, setea de cunoaștere, de împlinire interioară, de contopire cu oamenii, cu fondul dinamic și armonios al vieții. Iată cîteva versuri : „Și lacom de lumină, iubita mea, din nou / Mă înalț lîngă fereastra cu aripi deschise. / În fiecare trecător să-mi regăsesc un ecou / Și un fulger în scoica mea albă de vise /" *(Munțiu :* Cîntec pentru o fereastră deschisă) ; „Lumina mă inundă în izbucniri uriașe / Și respir aerul tare contemporan" *(Șerban :* Drumuri) ; „Lumina, știu, revine, dar / M-așteaptă pasul meu tîrziu... / Ci eu c-o treaptă vreau măcar / Suit în calea ei să fiu". *(C. Șerban :* Clipă).

Apar acum și valori simbolice, datorită posibilității de a înțelege cuvîntul lumină *atît la nivelul sensului propriu cît și la nivelul unei înalte semnificații moral-filozofice, sprijinită de întreg contextul poemului. Termenul semnifică aici nu numai lumina diurnă, ci și o anumită stare sufletească de puritate și liniște care amplifică cunoașterea poetică a frumuseții și armoniei universului. Cînd vrea să accentueze nu puritatea, ci tensiunea acestui elan spiritual, poetul recurge la imaginea înrudită a flăcării :* „Arderea noastră să aibă flacăra dăruirii totale / pașilor mereu să le ceri / cadența epocii tale" *(C. Șerban :* Trebuie). *Rezultatul acestei contopiri cu lumea este pentru poet, o stare de entuziasm continuu :* „Mă inundă /bucurie / solară profundă..." *(C. Șerban :* Bucurie).

Și alte teme poetice beneficiază de aportul imaginilor luminii. A. Munțiu intitulează „Ca să se facă lumină" *un ciclu de poeme dedicate construcției hidrocentralei de la Bicaz. M. Scorobete, în poeziile dedicate minerilor, opune opacității pămîntului și nopții, lumina nestinsă a lămpilor oamenilor.* „Seara minerii coboară-n adînc / Își aprind lămpile cu ultima rază de soare și coboară în adînc". *Iar dimineața, revin la suprafață.* „Atunci / Firesc, cum aprinzi o țigară / Soarele ia foc din lămpile lor de carbid" (Schimbul de noapte). *M. Negulescu dezvoltă imagini asemănătoare în poemul* „Nopțile albe ale orașului", *unde, dimineața, orașul* „ia lumină" *din privirile tinerilor cazangii din schimbul de noapte. Iar poetul mărturisește :* „Mă-ndrept cu dragoste spre frații mei /... Să-mi aprind a zilei mele rază / Din astrul lor incandescent și demn".

Nu numai munca, ci și dragostea este transfigurată de lumină. Spre seară, îndrăgostiții privesc apusul soarelui și simt cum... „de pe umeri ni se scurge / Lumina, de pe brațele prea grele" (M. Scorobete : Crepuscul).

Am urmărit o serie de termeni cu sens apropiat care se asociază cuvîntului lumină. *Există însă și asocieri prin contrast. Eroii închiși în lagărele de concentrare fasciste, se întreabă :* „Unde sînt zările ? Unde lumina ?" *(A. Munțiu :* Zbucium). *Moartea comunistului asasinat este astfel evocată de Negulescu :* „Noiembrie lumina și-a strîns în vîntul rece / lăsînd-o peste dealuri, mai tristă, mai puțină (Final, 1943). *În timpul execuției din 1907, noaptea înfrînge ultimele pîlpîiri de lumină, în ceruri ca și în ochii deschiși ai țăranilor uciși (M. Scorobete ;* Dimineața 1907). *La izbucnirea războiului, copilul are o trezire de groază :* „Și parcă cineva însuruba tăcut / Flacăra cernului scursă în lut /" *(A. Munțiu :* Copilărie), *iar la moartea Annei Franck, același poet notează :* „Și pîlpîind, lovită de un jungher ce doare, / S-a răsturnat în sîrme, lumina sfîșiată". *Noaptea simbolizează astfel, după o veche tradiție poetică, forțele răului, ale cruzimii, ale războlului și morții. Ele pot întuneca un moment, dar nu pot înfrînge forța infinită a luminii credințelor și idealurilor omului. De-aceea este deosebit de sugestiv apelul lui A. Munțiu :* „Aduceți soarele din păduri ! / Tinerețea noastră să aibă gust de lumină și strugure / Smulgeți noaptea ghemuită în adînc" (Vîrsta cunoașterii).

Aria metaforelor luminii cuprinde, astfel, teme politice, tema muncii, a dragostei, a elanului de înfrățire cu lumea și, în multe poeme pe care nu le mai citez datorită evidenței lor, a tabloului liric de natură. Metaforele acestea nu pot fi considerate întîmplătoare, datorită frecvenței lor mari și asocierii lor cu cele mai importante teme ale poeziei tinerilor, ci din contra, au o profundă semnificație. Deși poeții tineri reiau imagini întîlnite de mult în lirica tuturor timpurilor, ei o fac cu sfîșierea interioară care acompaniază elanul tăiat al poeziei simboliste, moderne. Generațiile mai tîrzinice ale poeților noștri întrebuințează și ei imaginile luminii, dar ele strălucesc, de obicei, pe un fundal zbuciumat, evocator al anilor de luptă înverșunată a partidului în ilegalitate sau, mai tîrziu, pentru ridicarea edificiului măreț al socialismului.

Poeții tineri aparțin unei generații care a cunoscut suferințele războiului în copilărie, dar și-a cîștigat maturitatea politică și artistică în anii triumfului socialismului la noi în țară. Acest lucru a determinat o poezie a armoniei și bucuriei nestăvilite care întovărășește victoria, o poezie a fericirii unei generații care în anii ei hotărîtori a trăit într-o țară liberă de exploatare. Sau, cum atît de plastic vorbește Negulescu : „Și-au fost întîii oameni ce nu mai vin din ieri / și-ntîia tinerețe pe libere pămînturi /... Ne-mpresura lumina, bogată ca un lan / tălăzuind din praguri de ei, și de departe... (Peste ani).

Este firească atunci bucuria solară care inundă poemele tinerilor, este firesc ca ei să fie poeți ai luminii, ai luminii socialismului care transfigurează toate faptele vieții lor.

Imaginile luminii, pe care le-am putut detecta, pornind de la analiza lexicului citorva volume, în care cuvîntul lumină este un cuvînt-cheie (termen cu frecvență mare), se înscriu deci pe o coordonată majoră a poeziei tinerilor și contribuie la precizarea profilului lor artistic.

Sorin Alexandrescu

Desen de V. CUPŞA

un nume nou

ION POP

Dacă este nevoie de o prefață la intrarea în literatură a unui nou poet, ea nu ține nicidecum de analiza pedantă a stihurilor lui, actul profesoral sau „oficiul critic" cum se mai spune unor incumetări, fiind de cele mai multe ori neavenite. Un tînăr poet e o promisiune, și lectura versurilor lui, fie că se face sub lampa de seară a unui cenaclu studențesc, fie că are loc în cerneala încă proaspătă a tiparului, lasă în suflet urma unei miresme crude, amară și dulce, ca a lujerilor ce sporesc vegetația grădinii. Izbucnirea sevei, fie că are loc în ramuri și frunze, fie că se petrece în vers și catren — are o evidență a ei, interzicînd obligeala, injecția și bandajul. S-ar putea să se vadă în asta o disimulare sau o teamă de a introduce scalpelul în materia prea fragedă. E adevărat : sînt și în versurile lui Ion Pop, ca în irumperea lirică actuală a atîtor tineri înzestrați, stîngăcii și cruduități sau nelimpezimi ce pot incita umoarea proverbială a criticului hlizaș. Dar sînt, mi se pare, frumuseți și garanții mult mai numeroase, gata să-i certifice prezența proaspătă, proprie, între colegii lui de generație. Nu sînt, în acele versuri, devitalizări din viețuirea sub sticla de seră, ci mai degrabă ramuri ciuntite de vîntul zbanghiu de afară, al vieții largi și tumultuoase, căreia poetul i se oferă, vrînd să intre în lăcașul ei. În lirica frustă a lui Ion Pop e o dorință ardentă de continuă dăruire, către mari idealuri și vise.

Cu un elan ce e al vîrstei, cu o combustie ce e a talentului neîndoios, cu o discreție — care dintotdeauna a fost surdina vocilor autentice, tînărul poet găsește, nu o dată, visata „certitudine", în realitatea revoluționară, în mina aspră a constructorului, în sentimentul tonic al devenirii, desprins în pilda elementelor.

Acest poet citea — sînt abia cîțiva ani de atunci — cu o voce tulburată, primele încercări în cenaclul Casei de cultură a studenților. Astăzi e în anul IV al Facultății de filologie din Universitatea clujeană. A publicat în răstimp cîteva poezii. Vocea lui a devenit mai sigură, timbrul el mai matur. Cititorul poate descifra, în versurile noi ale lui Ion Pop, verificarea unei promisiuni și promisiunea împlinirilor viitoare.

Mircea Zaciu

DATORII

Uriașe distanțe-am parcurs.
De douăzeci și una de ori m-am învîrtit în jurul soarelui
Și totuși — pămînt pe pămînt, pe această
Stradă cu numele Horia, albia mea cu zidari prăfuiți
În chef la chenzină, cîntînd și înjurînd în orele libere,
Muncitori înfrățind cărămizile,
Oameni întotdeauna.
Cît de departe ești, lună, ce-ndepărtate,
Gramatică, slavă, latină, suave
Parfumuri de veche cetate.
Acum și alte treburi avem.
Trebuie să îndeplinim ultima dorință a soldaților
Din panteonul firului de iarbă, trebuie
Să îngrijim bine pămîntul,
Pămîntul acesta în care noi stele-am semănat
Ce le-așteptăm să crească
Și care mîine
Vor ajunge la cer.

PĂMÎNTUL AȘTEAPTĂ

De mii de ani pămîntul așteaptă
Împlinirea visurilor lui.
Îl chinuie un dor de cer albastru
Și-un dor de stele și un dor de sori,
O dragoste pe care n-a uitat-o
Din prima zi a despărțirii lor.
De dragoste îl doare seva-n arbori
Și-avînturile-n vulturi, ce-s prea mici
Să-i poată face dragostea aproape,
Și vînturile dulci, atîtătoare,
Ce-i poartă crîncen stelele pe ape.
Din dragoste se lasă sfredelit,
Străpuns adînc de omeneasca mînă,
Să aibă doar în miezul de noapte liniștit,
Un cîrd de sori pe apa din fîntînă.
Și-ai vrea să crezi că doar în preajma mării
E fericit pămîntul deplin. Și totuși nu-i,
Căci numai umbra dragostei sta-n suflet
Chinuitor, pe suprafața lui.

Tot astfel te-aștept, te caut, te chem,
Iubita mea depărtată.
Doar printr-un ochi albastru deschis într-un poem
Te mai zărește gîndul citeodată.
Și totuși știu : tu vei veni, vei veni,
Altfel nu ți-aș simți
Pașii fierbinți cutreierînd prin mine,
Altfel nu mi-ai chema,
Ca luna în seara tîrzie,
Dorul — tăcuta maree a sufletului.
Știu, tu negreșit vei veni,
Să-mplinești
Așteptarea pămîntului.

ÎNTOARCERE

Am plecat de mult dintre voi, țăranii mei.
E-atîta istorie... Sori au bătut
De la o poartă la alta.

Chiar dacă ani ne despart și îndelungate ținuturi,
Mai am încă mușchi umezit
Pe partea de nord a inimii.

Știu, mă veți primi ca-ntotdeauna cu semințele pămîntului,
Cu mîinile voastre bătătorite de muncă,
De mîngîieri și de soare.
Nu-mi spuneți nici un cuvînt.

Destul e că grîul se apleacă, destul că porumbul
Sabia-și scoate să mă salute.
Destul e că treceți cu plugul
Printre plopii cei fără de soț ai poetului.
Eu nu vă aduc aproape nimic,
Decît aceste arderi în inimă
Și aceste cîteva cîntece prin care
Cu alții mă străduiesc să îndrept
Linia orizontului ;
Acum, cînd ghețuri mari se sparg pe Someș
Lovind în țărm, și-n mine tot pămîntul
Cu modestia sîngelui se-ntoarce.

MUNCA PATRIOTICĂ

Nu spune nimeni c-am săpat aici
Un șanț prin care trece-acum conducta
De apă. Nici chiar versurile tale
Cu muschiuloase mîini și cu luceferi
Pe umeri și cu-un gînd rostit
În slaba memorie a vîntului.

E mîna ta ori mîna lui aceea
Pe care-am strîns-o ? Nu știu. Nici tăcerea
Nu mai răspunde-acum. Doar muncitorii
Cînd ies dintre mașini în după-amiază,
Sub robinet se-apleacă și rîzînd,
Își spală pieptul, mîinile și fața.

Rîzînd — nu ca să-i văd, ci pentru că așa le vine lor
Să rîdă.

SCURTĂ ISTORIE

Drumul era simplu ca orice drum,
Apa la fel curgea, ca orice apă curgătoare,
Ducînd frunze și umbre și fum
Și cîte-o stea căzătoare.
Oamenii își spuneau ca de cînd se știu : noroc,
Și surideau citeodată.
Unii erau de pămînt, alții de foc,
Unei țări, fără timp și loc,
I s-a dat numele fată.
Adeseori vreun licean — poate eu,
De șapte ori pe săptămînă
Se lăuda precum că-ar fi fîntînă
Din care, lacom, bea un curcubeu.
Altfel, copacii o duceau bine —
Înfrunzeau, înfloreau — cum să vă spun ?
Adică trăiau cum se cuvine.
Unul din ei îmi povestea (un prun)
Că-n el ar fi cîntat păsări ciudate
Făcîndu-l să-nflorească-n iarnă, altul de un
Cutremur cîntăreț și bun,
Sau de un neologism, ca și cum
N-ar fi fost vorba de tine.
Apoi au venit vînturi și ploi
Prin ierburi, prin arbori, pe ape
Și am văzut că și tu te-ndoi
Ca și copacii aproape,
Care stăteau între noi.
Și cînd ploaia a căzut mai tare,
Nu știu cum de ne-am amestecat :
Am crezut că sînt rîu și ești mare,
Lîngă un țărm însemnat
Spre care se-ndreaptă vapoare.

Apoi tu te-ai îndepărtat puțin
Ca să-ncapă între voi cuvinte
Ce s-au mai spus de cînd minte țin
Brazii și vulturii și alte sfinte
Eternități rotitoare.

Și-atunci mi-ai spus că vorba mea te doare.

(Ce și de ce te durea, n-aș fi putut
Să-ți spun atunci, și poate nici tu
Nu știai că și pămîntul la început
A scos un strigăt cînd îl duru
Firul de iarbă. Poate că nu
Îți era decît frică de această ciudată aversă
Și n-ai mai putut să rămîi
Sub ploaia aceasta inversă,
Care-a căzut pentru noi mai întîi
Umplîndu-ne cerul de-o apă
Ametitoare, asemenea vinului,
Legănîndu-ne stelele — ne-ncetat luminînd
Frumusețea destinului).

Apoi s-a făcut din nou cer
Albastru, negru și cenușiu,
Peste păduri și drumuri de fier,
Peste cîntecul tău luminos și viu
A căzut o frunză, apoi un stingher
Fulg de nea.
Numai uitarea nu mai venea.
Eu am rămas ca fiecare,
Aplecat cîte-ntr-o zi spre-o adîncime
A numelui tău, alteori doar de umbre fugare
Prins în ispite.
Altfel copacii o duceau bine,
Rîul curgea la fel pe sub soare,
Vreun trecător mînca semințe prăjite,
Întors de la stadion, mi se pare.
Apoi a fost luni, marți, miercuri
Și tu dansai în jurul meu tot mai îndepărtată.
Joi a fost dărîmat colțul de stradă
La care-aș fi vrut să te-aștept
Și numele tău s-a făcut că piere
Prin praful roșcat, printre oamenii
Ce construiau cartiere.
Vineri a fost zi plină pînă
La șapte-n amurg. Iar seara — seară.
(Unul spunea că-i fîntînă
Beat ca de-ntîia țigară
De fata ce-o ținea de mînă)
Sîmbătă am fost student cuminte,
Atent la gramatică și la istorie literară,
Iar după amiază a fost primăvară.
(Adică dincolo de geam)
Cu gîndul în brazii de-afară,
Mă clătinam, clătinam,
Cînd tu ai căzut ca o rară
Clipă în ceasul prin care treceam.
Și după cum pasu-ți sunase
În mine, cînd apăruseși din nou,
Am știut că ești unic ecou
Al celor mari strigăte șase
Din săptămînă, că tu
Ești duminica mea, împărțită
În fiecare zi cîte-o clipă,
Cînd oamenii își spun ca de cînd se știu : noroc
Între țara de lut și țara de foc,
Cînd drumul e simplu ca fiecare
Și rîul curge ca orice apă curgătoare,
Fără să strige că se varsă-n mare.

De astăzi încolo voi fi mai bun.
Îl voi ierta pe mincinosul prun
În care-ar fi cîntat păsări ciudate,
Făcîndu-l să-nflorească-n iarnă, și pe cel nebun,
Care-mi vorbea de un neologism neînțeles,

N-ar fi fost vorba de tine.

Altfel, copacii o vor duce bine.

TINERI PE LOCOMOTIVA

La 9 și cîteva minute, autobuzul gol și întîrziat se ticsește pe neașteptate. Noii călători sînt fără excepție tineri, și, ceea ce mă contrariază la început, dar apoi mă lămurește pe deplin asupra momentului la care asist, par să vină dintr-un același loc. Îi leagă o intimitate gălăgioasă și suverană care mă face să mă simt pus sub interdicție. Dintr-un colț în celălalt al autobuzului discuțiile se încrucișează cu o familiaritate pe care se simte că a întrerupt-o doar învălmășeala urcării. Se vorbește de profesori, de formule, de examene, de probleme ce trebuie rezolvate încă în seara asta. Înțeleg deci că am de-a face cu niște elevi de la seral ; că, la o oră pe care o orezusem a somnului și a nemișcării, orașul abia începe să se anime.

Un al doilea autobuz sosește și se umple tot atît de repede. Pornind, las în urmă o piață încremenită și rece, presimțind însă zecile de ferestre care, aprinse, urmează să împrăștie în toate colțurile orașului gîndirea, căldura...

★

— La noi, optzeci la sută din oameni sînt tineri, mi se spune, și eu înregistrez statistica aproximativă cu aerul că îmi este cu totul inedită. Pop, care e media de vîrstă la noi ? aruncă apoi vecinul întrebarea peste întregul autobuz. Douăzeci și cinci ? Douăzeci și cinci de ani media de vîrstă ! îmi traduce apoi tot el răspunsul, ca și cum eu nu l-aș fi auzit pe Pop, ca și cum Pop nu mi-ar fi răspuns și mie.

La drept vorbind, nu prea știu ce se înțelege prin acel „la noi", bănuiesc însă că e vorba de depou. Și apoi cele două cifre nu-mi sînt deloc străine.

★

La ora asta (s-a făcut nouă și jumătate) depoul, străluminat și el de neon, trăiește ca ziua. Curtea e largă, împînzită cu ronduri de flori, peste care fumul perpetuu a țesut un voal străveziu de lignit. Imprejurul rondurilor liniile de oțel figurează o plasă de păianjen ruginie. Ca de obicei, mișcarea curții e sporadică și nehotărîtă, mai mult greoaie decît impetuoasă. De-a lungul liniilor năclăite de păcură o locomotivă plină de praf, abia sosită din cursă, își face alimentările. De la „piața de cărbune" înaintează enigmatic zece-cincisprezece metri, se oprește în fața unui rezervor, pufăie extenuată, apoi pornește din nou, ca într-o joacă, pe itinerariul ei sacadat. Alte trei locomotive dormitează în apropierea plăcii turnante. În remiză se zăresc, însfîrșit, prin ușile întredeschise, alte cîteva, semănînd în semiîntunericul dinăuntru, cu niște mașini puse pe butuci. Cu excepția personalului primei locomotive, nu se zărește în jur nici țipenie de om. Într-un tîrziu, un paznic începe să curețe curtea, declanșînd din mătura de vișin un hîrșîit imens, părînd că vrea să sporească prin el liniștea.

Ceea ce dă, într-adevăr, specificul unui depou — și nu numai la ora asta, dar, chiar ziua, pentru că aici alternările luminii și umbrei n-au practic nici o importanță — este contrastul neașteptat între dimensiune și sunet. Unui loc atît de obișnuit cu sosirile și plecările, cu mii de cai putere, cu giganții dezlănțuiți, ești gata să-i asociezi o hărmălaie enormă. Dimpotrivă, sonorul este înhibat aici de grandios. Așteptîndu-te să găsești o uzină te izbești de un laborator uriaș. Pînă și tunetul forjei, dominant în alte locuri, se pierde, este șters lață de mîile de tone ce se perindă prin apropierea lui. În depouri, liniștea relativă pune o pecete de provizorat pe fiecare oră, pe fiecare clipă. Mai mult, la acest provizorat contribuie și programul cu totul neobișnuit de muncă, felul cum ziua este împărțită în bucățele, cum oamenii vin și se duc fără să se întîlnească, de multe ori, decît la ședințe.

În încăperea șefilor de tură, în mulțimea mecanicilor care își așteaptă rîndul să plece în cursă, zăresc pe doi dintre seraliștii cu care am venit. Încăperea aceasta se aseamănă în același timp cu o cameră de gardă și cu poarta unei uzine. Pereții sînt acoperiți cu fișe de pontaj. Aici se pontează însă pe numărul de ordine al locomotivei, nu pe cel al omului. În dreptul fiecărui număr se află un cui în care la întoarcerea din cursă, mecanicul agață cheia locomotivei. Cu cît sînt mai puține chei, cu atît parcul este folosit mai complet.

Seraliștii fac probleme de matematici, așezați la una din mesele de brad înnegrite. Unul din ei va pleca la orele 1 spre Ilva-Mică, celălalt la orele 3 în direcția Salva. Au hotărît cu o seară înainte să vină de la cursuri direct la depou, pentru a se pregăti în vederea tezei. Sînt furioși pe perechile lor, pe fochiști care, elevi și ei, au preferat să facă un ocol pe la club. Unul s-a dus să danseze, celălalt e solist vocal și are o repetiție.

Mi se explică pe larg ce înseamnă așa numitul „turnus al seraliștilor", despre care aud pomenindu-se mereu. „Turnus" înseamnă, în limbajul depoului „orar". Turnusul fixează pe o perioadă anumită locomotiva, fochistul, ora și direcția în care va pleca fiecare dintre mecanici. La întocmirea lui se ține seamă de o mie de factori, și a mai introduce printre aceștia și programul școlii serale constituie o complicație uriașă. Totuși, la Dej, inițiativa a rezistat, pentru că de la bun început s-a pus condiția ca beneficiarii ei să rămînă fruntași în muncă și la învățătură. Reușita depinzînd numai de ei — pentru că un turnus special înseamnă implicit o brigadă aparte — băieții s-au organizat de așa natură încît să îndeplinească ambele cerințe. Avantajul de a avea mereu un coleg lîngă tine este enorm. În timpul cursei discuțiile sînt practic imposibile, însă la staționările mai îndelungate poți să recapitulezi împreună cu el o lecție ori cel puțin să completezi niște notițe. Există cazuri cînd fochistul e într-o clasă superioară mecanicului, și atunci, pentru cîteva minute, ierarhia se inversează. Dar imediat după pornire lucrurile revin la normal, pentru că „producția și școala se pot împleti foarte bine, dar nu se suprapun niciodată", îmi explică, filozofînd, Petru Someșan, parcă temîndu-se să nu-i taxez zelul studios drept indisciplină profesională.

E un băiat de 23 de ani, pe fața căruia meseria a pus o febră neastîmpărată. Zvelt, dar totodată viguros, cu ochii ageri și melancolici în același timp, el se aseamănă oarecum cu toți mecanicii tineri pe care i-am cunoscut aici. Cred că explicația constă nu numai în apropierea de vîrstă, dar și în identitatea preocupărilor. Se spune că oamenii care se iubesc încep cu timpul să-și împrumute unii altora trăsăturile feței, dar iată că același lucru se aplică și oamenilor care muncesc și învață împreună.

★

— La noi, optzeci la sută din oameni sînt tineri, îmi spune la rîndul lui Ignat Dascălu. După care, ca scăpat de un motto obligatoriu, începe să-mi povestească istoricul depoului. E un istoric care mi-e atît de cunoscut, încît din nou sînt predispus să reiau comparația cu marile șantiere.

Pe locul acesta a fost o mlaștină. Prin 1948, a început construcția complexului C.F.R. Complexul avea sarcina să unească o serie de hazine economice din Moldova, Maramureș și Ardeal, multe din ele pe atunci, abia în proiect. Lucrările au început aproape concomitent cu construcția liniei Salva-Vișeu. Istoricul ar avea, astfel, trei perioade. Una, a începutului, caracterizată prin fluctuații mari de cadre, prin viața eterogenă, prin acea bătălie frenetică a omogenizării, al cărui prototip avea să devină Hunedoara. Cea de a doua perioadă, după punerea în funcțiune, în 1955 : a acomodării la specificul feroviar de muncă. Cea de a treia, de prin 1958 încoace (pentru că nevoia de tehnicieni creștea vertiginos și, pentru că, pe de altă parte, mulți din cei transferați aici refuzau să rămînă) — a recrutării actualei generații de tineri. Metoda e următoarea : se face, de obicei, apel la absolvenții de școli profesionale originari din regiune, pentru ca, o dată cu absența nostalgiei locurilor natale, să fie evitată orice surpriză. După cei trei ani de școală, tinerii sînt repartizați, ca lăcătuși, în cadrul atelierelor depoului. Cei ce doresc să devină mecanici sînt trecuți, după un stagiu în ateliere de un an, pe locomotive, au dreptul să se înscrie la școala de mecanici. Acoperirea celor 25.000 de kilometri durează în medie trei ani, la cei ce, paralel cu „focăria", urmează și seralul, dar nu depășește doi ani la ceilalți. Astfel că un tînăr angajat în depou la 16 ani are toate condițiile ca la 20-21 de ani să conducă un tren.

— La început mă speriam eu însumi de răspunderea pe care o purtam, intervine și Someșan. Cu timpul însă m-am obișnuit cu gîndul că o merit.

Această mîndrie a răspunderii, a încrederii de care au ajuns să se bucure atît de timpuriu, le-a creat tinerilor un sentiment nou : de prețuire a timpului, de luptă neîntreruptă cu el. Nu întîmplător cel puțin jumătate din ei urmează cursurile serale. Nu întîmplător preferă „turnusul" de noapte pentru ca să nu lipsească de la nicio lecție. Nu întîmplător, în perioada cînd urmează la Cluj școala de mecanici, se transferă și cu seralul acolo. Unii devin în același timp mecanici și absolvenți de liceu, și atunci se înscriu, fără cea mai mică întrerupere, la cursurile fără frecvență ale politehnicii.

— Douăzeci și cinci de ani, media de vîrstă ! exclamă în încheiere șeful de tură Dascălu, și nu pot să nu mă gîndesc din nou la entuziasmul lucid, decantat din atîtea frămîntări, al Bicazului și Hunedoarei.

Ora douăsprezece. Au sosit de la club cei doi fo
Împreună, continuă exercițiile de matematică.

★

Coridorul dintre ateliere e înalt și îngust, ușile car
dreapta și în stînga sînt dintre cele mai casnice, cu oc
în partea de sus, și faptul mă face să mă cred traversînc
o instituție. Ușile sînt însă pline, în dreptul clanțelor
ulei, iar pardoseala coridorului e îmbrăcată în acel an
mînt și păcură, cu aspect de bitum topit, atît de propriu
lui. Mă gîndesc cît de repede îmbătrînesc edificiile ferov
contrară, de ascendentă și de viguroasă este în schimb ev
nilor care le stăpînesc.

S-a făcut tîrziu, și Tămaș, unul din fochiștii sosiți d
C.F.R., îmi vorbește despre activitatea de acolo. Nimic
cere unei astfel de instituții nu lipsește, începînd cu
multiple și sfîrșind cu tablele de șah. Dar ce e mai imp
tul că, în cea de a doua jumătate a zilei, clubul devine
organică a oamenilor, un loc de întîlnire obișnuită și
proaspătă.

— De la șase în sus, Clubul și seralul sînt cele mai
tuții din Dej, glumește interlocutorul meu, lăsînd însă
mei o severă nuanță de seriozitate.

După cîte înțeleg, e vorba de ceva atît de categ
de atracție a acestor două focare, încît întreaga via
orientează după ele. Aproape că te-ai aștepta ca n
să-și fixeze orarul în funcție de orarul lor. E și expl
unde altundeva, un oraș tînăr, locuit de foști colegi
săteni, își poate potrivi ceasul, decît aici, în locu
și viața în comun se întrepătrund atît de firesc ?

La rîndul lor, cultura și viața în comun determin
servat încît rezultatele nu mai surprind pe nimeni, mari schimb
în felul de a fi al tinerilor. Drapelul de fruntași pe țară, deținut
anul trecut, faptul că nenumărate inițiative profesionale au pornit
la Dej și și-au găsit tot aici propagatorii cei mai constanți, nu
decît fațete ale aceleiași medalii. Oamenii simt munca și-i dăr
mereu, ceva din ei înșiși, ceva din multilateralitatea lor.

★

Triajul pregătește garnitura care va pleca spre Salva. E ap
ora 1. Someșan și Tămaș se pregătesc să-și ia în primire locomo
îi privesc cum se îndreaptă spre remiză, cu hainele trîntite b
ceșe, pe umăr, și simt cum îi urmărește o mare lumină pe car
dată cu zecile de vagoane, o vor duce cu ei în depărtări.

Romulus

OPT REPORTAJE DE BUZUNAR

Munții iau aminte

N-a văzut niciodată muntele. Născut în Deltă, a călătorit cît a călătorit, dar muntele nu l-a văzut. E mecanizator. Recoltează 25.000 kilograme de stuf într-o singură zi (fața de 700 cît se recolta înainte cu tarpanul). Celuloza fabricată din stuful acesta salvează zilnic de la sacrificare o sută cincizeci metri cubi de material lemnos. Într-un an — o pădure.

Munții iau aminte la numele lui Ion Sava, deși el n-a văzut nici muntele, nici pădurile pe care le apără.

Știuca cu cercei de aur

Țesătorul Dumitru Simion de la postăvăria din Buhuși cumpără pentru nepoțică, de ziua ei, o pereche de cercei. De aur. Neapărat de aur. E o veche datorie a sa față de propria amintire de copilărie. De jel e din comuna Costișa, de pe moșia lui Cantacuzino-Pașcanu. Stăpîna avea lîngă conac un iaz bine păzit, în care înota o știucă cu cercei de aur. N-a apucat să privească vreodată — nici el, nici ceilalți copii — peștele căruia doamna îi prinsese, parcă-n batjocură, cercei de aur în urechi.

— Te cred ! repetă Dumitru Simion ori de cîte ori îi mai spune nepoatei povestea știucii cu cercei de aur. Doar nu era să dea aurul muncitorilor care munceau. Mai bine să-l pună în apă, unui pește, de frumusețe.

Și de fiecare dată nepotica rîde neîncrezătoare.

Timp deschis

Lăcătușul pictează în orele libere. Cunoaște valoarea luminii, a fiecărei culori și-a ritmului, din munca lui la Uzinele „Griviția Roșie". Una din lucrările în ulei semnată Gheorghe Lăiinceanu a fost expusă la Berna.

Orele libere ale lăcătușului călătoresc.

Pasiune

Startul îi dă soarele, și tot el îi dă și ultima aterizare. Cincizeci de decolări și aterizări pe zi execută aeronava „AN-2", comandată de Ovidiu Popa. Comandantul este maestru al sportului. A deținut unsprezece recorduri naționale de zbor fără motor, dintre care unele pe planoare de concepție și construcție proprie. Acum pregătește un nou aparat, clasa sub 500 de kilograme, cu care vrea să doboare cîteva recorduri mondiale.

Dar pînă atunci, zboară. La bord : sămînță de trifoi (cu patru foi ?). Echipajul său a însămînțat, pentru prima oară în țară, fără să clintească un fir de grîu, 160 hectare trifoi ascuns.

E și acesta un record.

Meteorologie

Un bărbat fără vîrstă, o mamă cu un copil, un țăran bătrîn. Privesc cu toții cîmpul, prin fereastra compartimentului.

— Și cum o să fie astăzi vremea, moșule ? întreabă orășeanul. Că așa sînteți dumneavoastră, știția de la țară : cunoașteți timpul după semne.

Bătrînul nu mai privește pe fereastra compartimentului.

— Știu și eu ? Astăzi am pornit devreme de-acasă, n-am apucat buletinul meteorologic la radio.

În compartiment zîmbește un copil.

Cîntecul prieten

Sculierul-șef de la Fabrica de rulmenți din Birlad are un cîntec preferat : „Serile în împrejurimile Moscovei", interpretat de Mark Bernes. A cunoscut Moscova cu prilejul specializării sale la marea uzină „G.P.Z. 1". Acolo l-a cunoscut și pe maistrul Koterev, venit apoi în schimb de experiență la Birlad. În amintirea serilor petrecute împreună în împrejurimile Moscovei, el i-a dăruit discul. Lui Vintilă Capiton îi place să-l asculte mereu. Și ori de cîte ori își imaginează cum se învîrt, pe toate șoselele țării, rulmenții fabricați la Birlad, i se pare că și ei cîntă melodia discului său preferat.

Rulmenții au împrumutat cîntecul prieten.

Rol greu

*Muncitoarea Ana Corol
toare. Dintre rolurile în
i s-a părut a fi vădu
„Și pe strada noastră".
posibil să intre în
fiindcă nimic nu le
deosebit între ele.
poate lăuda că, des
tru, i-a mai pricinu
toare. Pentru Ana
la urmă prilej de
propus să joace
senatori.*

Memorie

*În satul Păni
mai există nic
bordei acoperit
muzeu pentru
ele se păstrea
din amintirea
viștii din Păn
case și căr
conac. Părți
reprezintă*

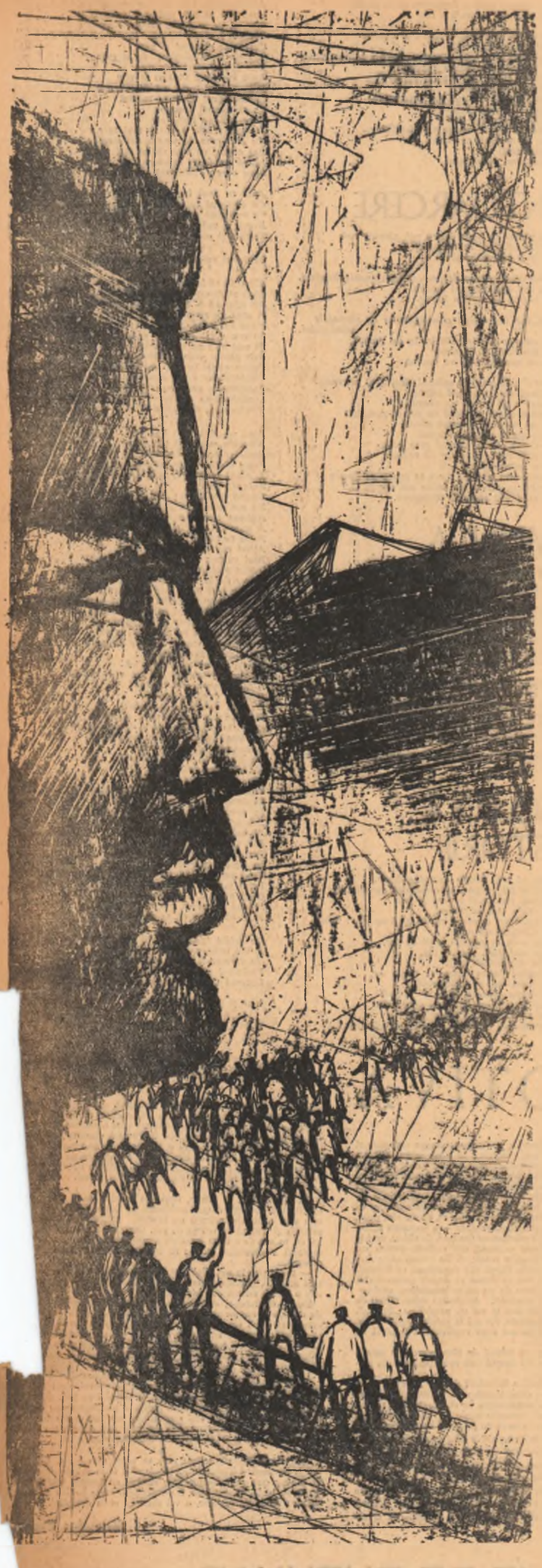

VIITORUL AL DOILEA

CORNELIU LEU

Acțiunea romanului „Puterea" oglindește un episod din lupta clasei muncitoare de după Eliberare, luptă dusă pentru consolidarea puterii, împotriva înlăturarea reprezentanților partidelor burghezie din posturile-cheie ale administrației de

...ținuind și dezvoltînd acțiunea nuvelei „Pe...rie și apa", apărută în 1959, autorul descrie lupta maselor muncitoare dintr-un oraș ...instalarea unui primar comunist.

...dăm mai jos fragmente din prologul ro...ul.

...ban ... militar era mare forfotă ... și se primeau rapoarte, se ...dite stabilite confirmarea lo..., se centralizau cifrele depozi...ntru ca, o clipă mai tîrziu, ace...falce pe unități ; zbîrniiau tele...prima dată în istoria unui co... de la noi, se stabileau și se ...une ale armatei cu formațiile

...inică palmele, spunea, cu voce ..., un locotenent deșirat, cu ... din uniforma decolorată — ...rnim, să-i punem pe frîzi cu

...i foiau pe săli și prin intrări. ...n curte și pe străzile din jur ...iclete și mașini de campanie ...au își luau zborul cu promp-

La ora șapte seara a zilei de 23 August, erau gata toate ordinele de bătaie, ale tuturor unităților din București. Comandanții de regimente au fost chemați, li s-au înmînat ordinele, cu mențiunea strictă de a nu ieși nici cu o literă din cuvîntul lor, și au fost puși sub controlul celor două comandamente — de nord și de sud.

La ora opt seara, însă, deci numai cu o oră mai tîrziu, de la Președenția Consiliului de Miniștri, în fotoliul căreia se așezase aghiotantul regal, generalul Sănătescu, se ordonă să se oprească orice acțiune împotriva germanilor, fie ei militari, fie din organizațiile paramilitare.

Armata noastră, care se pusese aproape în întregime în slujba insurecției, a fost contrariată de acest ordin, mai ales că multe puncte de observație anunțau că nemții se pregătesc de luptă.

În timpul nopții, un locotenent romîn, lung, deșirat, cu ochelari mari și boneta prea mică pentru capul pe care-l avea, controlînd punctele fixe din jurul portului și rafinăriilor, le spunea soldaților, fără nici o ezitare :

— Băieți, dacă vedeți că nemții trag sau pornesc la vreo acțiune, deschideți foc, fără să mai așteptați nici un ordin, ați înțeles ? !

— 'Nțeles, să trăiți ! — răspundeau soldații cu ochi mari, aproape strigînd de bucurie.

Apoi deveneau gravi, conștienți de importanța momentului, îndîrjiți și hotăriți să lupte pînă la capăt, să scoată dușmanul din țară.

Se răspîndise și în rîndurile lor vestea că regele ordonase să nu se tragă în germani

Ordinul locotenentului deșirat era pentru ei vestea celei mai mari izbînzi : vo să zică nu fusese numai un vis plăcut de-o clipă în întreg acel coșmar care dura de ani și ani ; fusese adevărat ! Și mîinile mari de țărani și muncitori se strîngeau cu putere pe arme, soldații aceia rufoși și nebărbieriți căpătau demnitate și conștiință de sine și, în ciuda ordinului regal, ar fi fost în stare să facă față la zeci de SS-iști bine hrăniți.

De fapt, lucrurile cam așa evoluaseră : chemați la palat spre a li se aduce la cunoștință schimbările în ordinea statului și armistițiul cu Uniunea Sovietică, generalii germani Hansen, șeful misiunii militare germane, și Gerstemberg, comandantul aviației germane, și-au dat cuvîntul de onoare că nu vor opune nici o împotrivire, că vor merge în pădurea Băncasa unde era masat grosul trupelor lor și le vor ordona să depună armele.

Ajunși acolo însă, ei i-au arestat pe cei doi ofițeri romîni care-i însoțeau și-au pornit atacul împotriva Bucureștiului.

Așa că, în noaptea aceea de miercuri spre joi, situația a fost grea și foarte încordată, mai ales din pricina derutei pe care a pricinuit-o ordinul noului președinte al Consiliului de Miniștri

Militarii cinstiți, toți, indiferent de opiniile lor politice, animați de sfîntă ură împotriva celor care aduseseră țara într-o situație atît de grea, erau contrariați de miopia generalului proaspăt postat la cîrmele țării. Și a fost nevoie de o mînă de fier ca să restabilească ordinea planului de insurecție așa cum luni de zile el fusese pus la punct.

Foarte mulți ofițeri protestau împotriva acelui militar elegant, cu două suvițe de păr alb brăzdîndu-i fruntea, a cărui uniformă nu făcea față decît cochetăriilor palatului. Oamenii voiau să pornească mai repede la acțiune, să termine o dată cu nemții despre care veneau vești că se tot aranjează, se tot masează, se tot pregătesc de ripostă.

— Vasiliu, ai aranjat punctele fixe ?

— Le-am aranjat, domnule maior : pînă la bariera dinspre sud.

— Bun, vino-ncoace. Ce consemn ai dat ostașilor ?

Deșirat, și cu mîini lungi ieșindu-i din uniforma decolorată, locotenentul cu ochelari mari și beretă prea mică pentru capul său, se uită în ochii comandantului și-i spuse fără nici o ezitare :

— Domnule maior, vă raportez : le-am dat consemnul pe care mi l-a dictat inima. Și-ncercă să se explice : dumneavoastră mi-ați ordonat „după caz"... Știți cum lucesc ochii soldaților !...

Maiorul își încleștă un moment mîna pe brațul său, apoi spuse autoritar :

— Nu ascult la ora asta explicații. Vasiliule. E clar : dacă ai procedat conform ordinului...

Și-un zîmbet șiret, complice, îi înflori o secundă în colțurile buzelor.

— Conform ordinului, domnule maior !... rosti locotenentul, plin de bucurie pentru faptul că fusese înțeles : aceeași bucurie pe care o manifestaseră mai înainte și soldații în fața ordinului său.

— Bine : acum ai altă misiune, îi spuse maiorul: uite, trebuie să te duci să descoperi unde se află un profesor universitar și să-l pui la adăpost.

Locotenentul ascultă o clipă cu respectul de rigoare, apoi făcu un gest și spuse moale :

— Am înțeles... Dar nu putu să-și calce pe inimă : dacă dumneavoastră, domnule maior, considerați că tocmai eu...

— Vasiliule, nu ne cunoaștem de ieri, de-alaltăieri !

În glasul maiorului era și mustrare și imputare. Era ceva și de ordin, dar și de supărare prietenească. Asta pesemne că îi dădu curaj locotenentului.

— Tocmai de aceea, domnule maior, tocmai pentru că nu ne cunoaștem de ieri de alaltăieri, mi-am permis să vă raportez : știți cît de mult așteptă să pornim împotriva hitleriștilor și tocmai acuma... Domnule maior, pentru așa ceva sînt destui care nu știu cum să se mai fofileze... Mie, dați-mi vă rog ordin să-l arestez pe von Brinckman și-n cel mai scurt timp sînt cu el aici, în dinți ; dar să-mi dați o misiune de P.S. tocmai acuma, domnule maior...

Maiorul zîmbi înflăcărării lui, dar nu-i dădu curaj.

— Tocmai fiindcă ești cum ești, ai misiunea asta. Trebuie să dăm un om de nădejde care să meargă din partea comandamentului. Pe semne că omul prezintă vreun interes în legătură cu insurecția. Tu ai făcut și politehnica, cred că-l și cunoști pe profesor... Dar argumentul cel mai important care face ca alegerea să cadă pe tine, este faptul că el locuiește într-un cartier înțesat cu nemți, iar tu știi să te descurci. Mi se pare că ai studiat bine poziția, locotenent Vasiliu, nu ?

Și-l privi insinuant, ca pe un om cu care are secrete comune. Apoi îl bătu prietenește pe umăr.

El nu mai îndrăzni decît să mormăie :

— Am înțeles... Dar ce mare interes poate să fie tocmai acuma cînd noi trebuie să ne răfuim cu nemții !...

În ochii maiorului vedeai și lumina unei înțelegeri și un zîmbet de satisfacție :

— Tocmai de asta, Vasiliule ; caută să-ți termini cît mai repede misiunea și întoarce-te. Îți promit că mai păstrez cîțiva nemți și pentru tine !, glumi el. Uite, ai să mergi cu dumnealui...

De-abia atunci observă locotenentul că, într-un colț al încăperii stătea, cu șapca în mînă, un om negricios, nu prea înalt dar bine legat, cu mustață neagră și ochi vioi, cam ironici.

— Să vă prezint, hotărî maiorul. Domnul... din partea formațiilor patriotice și locotenentul Vasiliu, băiat cinstit, îl urăște pe Hitler de moarte, dar e o fire cam intempestivă.

— Drăgan, spuse omul solid, întinzînd o mînă cu degete răschirate.

— Locotenent Vasiliu, rosti ofițerul fără nici o tragere de inimă.

★

— Îl cunoașteți pe acest profesor, domnule locotenent ?

— Îl cunosc !...

Dar acest „îl cunosc" sună în glasul gros și sonor al militarului „dă-l încolo"...

Drăgan îl cercetă cu privirea sa nebinevoitoare, ca și cum ar fi vrut să-i spună : „te lași cam greu, nenicule ; ți-am încurcat treburile, de tot faci așa pe bosumflatul ?"

Parcă ghicindu-i gîndurile, sau poate numai simțindu-se privit, locotenentul ciolănos, care se mișca fără nici un chef, spuse cu un ton din care ghiceai că nu prea obișnuiește să ascundă ceea ce gîndește :

— Domnule, dumneavoastră, comuniștii, sau gărzile patriotice, ce sînteți, n-aveți într-o asemenea situație treburi mai importante decît să umblați după moșnegi ca ăsta ? Insurecția e pornită de-atîtea ore ; în toată țara oamenii luptă, iar noi doi...

Drăgan tresări. Îl privi mirat. Se așteptase la plictis, la supărare, dar nu la o întrebare pusă verde-n față, așa cum ar fi pus-o și el.

Și tocmai faptul acesta îl înfurie. Se pregăti să-l pună la punct.

Undeva însă, în străfundurile lui de om simplu, nu se putuse să nu-i placă modul direct cum pusese ofițerul chestiunea. Da : în toată țara, de mai bine de o noapte, insurecția se desfășura din plin ! Și, amintindu-și că și el pornise fără prea mare chef cînd auzise care era prima lui sarcină după eliberare, răspunse moale :

— Domnule, eu sînt un muncitor și am învățat un lucru : sarcinile pe care ni le dă partidul nostru sînt întotdeauna importante.

Prin ochelarii cu lentile clare, privirile militarului căpătară sclipiri. Îl măsurară pe Drăgan. Apoi acesta auzi un glas sentențios.

— Admir încrederea dumitale în partidul dumitale, spunea locotenentul cu superioritate, ca și cum ar fi fost calitatea lui să aprecieze ; dacă porul nostru ar avea într-adevăr partide care să merite încrederea oamenilor, ar ieși din impasul penibil în care se zbate de zeci de ani, dar asta... și, spuse și acest lucru tot cu puțină vanitate și tot cu convingerea că părerea lui este principalul factor în toate... dar asta nu-mi schimbă cu nimic impresia că n-are rost să pui doi oameni să-și piardă vremea cu un bătrînel, fie el profesor universitar, cînd acum fiecare romîn ar trebui să imobilizeze cîte un soldat de-al lui Hitler

Drăgan nu-i răspunse. De fapt, ce-avea să-i răspundă ? Drept lucru, îl cam înfuria îngîmfarea acestui militar alături de care străbătea orașul, gesturile lui grandilocvente. Mai ales, îl nemulțumea modul total lipsit de modestie cu care-și punea părerile sale alături de cele ale partidului. „Se consideră buricul pămîntului", își spunea el cu ciudă, mustind și simțind nevoia să mormăie nemulțumit... Însă, în ceea ce privea părerea aceluia în legătură cu profesorul, nu putea decît să-i dea dreptate.

Era omul ferm, care știa să-și îndeplinească bine și cu încăpățînare o sarcină dată de partid. Iar, de cînd își dăduse seama care este drumul lui, omorît fiind, ar fi fost în stare să se încăpățîneze și să nu-și dea duhul pînă nu și-ar fi îndeplinit misiunea. Sarcina aceasta pe care o primise acum, era cert lucru că o va îndeplini : o va îndeplini neprecupețind nimic. Dar, de cînd plecase de la sediul județenei pînă acuma, și el simțise nevoia să se întrebe : oare tocmai lui trebuise să-i revină treaba asta cu profesorul ? Lui să-i fi dat o armă să trăgă-n nemții cu uniforme cenușii, sau să înceapă răfuiala cu burghezii !... Și, cu toate că nu voia să recunoască, simțea că nu ceea ce avea de făcut, ci faptul că se afla la prima sa misiune de după eliberare, îi dădea avînt.

Faptul acesta și glasul răspicat al secretarului pe care-l auzea încă în urechi : „Da, Drăgane. Asta e sarcina care ți se încredințează. Tot așa cum mie mi s-a dat sarcina să conduc acțiunea aici, tot așa cum tovarășii au sarcini în alte colțuri ale țării. Sînt lucruri pe care partidul le-a gîndit încă de mult !... Știi prea bine, doar !... Ai grijă cum procedezi cu profesorul. Sînt zeci și sute de oameni de care trebuie să ne ocupăm în zilele astea, dar fiecare dintre ei este la fel de important ; ca dovadă că partidul îi are în atenție. Hai, du-te. Profesorul stă într-un cartier plin de trupe germane, unde-ar fi posibil din moment în moment să se dezlănțuie lupta. Trebuie să-l punem la adăpost".

La primele ceasuri ale dimineții, ale primei dimineți libere, orașul arăta fericit și nedumerit ca un adolescent. Unele ferestre închise continuau să se împotrivească războiului, cu pavăza neagră a camuflajului ; altele, larg deschise, arătau să aflaseră vestea și respirau cu nesaț aerul liber. Atmosfera era proaspătă, lumina soarelui își anunța sosirea prin mari drapele trandafirii arborate deasupra mării, pe cerul răsăritului. Afișe mici, tipărite grabnic, anunțau că Partidul Comunist din Romînia își cheamă toți membrii săi la sediile din diferite străzi, cheamă întregul popor muncitor să pună mîna pe arme și să lupte împotriva hitleriștilor.

Iar el, Drăgan, în loc să se afle acolo, mergea alături de ofițerul deșirat și, culmea, uneori chiar ar fi fost în stare să comenteze cu el o sarcină dată de partid... „Halal, Drăgane ! Și vrei să ți se dea sarcini mai importante ?" Și, furios pe sine însuși, scuipă în stînga sa cu dispreț.

Apoi se uită la militarul cu mîini mari ieșindu-i din uniforma decolorată, și-i spuse cam tăios, ca și cum i-ar fi dat să-nțeleagă că nu-i el omul fața de care trebuie să-și arate nemulțumirea :

— Nu vreți să mergem ceva mai repede, domnule locotenent ?

Locotenentul nu-i răspunse nimic. Luți numai pasul și deveni mai tăcut, mai morocănos.

★

Cînd fata ridică fruntea și-și scuturâ părul negru, cei doi rămaseră înmărmuriți văzîndu-i fața prelungă. Era frumoasă. Avea ochii mari și puțin uimiți, puțin speriați. Avea obrazul îngust, smead, limpede și o alură de felină care se ferește și e gata să sară înapoi.

Stătea în mijlocul unui vraf de hîrtii răvășite, înconjurată de cărți scoase din bibliotecă, de sertare lungi și înguste trase afară din lăcașurile lor.

Și, pentru o clipă, se opriră amîndoi uimiți.

Prin ușa deschisă spre răsărit, soarele pătrundea în încăpere cu lungi antene luminoase, așezînd umbrele celor doi bărbați pe podea, pe mobilierul cam demodat, pe cărțile răvășite între care stătea ghemuită fata.

Locotenentul își corectă ținuta, își drese glasul, își scoase boneta, făcu un pas înainte și se înclină :

Duduie, permiteți-mi : locotenent Vasiliu de la Comandamentul militar. Îl căutăm pe domnul profesor, dar apariția dumneavoastră ne-a făcut să uităm totul. Îmi permiteți să vi-l prezint pe domnul Drăgan care mă însoțește în același scop.

Lui Drăgan îi veni să pufnească-n rîs, amuzat de gravitatea cocoșească care-l schimbase aproape complet pe deșirat. Dar, cînd fata îi întinse mîna, nu știu ce să facă, se fistici. Apoi se trezi în el o veche galanterie, caracteristică muncitorilor de port, și se sili să se poarte așa cum s-ar fi purtat Tase Mustăciosu, leatul său, care avea înainte de război o deosebită trecere la femei.

— Sînteți rudă cu domnul profesor ? Poate chiar fiică. O, ce frumoasă fiică... Dar se opri brusc, nemaigăsind ce să spună. Încă dezorientată, fata nu îndrăznea să iasă dintre hîrtoagele ei.

În clipa următoare însă, ea păru că prinde curaj. Se ridică. Înălțuță, bine făcută. Își întinse fusta pe coapse c-un gest care, la palmele ei prelungi, se vedea că devenise obișnuință. Și le zîmbi c-un zîmbet prea copilăresc, ce-i strica frumusețea limpede, sobră, bizantină.

— Nu, nu chiar fiică ; în ciuda faptului că ei sînt pentru mine mai mult decît niște părinți, spuse ea repede, curgător, lăsînd pleoapele-n jos ca-n fața unei mărturisiri : sînt nepoata profesorului.

— Nu-i nimic, asta nu vă răpește de loc din frumusețe, ținu să precizeze locotenentul, dînd multe inflexiuni glasului său baritonal

Fata îi zîmbi deschis, parcă recunoscătoare.

„Mare pișicher — își spuse Drăgan — acuma nu mai e supărat că l-am luat de la treburi mai importante". Și, privindu-i atent buzele groase care începeau să spună un alt cuvînt, interveni cam grăbit, considerînd că a trecut destul timp pentru introducere :

— Este acasă domnul profesor ?

Fata îl privi cu ochii ei mari, parcă nepricepuți într-ale vieții. Drăgan simțea cum se-nfurie. Avea impresia că fata încerca să cîștige timp, să găsească un răspuns.

— Am întrebat dacă este acasă domnul profesor, repetă el, apăsat, ca și cum ar fi vrut să-i spună : „hai, fetițo, că la mine nu merge cu mutre din astea de mironosiță care face ochii mari".

— V-am înțeles, v-am înțeles de prima dată, se poate să nu fi înțeles o întrebare atît de elementară !... vorbi fata iarăși prea repede, prea curgător.

Tonul ei îl înfurie mai rău pe Drăgan : „asta turuie multe ca să nu spună nimic".

— ...Iertați-mă că nu v-am răspuns cu promptitudine, dar apariția dumneavoastră m-a cam tulburat... Gîndiți-vă și dumneavoastră, într-o zi atît de neobișnuită, cu singură în casă...

— Va să zică nu este aici domnul profesor !... Drăgan începea să se îndîrjească. Nu mai era intimidat, nu se mai întreba cum trebuie să se poarte

— Nu, nu este, bineînțeles că nu este... Ah, ce distrată sînt ! Nu v-am spus asta de la început ?

Și-i privi cu ochii ei mari, nedumeriți

„Fir-ai a naibii de fită, ce mutre faci !" își spuse Drăgan și vru s-o ia mai din scurt. Dar, în clipa aceea, alături de el, morocănos, fără nici o urmă din recenta galanterie, glasul gros al locotenentului exclamă :

— Formidabil, dom'le ! Va să zică acum trebuie să pierdem alt timp ca să-l căutăm !

Și era atît de convingătoare această nemulțumire, încît Drăgan își aminti de toate planurile pe care le făcuse deschizînd portița de grilaj din fața casei : „Bine c-am ajuns, înseamnă că-l găsim repede pe profesor, iar pe urmă, Drăgane, o să poți să-ți vezi într-adevăr de treburi !"

Se uită la locotenent. Îi era cîudă pe el, dar trebuia să-i dea dreptate. Asta era situația. Drăgan îl simțea că era sincer în ceea ce gîndea. Dar grandomania lui îl enerva la culme, îl făcea să se crispeze și să nu considere că ar putea avea intimități cu un asemenea om. Răspunse morocănos, într-un fel în care numai nevastă-sa l-ar fi simțit că, de fapt, își calcă pe inimă :

— Aveți altă treabă, domnule locotenent ?... Am primit amîndoi aceeași misiune. Trebuie s-o ducem la capăt !...

Pe fața locotenentului trecu un fulger, scoțînd în lumină toată vanitatea de care era capabil. Și, pentru că era un om care nu obișnuia să ascundă ceea ce simțea, răspunse cu un ton care ar fi fost în stare să desființeze și o baterie de artilerie :

— Află, domnule, că un militar care a așteptat ani de zile să întoarcă armele împotriva celor pe care comandanții lui i l-a băgat pe gît ca aliați, își cunoaște în clipe din astea mai bine misiunea decît un civil !

Rostise vorbele răutăcios, răspicat, tăios, cu același ton pînă la sfîrșitul frazei, arătînd la fiecare silabă cum fierbea în el amorul propriu.

Drăgan nu răspunse nimic. Cu tot trupul său zdravăn, se simțea mărunțel, strivit de privirile rele mărite de dioptrii, ale militarului : „are dreptate, își spuse vinovat, l-am făcut de rîs în fața fetei !"... Și dădu din cap, nemulțumit de propria-i persoană.

Și-ntr-adevăr, toți sorții păreau să spună la fel. Instinctiv, pesemne din aversiune pentru civilul grosolan și urîcios, fata se duse mai lîngă locotenent. Iar cînd acesta îi spuse grav : „iertați-ne, duduie, dar fiți sigură că nu vrem decît binele unchiului dumneavoastră" ea îl privi recunoscătoare, îi mulțumi și aruncă civilului, printre gene, o privire destul de neîncrezătoare și ostilă.

Dar Drăgan nu se lăsă. Pe el nu-l interesa decît să-și ducă sarcina la îndeplinire.

— E plecat de mult, domnișoară ? întrebă, cercetînd-o cu atenție.

— De mult, răspunse fata : apoi se contrazise : adică, de multă vreme s-au dus la vărul meu, dar s-au mai întors... După cum a fost pericolul bombardamentelor, mai mare sau mai mic... Și, privind spre locotenent ca și cum acela ar fi fost în stare s-o înțeleagă mai repede și mai bine : știți, oameni bătrîni, singuri...

— Cum, dumneavoastră nu locuiți aici ?

Întrebarea lui Drăgan sună iarăși bănuitor.

— Bineînțeles, că nu ! răspunse fata ca și cum s-ar fi mirat de-o asemenea întrebare ; și privi iarăși la locotenent : Ei m-au lăsat pe mine aici numai cînd au plecat, ca să fie cineva care să aibă grijă de casă.

„Ce ți-e cu burghezii, își spuse suspicios Drăgan ; imediat l-a mirosit pe ăsta că e mai de-al ei !" Sim-

Acțiunea romanului „Puterea" oglindește un episod din lupta clasei muncitoare de după Eliberare, luptă dusă pentru consolidarea puterii, împotriva înlăturarea reprezentanților partidelor burghezie din posturile-cheie ale administrației de

...ținuind și dezvoltînd acțiunea nuvelei „Pe...rie și apa", apărută în 1959, autorul descrie lupta maselor muncitoare dintr-un oraș ...instalarea unui primar comunist.

...dăm mai jos fragmente din prologul ro...ul.

Acest comandament militar care, ca în multe locuri din țară, luase ființă în noaptea de 23 August, conform planului insurecției stabilit de Partidul Comunist din Romînia în colaborare cu ofițeri patrioți din comitetul militar, avea ca obiective principale neutralizarea unor unități nemțești foarte diverse : dejucarea planurilor unui contraamiral, apărarea împotriva atacurilor a două flotile de aviație și a două divizii de pușcași retrase la regrupare ; avea de aparat portul, avea de apărat un mare pod. Datorită împrăștierii acestor obiective, situația era destul de grea.

Dar nu împrăștierea obiectivelor fusese în întreaga țară principala cauză a situației grele. Ca întotdeauna în istorie, trebuiseră să intervină și acum acele elemente șovăitoare și ezitante care știu numai să culeagă laurii, să pozeze în eroi, dar cînd e vorba de vreo acțiune hotărîtă o evită, ba chiar o și încurcă, fiind mai interesate să transforme lovitura de stat într-o mică și neesențială schimbare decît într-o adevărată revoluție. De data aceasta, avînd în vedere faptul că situația politică dusese la o colaborare cu burghezia și palatul, inconsecvența acestora s-a făcut simțită chiar la cîteva ceasuri după arestarea lui Antonescu.

Timp de luni de zile, după indicațiile Partidului Comunist din Romînia, ofițerii din comitetul militar colaboraseră la planul insurecției, susținînd date cu privire la efectivele germane, plasînd unități romînești în jurul lor în așa fel încît la ora H să poată face față unui contraatac hitlerist.

ţea cum renaşte în el o veche aversiune pentru cei care aparţinesau altor medii sociale.

Îşi dădea seama că sarcina era sarcină, dar el ţare ar mai fi vrut să ştie ce hram purta profesorul ăsta şi de ce se interesa partidul de el.

Încîntat de atenţia care i se dădea, locotenentului parcă i se împurpurasră obrajii arşi de soare şi de vînt. Vorbea galant, temîndu-se parcă să n-o jignească pe fată prin faptul că îl interesa şi altceva în afara făpturii ei :

— Duduiţa scumpă, poate puteţi să ne ajutaţi, poate puteţi să ne spuneţi cum dăm totuşi de domnul profesor ?

Drăgan îl privea, neputindu-şi ascunde dispreţul de pe fata sa mare. Era parcă dezamăgit de modul pedant şi demodat în care acela făcea curte : cu gesturi preţioase, încordat şi dînd glasului tot felul de însinuări. Şi totuşi, sub ochelarii ăia cu multe dioptrii, parcă i se părea simpatic şi tinerel acum. Era totuşi primul om cu care avea o misiune la nici o zi după ce scăpase de închisoare. Într-un fel, trebuia să-l considere tovarăş de al său. Dar asta nu putea, sentimentele lui erau prea categorice. Aşa că era bucuros pentru el însuşi cînd îl putea vedea pe acela într-o lumină mai bună.

Fata făcuse doi paşi spre uşă şi aruncase, prin vestibul, o privire afară. Ca un îndrăgostit sadea, o-o grabă puţin ridicolă, locotenentul se duse după ea. Şi rămase cu gura căscată cînd ea se întoarse repede şi începu iarăşi să turuie :

— Vă spun imediat ; mă iertaţi, mă uitam în stradă, mi s-a părut că vine o prietenă de-a mea pe care o tot aştept... Ei sînt la o fermă la periferie, cum v-am spus : la un nepot de-al lor, inginer la uzinele metalurgice. Îl găsiţi pe el şi vă duce imediat...

Îi privi cu convingere, ca şi cum ar fi vrut să le precizeze că asta era cea mai simplă soluţie. În lumina soarelui, care intra mai puternică prin vestibulul cu uşile deschise decît prin fereastră, silueta ei se desena foarte distinct. Era graţioasă şi îmbrăcămintea modestă, neavînd nimic din extravaganţa modei acelei veri, îi dădea un aer sobru, de studentă conştiincioasă.

— ...La uzinele metalurgice e inginer ; el vine în fiecare zi cu maşina ; cred că la ora asta îl găsiţi acolo...

În clipa aceea, un vuiet puternic, atît de bine cunoscut cetăţenilor în ultimele luni, puse stăpînire pe văzduhul oraşului şi o explozie răbufni undeva spre răsărit, spărgînd liniştea dimineţii însorite.

Abia apoi începură să urle sirenele, prelung, speriate, surprinse.

O dată cu ele, primele salve ale artileriei antiaeriene creară un echilibru între vuietul văzduhului şi liniştea pasivă de jos din oraş.

— Nemţii au trecut la atac !

Cei doi se apropiară deodată de uşă. Două păsări negre căzdeau în picaj spre centrul oraşului. Apoi nu le mai văzură, dar auziră explozia.

— Fir-ar a dracului să fie de treabă !

Vorbele locotenentului porniră una după alta, ca şi proiectilele tunurilor antiaeriene care explodau în văzduh, pictînd cerul cu nouraşi roşietici.

De jos, de deasupra portului, se vedea ridicîndu-se o trîmbă groasă de fum negru.

— Uite-i, uite-i ce fac porcii dracului ! spunea locotenentul înciudat, parcă nu atît pe cei care atacau, cît pe cineva care-l făcuse ca în clipa aceea să nu se afle pe o poziţie de luptă.

— Lasă-i, hai mai bine să ne vedem de profesorul nostru, îi spuse Drăgan aspru, ca unui vinovat.

O explozie de ură avu loc în privirile locotenentului. Multele dioptrii de la lentilele ochelarilor o amplificară :

— Dumneata nu ştii ce-i aia datorie cum ştie un militar, domnule ! spuse el cu dispreţ şi mînie.

Drăgan nu-i răspunse. Încă îl dispreţuia, aşa că nu voia să-i facă cinstea să-i spună un lucru de care prea bine îşi dăduse el seama: că în rîndurile partidului capeţi adevăratul simţ al datoriei. Porni încet înainte. Intuia el că, poate, undeva, indiferent de modul în care era exprimată, pornirea ofiţerului era dreaptă. Simţea cum îl cuprinde şi pe el ciuda că nu face ceva mai util în clipa aceea.

Dinspre pădurice unde era camuflată aviaţia germană, se auzea venind un nou roi de Junckers-uri.

— Bestiile dracului, ar trebui nimiciţi !... Nimiciţi pînă la unul, se trezi el spunînd.

Dar locotenentul nu-i răspunse. Porni cu paşi mari înainte, stringînd din măsele.

★

Din clipa aceea, locotenentul nu mai scoase o vorbă.

Mergea cu pas întins, grăbit, ca şi cum l-ar fi mînat din urmă cineva, fornăia pe nările mari, îşi îndrepta din timp în timp ochelarii împingîndu-i cu un deget în sus, iar cînd îşi ridica privirile din pămînt, în ciuda dioptriilor care le dilatau, ele dovedeau crisparea întregii lui fiinţe. Flăcări de ciudă, de ură, răbufneau uneori din ele, amestecîndu-se cu expresia de mîhnire şi neputinţă pietrificată care i se aşezase pe faţă. Colţurile buzelor lui expresive, ca de actor, dovedeau dispreţ. Pesemne că dispreţ pentru situaţia în care se afla.

Drăgan, care se chinuia şi el din aceleaşi motive, care tresărea şi mormăia şi înjura de cîte ori răzbăteau pînă la ei ecoul luptelor de la marginea oraşului, simţea că gîndurile locotenentului, frămîntările locotenentului, sînt asemănătoare cu ale lui şi, într-un fel, simţea o apropiere. Chiar îl cuprinsese un fel de simpatie pentru lunganul care călca atît de înciudat.

„Ţi-e ciudă, frăţioare, îl spunea el în gînd, ţi-e ciudă că nemţii atacă şi tu nu poţi să le răspunzi; nu-i nimic, le răspund alţii, n-avea nici o grijă, partidul a ştiut să mobilizeze oamenii !... Aha, eşti ambiţios, ai fi vrut să fii tu în frunte ; asta te priveşte"...

Îl privea cu plăcere. Inima lui era simplă şi o cîştigai repede, dacă te simţea sincer. Stringea şi el nepotincios pumnii şi gîfîia urcînd după ofiţer panta unor străduţe întortocheate care duceau spre partea de podiş a oraşului. Se fofilau şi făceau ocoluri pentru că o bună parte din cartier era plină cu hitlerişti. Drăgan se ţinea pas cu pas după militar şi aprecia priceperea lui, precizia cu care cunoştea poziţia. Ştia, îl spuseseră tovarăşii, că mulţi oameni din armată, cunoscînd mai multe sau mai puţine din ceea ce se pregătea, sau chiar nestiind nimic în afara faptului că se luau unele măsuri de precauţie, fuseseră folosiţi de partid. — prin intermediul ofiţerilor patrioţi de la Comandamentul militar, să lucreze la studierea în amănuntime a fiecărei poziţii germane. Cu ajutorul acestor date, fusese completat şi precizat planul desfăşurării insurecţiei. Şi iată insurecţia dezlănţuită, iată gărzile patriotice şi unităţile armatei române cum luptă, iată-i pe hitlerişti trecuţi la contraatac, iată-l pe omul ăsta animat de ură împotriva lor cum străbate aceste străzi despre care comandantul lui spunea că le cunoaşte foarte bine.

Ca să-şi verifice presupunerea, Drăgan grăbi pasul, ajunse cot la cot cu locotenentul şi-i spuse :

— Dom'le, dar ce umblăm pe străzi din astea cotite, nu putem s-o luăm mai de-a dreptul ?

Şi-ntr-adevăr, cu hotărîtă satisfacţie văzu cum vorba sa îşi făcu efectul : buzele locotenentului tresăriră ca şi cum ar fi primit o lovitură. După o secundă de reculegere, acela izbucni :

— Află, domnule, că eu cunosc cartierul acesta şi cu ochii închişi, şi nu ca să te conduc pe dumneata pe-aici, l-am studiat ! Se opri o clipă ţintuindu-l cu superioritatea omului care e sigur că ştie mult mai multe, apoi privirea i se tulbură şi nu mai putu să păstreze tonul acela de răutate calmă, atotdistrugătoare ; se înciudă, dădu drumul clocotului de mînie şi vorbi repede, cu patimă : Ştii dumneata cîte zile am cercetat, am măsurat şi am reperat aceste străzi ? ! Ştii dumneata cu cîtă satisfacţie constatam că fritzii care mă priveau de după garduri ca pe aliatul prostălău, habar n-aveau că eu făceam planul cum să-i prindem pe ei în cleşte cînd va veni momentul ?!... Şi iată că momentul a venit. Cum l-am mai aşteptat ! L-am aşteptat împreună cu soldaţii mei care gem să-şi vadă copiii şi ţara ieşită din pîrjoi, iar eu ştiu ce-nseamnă asta, pentru că tata a căzut în războiul trecut, la Mărăşeşti !... Iar acum... Aseară regele dă ordin să nu tragem, fir-ar al dracului să fie de timpit ! Acuma dumneata mă tîrăşti după mosneagul ăla... Halal !

Cu ochii săi micuţi, vicleni, amuzaţi, Drăgan îl privi satisfăcut şi, stîrb, izbucni în hohote mari de rîs gros, copios :

— Ha, ha, ha, ha, ha !... Ştii de ce rîd ? Văd că pe rege l-ai binecuvîntat c-o înjurătură, iar pe mine nu vrei ! Ha, ha, ha ! ..

Rîsul acela sănătos îl înfurie şi mai mult pe locotenent :

— Domnule, te priveşte, n-ai decît să rîzi ! Dar de cîte ori am studiat locul ăsta, nu mi-aş fi închipuit nici în ruptul capului că tot ce făceam era numai în vederea unei simple promenade... Da, mă doare cînd îţi spun, pentru că l-am studiat ca să pot să-mi amplasez astăzi aici un pluton de oameni destoinici, dornici să curete tot ce ţine de Hitler, de Antonescu şi de tot ce ne-a amărît şi ne-a înjosit atîţia ani !... Asta este... Mi-e silă de mine !... Şi deodată se făcu verde la faţă : Aşa că lasă-mă te rog în pace ; nu mă mai zgîndări ! Lasă-mă dracului cu ciuda mea şi hai să terminăm mai repede cu profesorul dumitale !...

. . . . . .

Fabrica avea nişte alei înguste, murdare şi, în unele locuri, mai tronau afişele lui Antonescu : un ostaş cu degetul pe buze atrăgînd atenţia „sst ! duşmanul ascultă", un ochiu cu o ghiulea atîrnată de picior, iar dedesubt legenda avertizînd ; „limbă lungă cîne are, cinci ani va săpa la sare".

Colonelul „comandant al fabricii" cum i se spunea, se afla într-adevăr în hala cea mare a turnătoriei, urcat pe-un postament de lăzi, tipînd la cîteva sute de muncitori :

— ...asta este nesupunere ; băgaţi de seamă, nu s-a dat nici un ordin în ceea ce priveşte fabricile militarizate ; sîntem încă în război .Nu vă permit să ieşiţi din uzină !...

În jurul lui, un plutonier bătrîn de tot, un sublocotenent care încerca să pară blazat ca să-şi ascundă teama, un pluton de soldaţi nedumeriţi, rezervişti vîrstnici care nu mai erau buni pentru front.

Drăgan pricepu întreaga situaţie. Văzu figurile crispate ale muncitorilor şi-ncercă să descopere printre ele pe cea a vreunui tovarăş cunoscut.

— Ce facem ? întrebă locotenentul care rămăsese şi el mirat.

— Fă-ţi datoria.

Fu pentru prima oară cînd, ca doi oameni care în ultimele ore trecuseră prin multe împreună, se înţeleseră şi căzură de acord dintr-o singură privire. Locotenentul pricepu. Gestul pe care-l făcu către tovarăşul său de drum era scurt, dar cuprindea în el satisfacţia unei complicităţi. Îşi îndreptă centironul şi porni cu paşii săi mari spre colonel.

— De ce nu-l daţi dracului pe galonatul ăsta ? întrebă Drăgan aplecîndu-se la urechea primului muncitor de lîngă el.

Acela îi răspunse fără nici o ezitare sau intenţie de-a se ascunde :

— Îl dăm hoi imediat ; lasă-l să mai urle cîteva minute, pînă vin tovarăşii cu armele.

— Dar de unde au arme ?

— S-au dus la soldaţii din regimentul de alături, unde au stabilită o legătură.

Deşirat, călcînd prin praful pămîntului de forme, locotenentul se oprise în faţa unui colonel mic, cu obraji cianozaţi, de beţiv, şi ochi răi.

— Să trăiţi, domnule colonel, sînt locotenentul Vasiliu de la Comandamentul militar.

Ochii răi se opriră asupra feţei lui prelungi, cu ochelari :

— Nu vezi că vorbesc, dobitocule !

— Am o misiune importantă, domnule colonel, rosti Vasiliu cu glasul său cel ameninţător.

— Aşteaptă !

Dar Vasiliu nu aşteptă :

— Domnule colonel, pe oamenii ăştia n-o să-i împiedicaţi să lupte, asta v-o garantez; mă împiedicaţi pe mine să execut un ordin al Comandamentului.

„Aşa, Vasiliule, bravo ! Bravo, băiatule !" îi spunea în gînd Drăgan, urmărindu-l cu atenţie.

Figurile muncitorilor, care pînă atunci fuseseră sau crispate sau interesate de ceva ce-avea să se petrecă la uşile din stînga, se îndreptaseră toate spre locul unde se înfruntau cei doi militari.

Ochii colonelului se bulbucaseră. Privea fioros, cînd la locotenent, cînd la adunarea aceea de muncitori de la care nu avea a se aştepta la nimic bun. Şi, deodată, un strigăt răguşit îi ţîşni din piept :

— Arrestaţi-l, arrestaţi-l ; ăsta nu-i militar, e provocator...

Prins de-un braţ de plutonierul bătrîn, iar de altul de doi soldaţi, Vasiliu se ridică lung de tot dintre ei şi dădu drumul întregii ciude pe care o acumulase în ceasurile acelea :

— Eu nu sînt provocator ; dar dumneata ce eşti dacă mai crezi că lucrurile se pot schimba fiindcă nemţii încă luptă ? ! Ăsta-i crepusculul, domnule colonel, crepusculul !

Aflîndu-se la distanţă, neauzind prea bine schimbul de cuvinte dintre cei doi militari, muncitorii nu pricepură prea bine despre ce era vorba, decît atunci cînd îl văzură pe lungan prins de braţe.

Şi cineva dintre ei strigă cu voce aproape bucuroasă :

— Aţi văzut, aţi văzut, fraţilor, că militarii au printre ei şi oameni care gîndesc ca şi noi ?!?

Atunci, acea întreagă masă de oameni din turnătoria întunecoasă începu să se mişte, să vocifereze şi năvăli spre tribuna improvizată.

Prima dată, Vasiliu nu văzu decît cămăşile lor ude şi murdare. Apoi îl văzu chiar în faţa sa pe Drăgan care-i înfigea colonelului un pistol cu ţeava lungă între coaste :

— Porcule ! Ce, şi acuma crezi că ne mai poate fi frică de tine ?!

La fel de derutaţi ca şi la început, soldaţii cu figuri bătrîne şi triste stăteau cu armele-n cumpănă, iar cînd sublocotenentul speriat le spuse să nu se amestece şi să le pună înapoi pe umăr, repede se executară.

— La carceră cu el ! La carceră, unde ne-a trimis pe noi atîţia ani ! strigau muncitorii.

Şi, făcînd gesturi scurte, bruşte, de marionetă, colonelul porni fără voia lui spre uşă, împins de toţi, sub privirile la fel de derutate ale soldaţilor.

Atunci ,un robot de paşi se auzi prin curtea fabricii şi cineva, care se afla mai aproape de uşile din stînga spre care se îndreptaseră toată vremea privirile muncitorilor, strigă :

— Au sosit armele, la arme !...

— Domnule locotenent, domnule locotenent, ce ordonaţi să facem ?

Sublocotenentul era şi mai speriat şi stătea drept în faţa lui Vasiliu.

Acesta îl măsură de sus pînă jos :

— Mai întrebi ? Îţi încolonezi oamenii şi porneşti la luptă împreună cu dumnealor !

— Am înţeles, să trăiţi ! strigă sublocotenentul bucuros că scăpase numai cu atîta.

Împreună cu un grup de muncitori, se întorcea Drăgan. Pesemne de la carcera unde-l duseseră pe colonel.

— Aşa, nea Drăgane, îi spuse locotenentul cu satisfacţie ; bine i-ai făcut ! Alde ăştia au compromis militarul romîn.

Pentru prima oară de cînd se întîlniseră, Drăgan îl văzu zîmbindu-i cu dinţii mari descoperiţi, blînd, bucuros, ca unui vechi prieten.

Simţi cum îl cuprinde un fel de dragoste pentru deşiratul acela ţîfnos. Se apropie de el şi, arătîndu-i muncitorii, care alergau încolonîndu-se, îi spuse zîmbind şiret :

— Ce facem, mergem cu ei ?

Şi, fiindcă locotenentul era iarăşi gata să-şi înjure soarta de-a nu putea slobozi nici un foc în nemţi, îi trase un ghiont prietenesc :

— Lasă, nea Vasiliule, lasă că-i aranjează băieţii ! N-auzi rafale în tot oraşul ?

Porniră încet amîndoi, fără să-şi mai ascundă unul altuia faptul că se uitau cu jind după coloana care se scurgea pe poartă. Rafalele începuseră iarăşi cu putere.

Plutonierul cel bătrîn venea în goană, gîfîind şi ţinînd în mînă hîrtia cu adresa inginerului Popovici.

— N-a mai dat pe-aci de-alaltăieri, domn locotinent...

Dar nu ridică ochii din pămînt.

— Erai să mă arestezi, ai ? Ghiuj bătrîn ! îi spuse Vasiliu.

Iar acela se perpeli :

— Noi executăm ordinele, domn locotinent... marea mută, domn locotinent...

— Bine, bine ! cheamă aici maşina colonelului, iar de el ai grijă, mai dă-i ţigări la carceră, pînă l-or judeca muncitorii !

Auzind de judecată, moşneagul în uniformă o rupse la fugă ca cel mai proaspăt recrut.

. . . . . .

Parcă erau prieteni de-o viaţă cînd se suiră în maşina veche ; un taximetru rechiziţionat, pesemne.

Se aşezară pe bancheta ei înaltă şi se priviră ca doi oameni care, trecînd prin multe împreună, sînt bucuroşi că soarta nu i-a despărţit.

— În definitiv, ca să merite întreagă această tevatură, profesorul e barem vreun om de nădejde de-al dumneavoastră ? întrebă locotenentul.

Drăgan îl privi cu încredere şi-i răspunse cinstit :

— E om de ştiinţa. Am primit sarcină să am grijă de el ca de ochii din cap.

— Şi ?

Nu răspunse. Dar se-ntoarse încet către locotenent. Îi privi faţa mare. Descoperi că ar fi arătat mult mai tînăr dacă i-ar fi lipsit ochelarii. Îi deveni simpatic. Îşi dădea seama că, în ciuda arogantei şi a modului excentric de a gîndi, avea un fond bun. Şi tare era tentat să discute cu el cinstit, pe faţă. Tare era tentat să-i spună ofiul, ca unui vechi tovarăş, să se mai răcorească.

Automobilul mergea tare încet, ocolind mult şi oprindu-se des. Locotenentul simţi în privirea lui Drăgan intenţia de justificare şi, cu dorinţa sa aproape pedantă de a preciza lucrurile, spuse :

— Am observat şi admir la dumneata, promptitudine, disciplină, încredere în misiunea pe care o ai... Şi, ca dovadă că amîndoi ajunseseră în ceasul mărturisirilor, de data asta încercă el să se justifice : ştii, constat asta ca un om care nu ştia despre comuniştii altceva decît că sînt „pericolul roşu". Vezi, ţi-am mai spus eu : dacă Romînia ar avea un partid, sau partide în care oameni să poată crede aşa, ar ieşi din impasul penibil în care se zbate de zeci de ani.

Drăgan îl privi, fără voia sa cam ironic :

— Fii sigur că are ! Are un partid !...

— Foarte frumos, apreciez asta... Locotenentul părea că nu sesizase precizarea, dar nici pe Drăgan nu-l mai deranja atît de mult modul în care acela ţinea să exprime aprecieri dîndu-şi importanţă. Constatase doar că omul avea un fond mai bun decît credeai la prima impresie.

— ...Apreciez chiar şi faptul că într-un moment din acesta cineva dintre dumneavoastră s-a gîndit la un profesor universitar, indiferent pentru ce, continuă locotenentul cu acelaşi ton.

— Îl cunoşti mai bine ? îşi aminti Drăgan de-o discuţie eşuată. Spune-mi şi mie cîte ceva despre el.

Locotenentul se supuse :

— Domnule, începu el, mie nu mi-a fost profesor ; el preda prin anul trei sau patru, eu n-am făcut decît doi ani, apoi am intrat în armată ; ştii, situaţie familială grea, război, eh !... Despre profesor, însă, se spune c-a fost un om interesant în tinereţe, dar cam romantic ; a făcut şi-un proiect irealizabil de centrală electrică, poate despre asta ţi s-a spus dumitale...

— Poate, cine ştie...

Drăgan pricepu dintr-o dată totul. Răspunse cu glas încet, şters, tocmai pentru a ascunde vocea care tuna înlăuntrul lui : „Vezi Drăgane, deşteptule !... Şi mai voiai altă sarcină ! Auzi : PROIECTUL UNEI CENTRALE ELECTRICE !... E clar acum ce vrea partidul !... Partidul se gîndeşte la viitor, la întregul viitor, nu numai la ziua de mîine... Iar tu, halal !"

Cu acelaşi ton încet, şters, întrebă :

— Zici că-i un proiect irealizabil ?

— Da, aşa spunea toată lumea...

Şi glasul lui Drăgan, acel glas cam răguşit, cam ameninţător, spuse pătimaş :

— Ei, află domnule : Îţi garantez că este realizabil. Este realizabil !

Locotenentul se uită la el uimit, intimidat : Pînă acum cîteva clipe, Drăgan susţinuse sus şi tare că nu ştia nimic în legătură cu profesorul. Acum rostea cu încăpăţînare un lucru pe care nu-l puteai afirma decît dacă ştiai foarte multe. Ce fel de om era ăsta ?... Oare încercase la început să nu spună adevărul ?... Nu, sinceritatea lui era imensă şi stabilă ca un colos de granit. Ce bucuros a fost cînd a putut fi sincer pînă la capăt !... Atunci ?... Ce-i dădea oare atîta încredere ?

Locotonentul Vasiliu se surprinse spionîndu-l cu mult interes pe omul acela simplu şi puternic de lîngă el, căutînd să priceapă făptura aceea care rostea adevărurile cu atîta certitudine.

Şi, pentru prima oară, nu mai fu convins că doar ceea ce credea el era singurul lucru valabil.

— ...Da, încercă să se justifice Drăgan, nepricepînd prea bine rostul privirilor lui. Noi ne gîndim la viitor, asta e.

— Bine, asta am înţeles, spuse ofiţerul într-un amestec de nedumerire şi admiraţie, dar chiar şi la viitorul al doilea ! ? !...

Maşina gonea spre unul din satele apropiate.

Desene de MIHU VULCĂNESCU

— Mergeţi la uzinele metalurgice, întrebaţi de inginerul Popovici, le strigă fata, trecînd repede pe lîngă el. Mă duc la adăpost. Veniţi şi dumneavoastră, e imediat după colţ, la stînga !...

Şi dispăru pe strada îngustă, cu vile greoaie, burgheze.

În urma ei, Drăgan dădu să spună ceva. Căută privirile militarului ; acela era foarte grav :

— Asta nu-i nepoata profesorului cum nu-s cu popă, spuse el.

Pentru prima dată lui Drăgan îi plăcu într-adevăr : „aha, va să zică eşti mai deştept decît pari, locotenente". Totuşi, îl încercă :

— Ce te face să crezi ?

Locotenentul făcu un gest prin care-l invita spre vestibul, dădu de perete uşa de la intrare şi-i arătă un carton prins în ea cu pioneze :

— Uite de unde-a luat adresa profesorului ; de asta a pretextat că se uită afară cînd am întrebat-o unde-l putem găsi.

Un avion aprins brăzda cerul mînjindu-l cu fum brun.

Ochii de tăciune ai lui Drăgan scînteiară mînioşi. Hamalul nu mai era în stare să se abţină. Trînti o înjurătură şi, strîngînd pumnii, veni spre el :

— Păi de ce n-ai spus, de ce n-ai oprit-o, domnule?! întrebă el înciudat, fierbînd, fiind gata să-l bage-n zid pe locotenentul deşirat. — De ce n-ai spus, domnule, ai avut vreun interes s-o laşi să scape ?... Am văzut eu cum îi făceai ochi dulci !

Mîniei lui, locotenentul îi răspunse c-o schimă de dispreţ şi cu glasul său superior :

— Nu, domnule ; nu pentru că-i făceam sau îmi făcea ochi dulci am lăsat-o să plece ! Dar n-am chef să mă bag în afaceri poliţiste cînd, uite ce fac nemţii !... Ce, dumneata crezi că eu, după ce că-mi pierd timpul cu profesorul dumitale, am să-l pierd şi cu femeile dubioase din casa lui ?! Avem adresa, mergem după el şi gata. N-am chef de mai mult. Ia uite porcii cum bombardează-n picaj ! Eu am chef să lupt, domnule ; să lupt !

Sase gîndaci negri coborau uruind spre nord-est, acolo unde era centrul oraşului. Drăgan îl urmări puţin, dar ura din privirile sale, nu ştiai dacă e adresată lor sau arogantului său însoţitor.

— „Am chef, n-am chef, pierd timpul meu, vreau să lupt"... repetă el cu dispreţ.

Îşi dădea seama că fata avusese timp să ajungă pînă cine ştie unde şi că, în orice caz, o scăpaseră. Aşa că nu făcea decît să-şi rostească mînia, ca să se răcorească.

Şi, ieşind pe treapta din faţa casei, trînti după el uşa de stejar. Aceasta păcni mai puternic decît bubuiturile dinspre nord-est, închizîndu-se parcă pe veci în broasca „Yale". Cartonul prins în pioneze era decolorat de soare şi ploi, ceea ce arăta că fusese pus de multă vreme şi nu cum spusese fata. Pe el, într-adevăr, scria : PENTRU ORICE ÎN LEGĂTURĂ CU NOI ADRESAŢI-VĂ INGINERULUI POPOVICI DE LA UZINELE METALURGICE.

Octavian Paler

SCRISOARE CĂTRE PRIETENI

Eram cîntec închis într-o creangă
adusă din pădurile copilăriei
la o fereastră a acestui oraş.
Eram oră tîrzie de noapte,
cînd apele nu pot s-adoarmă
din pricina singurătăţii şi-a lunii.
Eram foşnet desprins din lumină
legănată de vînt cu un strigăt,
ca un vişin de marmură albă,
pe o uliţă din care-am plecat.
Eram ecou rătăcit dintr-o doină
din munţii mei dragi şi albaştri
şi treceam neştiut
pe sub caişii electrici ai acestui oraş.

Dar n-am mai fost singur şi slab
cînd am simţit lîngă fruntea şi visele mele
steagul de viaţă şi luptă-al Partidului meu.

Gabriela Melinescu

BĂIEŢII DIN KRASNODON

Peste arme şi peste pămînt
iarba a izbucnit în sus de-o palmă,
şi băieţii repede-au crescut...
Strengăreşte cînd se-ntrec cu vîntul
şi aşteaptă fetele în drum.
(Toate-n visuri şi-au ales un mire...)
Numai Nina, Ulea, Liubka,
niciodată nu vin la-ntîlnire...
Şi li-i dor băieţilor de ele...
Trist Doneţul linişteşte stepa,
cînd armonicile cîntă-n şoaptă.
Şi în poarta fiecărei case,
seara, toţi băieţii le aşteaptă.

CENUŞĂREASA

Eu nu-i vedeam, îi auzeam rizînd,
Băieţii fluierau frumos pe stradă,
Rute spălam în curte, sub un pom
şi-mi era frică c-or să mă vadă.
Simţeam cum înfloară drumul,
iubeam şi pietrele pe care ei călcau.
Pe garduri aplecaţi ca peste umeri
abia-nfloriţii trandafiri ardeau.
Umezi mi-erau ca la sălbăticiune ochii...
Pe sîrmă vîntul cuprindea în dans
mijlocul sîrmt al unei rochii.

Vasile Petre Fati

TINERI CONSTRUCTORI

Şi lucraţi pe schele aplecaţi în
Plini de var, pe umerii puternic
Crengile-nfloriie va umbresc uş
Voi, constructori tineri şi frumo

Ci zidiţi acolo unde altădată
Ridicaţi în cer zmeul nesupus.
Fiecare clipă e o cărămidă
Către zidu-nalt repetat în sus.

În amurg plecaţi pe biciclete
În spre casa voastră depărtată.
Şi pe geamul aburit rămîne
Desenat, cîte-un profil de fată.

Şi deasupra voastră se-arcuiesc
Curcubee peste umerii puternici
Crengile-nfloriie vă umbresc uşor,
Voi, constructori tineri şi frumoşi fe

Horia Gane

LA LANSAREA UNUI VAS

Cablurile-n tremur fin
îi sînt apei presimţire.
Parcă-s gînduri care ţin
despărţirea-n amintire.

Ca într-un cuprins de rocă,
într-un val abia apus,
trupul navei îşi dislocă
frumuseţea lui de sus.

Clipa urcă sub povară
şi mişcările-s subţiri
cît stă nava să tresară
între aer şi trăiri...

Damian Ureche

ÎNTREGIRE

Eu să fiu răspunsul, iară tu-
Tu să fii mireasma, eu să fiu
Eu — un brad pe munte, tu —

Năzuind lumina plină de încre

Eu să fiu adîncul, tu să fii în
Şi să ne aprindem unul pentru
Tu — un fir de iarbă, eu — în

Către care-ntindem braţele-ami

DE CE ACEASTĂ AMORȚEALĂ?

Cercul literar „I. L. Caragiale", de pe lîngă Casa regională a creației populare din Ploiești, este principalul nucleu care adună, de mai bine de zece ani, pe iubitorii de literatură din „capitala petrolului". De existența acestui cerc literar sînt legate debuturile în public ale unor poeți, prozatori și critici ai tinerei generații, cum sînt : Valeriu Ripeanu, Ioan Grigorescu, Nichita Stănescu, Aurora Cornu, Corneliu Șerban. Ne-am fi așteptat ca viața cercului literar ploieștean să cunoască, în continuare, o activitate rodnică, să contribuie la creșterea de noi talente. Trebuie spus, însă, de la început, că nu s-a mers prea departe în această direcție.

Care ar fi cauzele ce au dus la slăbirea activității cercului literar ploieștean ? Ceea ce se remarcă, în primul rînd, este caracterul „închis", din ultimul timp, al ședințelor cercului. Aproape aceiași oameni — foarte puțini — se întîlnesc o dată pe săptămînă, fără să cunoască cine și ce va citi în ședința respectivă. Iar majoritatea lucrărilor prezentate au ca tematică invariabilă retrospective autobiografice (în proză), iar la poezie se ocolesc cu perseverență problemele mari ale contemporaneității. Se scrie poezie... „haiducească", se verifică fără umbră de interpretare personală subiecte mitologice (cum procedează tovarășul Nicolae Rădulescu-Lemnaru), se fac confesiuni puerile ș.a. Iar cînd, mai rar, se scrie despre „zilele vieții noastre", lucrările sînt sufocate de expresii bombastice, de retorism, de o recuzită imagistică infantilă : floricele, zîne, licurici, zefiri ș.a.m.d.

În mod frecvent, avînd ca pretext simplu și inutil lucrările citite, discuțiile devin stînjenitoare și penibile prin abundența de atribute apologetice, de circumstanță. Singurele insuficiențe ce se semnalează sînt cele de ordin formal. Corectitudinea „picioarelor" versului te declară automat poet. Neavînd nici măcar acest obstacol al prozodiei, lucrările în proză sînt toate, toate... foarte bune !

Este, cum se vede, înțeles ciudat rolul criticii. Ea e chemată, aici, să țină seama, de foarte multe ori, nu de calitatea lucrărilor citite, ci de... vîrsta autorilor. Se fac astfel menajamente care duc la o perfectă lîncezeală.

Urmările acestei atmosfere călduțe se resimt în calitatea lucrărilor selecționate ca valoroase. Cercul literar a scos pînă acum două numere din buletinul intern „Condeie ploieștene", buletin ce include inventarierea corectă a tuturor lucrărilor citite la ședințele cercului (doar toate fuseseră decretate ca reușite !), fără a se apela la nici un criteriu calitativ.

Am fi nedrepți totuși dacă am ocoli punctul de vedere exprimat de unele așa-zise „spirite critice". Au fost cazuri cînd poeziile cu iz semănătorist, dulceag, au primit o categorică opunere din partea unor membri ai cercului. Dar cum ? Printr-o poezie... modernistă, cu sonorități zgomotoase și sensuri încifrate (vezi unele lucrări ale lui Teodor Vasilache).

E drept că, în ultimii ani, au plecat din cerc, fie la studii, fie în interes de serviciu, o serie de elemente tinere, ca Mariana Costescu, Adrian Voica, Nicolae Popescu, Cornel Țîntu, însă nu despre o lipsă de talente este vorba în primul rînd, ci mai degrabă de o insuficientă muncă de atragere și îndrumare a lor.

VIAȚA CERCURILOR LITERARE

În oraș sînt multe cercuri literare care funcționează pe lîngă diferite întreprinderi și cluburi și care reunesc talente promițătoare. Dar nu s-a făcut nimic pentru cooptarea lor în rîndurile cercului literar „I. L. Caragiale" sau pentru trimiterea unor cadre pregătite să îndrume acele cercuri. Ba, mai mult, au fost cazuri cînd conducerea cercului a rămas mirată aflînd că unii tineri (Cristian Petre, spre exemplu), apăruți în „Luceafărul" sau în alte reviste și ziare centrale, sînt... din Ploiești.

Activitatea cercului literar ar putea fi înviorată prin atragerea acelor tineri care se află direct în producție și care au într-adevăr ceva de spus. Tînărul tehnician George Enc a fost puternic impulsionat de întîlnirea organizată de revista „Luceafărul" cu muncitorii, tehnicienii și inginerii Uzinei „1 Mai", și a început să scrie. „Metalurgistul", ziarul uzinei, i-a și publicat cîteva poezii. Cum poate fi ajutat acest tînăr, care bate la porțile poeziei, de către cercul literar „I. L. Caragiale", știm. Dar nu se întreprinde nimic.

În cercul literar din Ploiești există oameni capabili să răspundă exigențelor unei munci de îndrumare. Natalia Boncu, George Moroșanu, Marian Grațian, Costel Ionescu, Radu Mircea au dovedit deseori dragoste și putere de muncă. De ce, atunci, această pasivitate, dusă în unele cazuri pînă la îndepărtarea de cenaclu ?

Desigur, o mare parte din vină îi revine Casei regionale a creației populare, care nu-și aduce aminte de existența cercului decît atunci cînd se cer strînse materiale pentru o culegere, ceea ce, să recunoaștem, este foarte puțin.

Conducerea cercului literar a pus în repetate rînduri problema unor schimburi de experiență cu alte cercuri literare din regiune și din țară, ca și problema unor deplasări de documentare în schelele petrolifere, în uzinele ori marile șantiere ale regiunii, — lucruri promise în ședințe, dar nerealizate nici pînă azi. Casa de creație ar trebui să se ocupe mai îndeaproape de îndrumarea concretă, cu atît mai mult cu cît metodist cu probleme de literatură nu este altcineva decît Corneliu Șerban, vechi membru al cercului, unul din talentații poeți recent afirmați, a cărui competență în materie este folosită exclusiv pentru... vizarea textelor de brigadă.

Placheta „Cîntec lîngă sonde", apărută nu de mult sub îngrijirea Casei regionale a creației populare, a fost semnalată și prezentată în multe ziare și reviste. Poetul Ion Horea, de pildă, a remarcat cu justețe calitățile și scăderile. O a doua plachetă este în pregătire. Va trebui să se țină seama de observațiile făcute primei plachete, mai ales de una principală : calitatea lucrărilor.

Am aștepta, din partea Casei de creație, să organizeze întîlniri ale membrilor cercului literar cu oamenii muncii din orașul Ploiești, să colaboreze mai strîns cu studioul central de radioficare și îndeosebi cu ziarul local „Flamura Prahovei", pentru a face cunoscute cele mai izbutite lucrări ale scriitorilor ploieșteni, — întrucît, în timp ce „Luceafărul", „Tribuna", „Iașul literar", „Scînteia tineretului", și „Munca" publică versuri ale membrilor cercului literar ploieștean, pagina de literatură și artă a ziarului regional a trăit o vreme prin insistentele cronici și recenzii semnate de criticul bucureștean Miron Dragu, iar alteori prin versuri reproduse din volumele unor autori cunoscuți.

Situația cercului literar „I. L. Caragiale" nu e singura, din păcate. Lucruri asemănătoare se petrec la Buzău, Cîmpina și Tîrgoviște. Așteptăm cu îndreptățit interes apropiata consfătuire regională, care va dezbate problemele legate de îmbunătățirea neîntîrziată a activității cercurilor literare din regiunea noastră.

Ștefan Dimitriu
Tudor Stănescu

INSEMNARI ARGEȘENE

În regiunea Argeș funcționează cercuri literare la Pitești, Găești, Curtea de Argeș, Rîmnicu-Vîlcea, Slatina și Corbeni. Cu excepția cercului de la Corbeni, care a luat ființă pe lîngă clubul sindicatului local, celelalte sînt organizate de Casa regională a creației populare. Anul trecut, a avut loc consfătuirea tinerilor scriitori din regiunea Argeș, consfătuire care a suscitat un deosebit interes. Darea de seamă și discuțiile unor participanți, apărute apoi în presa locală, relevau reale posibilități de dezvoltare. În primul rînd, cercurile de la Pitești și Găești au avut și au o activitate mai susținută. Culegerea de cîntece „Cîntăm viața nouă", pe versuri scrise de tineri poeți din regiunea Argeș, și o altă culegere lirică, prezentată deja Casei centrale a creației populare sînt dovezi recente care se cer menționate. Florea Stanciu Aluniș, Ioniță Marin, N. Cochinescu, George Cristea Nicolescu, N. Lucian, Aurel Iordache ș.a. semnează în pagina culturală a ziarului regional poezii, reportaje sau schițe din care nu lipsește vibrația autentică. Din păcate însă, unele producții nu se ridică peste simplul exercițiu literar. Preocuparea redacției ziarului Secera și Ciocanul *de a publica literatură scrisă de membrii cercurilor literare există, și chiar se reține profilul paginilor alcătuite de membrii cenaclurilor din Găești, Pitești și Corbeni. Dar și în aceste pagini există inegalități. În versurile lui Gheorghe Anca, de pildă, apare, dincolo de firavul accent personal, nota convențională, rezultat al unei succesiuni de locuri comune. Este o sensibilă deosebire între grupajul de poezii semnate de el și, să zicem, poezia lui Ion Ungureanu, citată cu prilejul consfătuirii. Cea de-a doua îmbracă într-un limbaj simplu o emoție reală, capabilă să-ți transmită entuziasmul tineresc al autorului, tînăr muncitor pe un șantier din regiune. Cauzele care au drept consecință deficiența unor lucrări sub raportul calității rezidă într-o organizare încă deficitară a modului de lucru. Să luăm un singur exemplu : Deși secretarul cercului literar din Pitești, profesorul Diaconu, este animat de elan și bune intenții, acestea nu sînt deajuns pentru a obține bune rezultate literare în munca tuturor membrilor cercului. Aceasta, și din pricina unor defecțiuni organizatorice. Ședințele nu se țin în același loc, într-un sediu anume. De la o săptămînă la alta, participanții sînt nevoiți să aștepte în holul casei de creație indicația unde se va ține ședința de lucru. Iar în unele ședințe, cei programați să citească nu se prezintă, cum s-a întîmplat și cu prilejul vizitei noastre, cînd, în grabă, s-au oferit doi tineri poeți (Mircea Meleșteu și Ileana Mălăcioiu) să citească din încercările lor, dintre care unele... mai fuseseră citite o dată în cadrul aceluiași cenaclu. Atunci, ce opinii noi așteptau ? Înainte de a încheia cu aceste detalii, semnificative pentru viața cenaclului, vreau să spun că ambii tineri merită osteneala unei îndrumări atente. Numai că nivelul discuțiilor de cenaclu, cel puțin în seara cînd am fost prezent, nu a depășit încurajarea amicală sau extreme generalități.*

Lipsește, deocamdată, o îndrumare susținută și competentă, care să facă cu adevărat vie, atractivă, viața cenaclurilor argeșene. Credem că, pentru selectarea celor mai bune materiale în vederea publicării, ar fi indicat ca la ședințe să participe și cineva din partea ziarului local. Cu alte cuvinte, mai multă inițiativă din partea Casei de creație va duce la scoaterea dintr-o oarecare inerție în care se află cercurile literare, ar face ca acestea să nu rămînă simple arhive de procese verbale. Schimbul de experiență între cercuri poate avea rezultate fericite, după cum și mai mult de cîștigat ar avea acestea dacă unii scriitori și critici literari, la intervale nu prea mari, ar participa la ședințele lor de lucru.

Chiar dacă au apărut culegerile amintite, chiar dacă în intenția Casei de creație stă și alcătuirea unui volum de schițe, reportaje și povestiri, în latura organizatorică, a muncii efective, sînt încă necesare eforturi, justificate atîta vreme cît există cîțiva tineri care îndreptățesc speranțe. Un deziderat, desigur explicabil, ar fi acela ca în primul rînd scriitorii care s-au afirmat în anii noștri și a căror biografie se leagă de regiunea Argeș să participe din cînd în cînd la ședințele cercurilor literare. Oricum, cel mai însemnat lucru ni se pare a fi îmbunătățirea activității, în acest domeniu, a Casei regionale a creației populare.

Liviu Călin

DIN LEGENDA CENACLULUI „N. LABIȘ"

POVESTIRE DESPRE MINERI

...i ședința din 9 aprilie, ...rge Suciu a citit povesta „Mai oameni", inspi...i din viața minerilor, ...ore care unii partici...ți la discuții au spus ...n-ar conține „un fir ...tinuu de literatură" ...nuș Neagu), iar alții au ...tat să dilate la maxi...m unele calități reale ...rgil Mazilescu). Din dis...ii, la care au mai parti...at : P. Vintilă, I. D. Bă... A. Tănăsescu, Maria ...r, Ion Gheorghe, Adela ...Apru, Dr. Balaban, ...tor Nițâ, M. Angelescu, ...reșit că meritul auto...ui constă în căldura cu ...e se apropie de mediul ...scris, în naturalețea cu ...re surprinde „cinemato...ific" cîteva caractere și ...mente de viață. Lipsește ...ă o consecventă motiva... ...epică, după cum este ...identă înclinația către ...escrierea cu lupa", care ...ce uneori la naturalism.

LIRISM ȘI AUTENTICITATE

Tot la 9 aprilie, Victoria Ana Tăușan a citit cîteva poezii care au fost primite cu deosebită căldură încă de primul vorbitor (Darie Novăceanu). Intervenția la discuții a Ninei Cassian a dovedit multă receptivitate și dragoste pentru tinerele talente. Vorbitoare a elogiat timbrul folcloric din „Pe fluiere" și „Creioane colorate", gingășia și cantabilitatea versului. Asemenea poezii indică un poet autentic, lipsit de ostentație, care „n-are impresia că prin fiecare poezie a sa creează un univers". Discreția tonului ar deveni însă defect de îndată ce înseși adevărurile comunicate ar fi timide. Arătînd că aici nu poate fi vorba de aceasta, Ion Gheorghe a subliniat ceea ce el a numit „desprinderea de ruginire", de pasivitatea mic-burgheză. Într-un succint și plastic „profil liric", I. D. Bălan, referindu-se și la recentul volum de debut al poetei, a remarcat „cenzurarea severă a forței lirice", „discreția și plasticitatea" versurilor, ca și unele imagini mai banale (vezi finalul la „Peisaj cu lună").

CĂUTĂRI, CĂUTĂRI...

În ședința din 16 aprilie au fost invitați să citească doi tineri scriitori din provincie. Primul dintre ei, Ilie Tănăsache, a prezentat schițele „Prizonierii" și „Maluri depărtate". Prima, după aprecierile vorbitorilor, întrunește atributele publicării, cu mici îndreptări. Încercînd o situare a celor două lucrări în contextul activității autorului, Adrian Păunescu, Eugen Teodoru, Nicolae Velea, Manole Auneanu, Al. Ion Marin Almăjanu : Este un domeniu din care s-au smuls opere de un dramatism sfîșietor. La d-ta, în ciuda străduințelor, totul este schematic, pe linia melodramatismului, în „Nopți fără lună" (parcă am mai întîlnit acest titlu !) Cealaltă povestire este de asemeni schematică.

Aristide Leonte : Înșiruire de tablouri și mici întîmplări, fără un ax, măcar bănuit.

Petre Tudose : Amîndouă schițele conțin promisiuni îmbucurătoare. Remarcăm, în primul rînd, dinamismul relatării, ca și al descrierilor. Poate că personajele sînt încă sumar creionate, dar în orice caz nu sînt fotografii (care n-au ce căuta în literatură). Mai trimite-ne.

Oprea au remarcat un pas înainte față de maniera reportericească, descriptivistă. Imaginile și situațiile se particularizează mai pregnant, impresia dominantă pe care o degajă schițele este, cum s-a spus în cenaclu, aceea de „căutare continuă". Se remarcă lirismul sobru, preocuparea pentru sublinierea omeniei *în caracterul unor personaje. Schița a doua rămîne însă, în bună măsură, artificioasă.*

ÎNCEPUT DE DRUM

Al doilea lector, la 16 aprilie, a fost un „nume nou" : Ion Pop, din Cluj. A fost o seară emoționantă. La sfîrșitul celor șapte poezii citite, s-a aplaudat puternic. Apoi au urmat remarcele entuziaste și judicioase ale lui A. Păunescu, R. Iulian, Șt. Bănulescu, D. Vrînceanu, Maximilian Novicov, Ion Gheorghe, E. Teodoru, Corneliu Șerban, G. R. Chirovici, N. Stoian, I. D. Bălan și Eugen Barbu (singura voce distonantă a fost cea „în formare" a lui D. Arie). S-a remarcat seriozitatea elaborării artistice, expresia convingătoare pe care o capătă sentimente obișnuite, firești, „vibrația cosmică surprinsă în cotidian", faptul că sentimentele cresc „nu în afară, ci în profunzime". Sugerîndu-i-se lui I. Pop o lărgire a cadrului filozofic, i s-a atras de asemenea atenția asupra unor stîngăcii și note manieriste.

În aceeași ședință s-au mai citit poezii dedicate primăverii, de Paul Tutungiu și Gh. Anca.

M. N.

„ALĂTURI" Fotografia : DUMITRU RADU

POȘTA REDACȚIEI

Alexandru Tulcea : Povestirea nu este rău scrisă în general, dar faptul pe care se bazează este redat cu insuficient dramatism. S-ar părea că vrea să trezească doar o ușoară compasiune, ceea ce micșorează mult efectul lecturii. Construcția amintește de o serie întreagă de povestiri, mai mult sau mai puțin recente.

Patriciu Stan : Personajul principal nu este lipsit de interes, deși nu oferă nici de prea multă originalitate. Dar sînt prea dese neglijențele de exprimare. Mai trebuie să mai amintim că literatura este o artă a cuvîntului ? Socotim că un începător, și cu atît mai mult un scriitor, nu poate spune : „merge și așa !" Pentru că de fapt nu „merge" decît ceea ce este bine gîndit și bine exprimat. Poate că unora li se vor părea observațiile noastre exagerate, dar noi totuși vom atrage atenția asupra acestor „amănunte" de limbă. D-ta, spui, de exemplu : „Nici el nu știa la ce se uita : cizmele noi ale Marincăi Hoban, ce stătea în fața lui, tocmai aplaudînd ceva, sau la piciorul scaunului lucios, nou-nouț, pe care ședea Băluț". ...era acel „ceva" pe care îl aplaudă eroina respectivă ? Scaunul avea un ...gur picior ? Dacă era un scaun obișnuit, cu patru picioare, reiese că ...l singur dintre ele era „nou-nouț", dacă nu cumva chiar scaunul avea ...istă calitate. Apoi : „Și acum Mustai stătea cu capul aplecat, lung și ...rat, în fundul camerei..." Probabil că Mustai era „lung și deșirat", nu ...i, dar s-ar putea înțelege oricum... Frazele nu trebuie să conțină ...un echivoc, decît atunci cînd l-a dorit autorul.

Ștefan Gioglovan : Un amestec de reportaj, de poveste și de considerații ...-sociologice, totul scris foarte neglijent. Dacă într-adevăr te ...literatura, trebuie să și citești, nu numai să scrii.

...i : Desi se pot cita cîteva exemple ilustre, poemul în proză ...în marea majoritate a cazurilor, un hibrid. Ceea ce este ...lumii" ni se pare prea puțin, ceea ce este proză ni se ...tînăr fură, în repetate rînduri, bani și obiecte de ...ă. Cînd este prins asupra faptului, păgubașii îi ...ă, și tînărul se transformă sufletește pe loc. Nu ...oblemei este extrem de simplistă ? Desigur, tînărul ...să ia hotărîrea de a se schimba radical, dar pro... veridicitate, să nu se limiteze la afirmații.

...etinut povestirea „Cu dragă inimă..." Ar trebui, însă, ...eliminării unor lungimi și al unor „concluzii" (con... primul rînd, faptele). Te rugăm să treci pe la redacție.

„Curățelul" și „Altceva" sînt două portrete îngroșate stîn... ...ate în relief ceea ce este caracteristic. D-ta scoți în re... detalii secundare, prezentîndu-le ca esențiale. Este foarte ...garnic să devină brusc impertinent, fără vreo schimbare de ...uie să arăți că tipul este, în fond, același, sub aparențe

...ulte observații interesante, de amănunt, fraza dovedește ...ă dar faptele care stau în centrul celor două povestiri ...mnificative, așa cum sînt relatate. Bineînțeles, un fapt ...ține o temă majoră, dar ea se cere dezvăluită.

Dragomir Horomnea : Dacă „unii spun că povestirea are calități", au dreptate. Dar calitățile se observă mai ales în aspectele secundare. În general, un exces de sentimentalism. Tipurile sînt cunoscute de multă vreme. În viața de azi vei găsi nenumărate figuri de oameni infinit mai interesanți.

Al. Dragomir-Fagețeanu : Punctul de pornire se plasează în locul comun. Desfășurarea acțiunii nu reușește să-l depășească. Pe deasupra, tronează neglijența stilistică.

A. C. Dimitriu : N-am înțeles cum se succed faptele. La sfîrșitul războiului, un ostaș se face vinovat de o gravă nerespectare a consemnului. Totuși se întoarce acasă... decorat și fără un picior. Ce se întîmplase între timp ? Parcă n-ar fi cazul să treci cu vederea tocmai peste acest episod. Te rugăm să reciteșți lucrarea, din acest punct de vedere.

Iosif Borozan : Totul se bazează pe o discuție neconvingătoare.

Constantin Telescu : Da, materia primă este valoroasă. Prelucrînd-o, însă, ai trecut pe neobservate de la tehnică la tehnicism. Marile adevăruri par uneori banalități, dar, în ciuda acestei prejudecăți, trebuie să le repetăm : omul este mai complex decît orice mașină, inclusiv ultimul model de mașină electronică, și el rămîne în centrul operei de artă. Aprofundează, deci, reacțiile eroilor și lasă restul doar ca o ambianță specifică. Credem că, în felul acesta, schița se va îmbunătăți mult.

T. Grig. Adina : La început, povestirea doar se clatină, frază cu frază. Pe la mijloc, se prăbușește definitiv și nu se mai înțelege de ce vrea neapărat să continuie. Sînt prea multe date false, și apoi stilul.... Comparînd pe dușmanii vieții noastre cu lupii, n-ai săvîrșit nici un fel de act literar. Totmai de aceea, probabil, vrînd să depășești limita banalului, pui lupii să stea „după meteoreze", acolo unde au „depozite de subsistență", ca să scape de atacul... bisturiului. Comparațiile au și ele rostul lor și nu pot fi ramificate la nesfîrșit. Din aceste cauze, și din altele, dragostea și moartea devin, în povestirea d-tale, simple vorbe ca oricare altele.

Romulus Filip : Scrisă cuviincios, dar cu elemente literare cunoscute.

Gh. Grigorescu : Păcat ca atîtea observații vii se pierd într-un fel de reportaj fără pretenții în care o poantă (lesne previzibilă) ține loc de concluzii. În orice caz, trebuie să continui.

Ion Minea : Artificială, literar vorbind. Cînd se arată numai efectul, subtextul trebuie să ne ajute să înțelegem și cauza.

Lucia Cede : Totul e bine, în afară de explicarea transformării, adică de esențial. O hotărîre poate fi luată din pricini aparent fără legătură cu problema respectivă, dar argumentarea interioară nu trebuie să rămînă străină cititorului.

Teodor Vrapcea : Însemnările au o anumită savoare, dar mai mult verbală. Cît despre versuri, n-am înțeles : unele dintre ele sînt parodii ?

Cornelin Sutașu : Un portret nereușit, din cauza îngrămădirii de locuri comune.

Gh. Răileanu : Cam la fel cu răspunsul de mai sus...

Viorica Timpănaru : Cam lacrimogenă, pentru un fapt atît de pozitiv și pe care oricine îl înțelege fără nici o greutate. Poate că se preta mai bine unui scurt portret-reportaj.

Virgil Sabău : Simple reluări din proza noastră contemporană.

Iulian Pamfil : Părerea despre poemul în proză ne-am mai exprimat-o. La d-ta e și multă desuetudine : „Primăvară ! Domniță a florilor și a naturii" etc. Astfel de imagini, transcrise fie în proză, fie în versuri, rămîn tot fără valoare.

Dorina Bădescu : Stilul e colorat, dar... numai cu atît nu se face literatură, și mai ales proză.

Florin Firvu Pinteanu : „Hoțul, popa și jandarmul" este un adevărat roman polițist, repovestit însă de un cititor pentru care limba nu are vreo importanță. O mare cantitate de schematism. Sfatul nostru : nu ești, deocamdată, pregătit pentru a scrie un roman.

Mihu Dragomir

Mai trimiteți :

Mihail Ionescu, Ion Bornea, Gheorghe Vălcescu, Petrescu Alex. Lambru, Adrian Prescornică, Mierlețeanu Florentin — Loco ; Băluță Constantin — Sinaia ; Ada Dumitriu — Constanța ; Mihai Mancaș — Bicaz ; Lazăr Ștefănescu — Caracal : înaintați manuscrisul dvs. Editurii Tineretului.

Traian Leahu-Rișnov ; Zamfir Paraschiv-Cimpulung Muscel ; D. Ghitulescu-Ploiești ; Ion Damian-Tîrnăveni ; Ilie Fundureanu-Găești ; Virgil Tănase-Galați ; Făgăraș Ionița-Bulci ; George Coandă-Oaș ; Mihail-Alexandru Radu-Pitești ; Grigoriu Liviu-Ploiești ; Florentin Coțan-Alexandria ; Mircea Damian-Someșeni ; Adrian Costache Karsiad-Someșeni ; M. Aiudeanu-București ; Gellu Colin-Săcuieni ; N. Remușanu-București ; Dinu Sorin-Timișoara ; Liviu Simaru-Ploiești ; Gh. Simbotiu-București ; Avi Timpănaru-Brașov ; Anton Cornel-Fălticeni ; Mihail Nemeș-Craiova ; Popu Ioan-Mogoșești ; Octavian Carpian-București ; Valeriu Cincu-Cluj ; Ion Durac-Tîrgoviște ; Mihai Teclu-București ; Felecan Fl.-București ; Dovleac Dumitru-București ; Ciobanu George-Sibiu ; Ioan Ion-Pitești ; R. T. Vuculescu-Timișoara ; Valeria Pufu-Mărășești ; Stanciu Stan-Mărițа ; Cornescu Maria-Brașov ; Zaharia Plăianu-Gura Humorului ; Stela Costan-Cluj ; Octav Butuman-Focșani ; Passionaria Stoicescu-Buzău ; Ion Dumitrescu-Ploiești ; Dascălu Virgiliu-București ; Mihai Goiceanu-București ; Gh. Blăjan-București ; Ion Dimbovnicu-P. Neamț ; Bălan Cristian-Ploiești ; Ionescu Horia-Timișoara ; Beti Iosif-Cluj ; D. Petrovici-Timișoara ; Manea Florin-Brașov ; Mazilu Mariana-București ; Vasilache Gabriela-Călărași ; Bartmus Pavel-Timișoara.

Deocamdată nu :

Gheorghe Fifirig-Secuieni ; Galia Dumitru-Ploiești ; Titi Gheorghiu-Vaslui ; M. Atanasiu-Bacău ; Verdeș Dumitru-București ; Dutu Viorel-Ploiești ; Neagoe Magdalena-Ștefănești ; Victor Iacob-Orăștie ; Mazilu Mariana-București ; Romanița Constantinescu-București ; Ghenghe Filip-Dumbrava ; Gh. Simbotin ; Mihai Dumitrache-Godeni ; A. Hucan-Craiova ; Julien Papier-București ; Alex. Constantinescu-Ploiești ; Andrei Gh. Petre-Diculești ; Carata Florin-Vaduri ; Pop Ioan-Sighet ; Selucea Petru-Sohodol-Hunedoara ; Marica Nicolae-Brăila ; Alden Ghiță ; Bălășoiu Gh.-Vidra ; P. Răpănescu-Scheiul Arges ; Traian Giurgiu-Cimpia Turzii ; Iosip Ioan-București ; Nistor Leon-Bistrița ; Dinulescu Ion-Craiova ; Petru Martiniuc-Brașov ; Av. Victor Nistea-Sibiu ; Badelu Arcel-Onești ; Lazăr Ștefănescu-Caracal ; Mihai Nicolae-Roman ; Frigian Nicolae-Săcele ; Marin Mihai-București ; Ghițulescu Ludmila-Pitești ; M. Lungu-Craiova ; Ion Vidrighin-Sibiu ; Dragomir Ion-Buciumeni ; Anastase Istrati-Galați ; Maria Marin-Bacău ; Antonie Săndei-Oltenița ; Gingă Paul-Giurgiu ; Crasuleac Ilie-Rădăuți ; Florescu Rodica-Săcele ; Schweitzer Mihail-Putna ; Ionescu Vasile-București ; Mișlea Ion-Giurgiu ; Sicu Macovei-Iași ; Căldăraru Petrică-Galați ; Andrei Gh. Petre-Dicuești ; Gheorghe Apetrei-Bacău ; Codreanu Ștefan-Zărnești ; Vasile Dumitru-Roman ; Gocl Aurel-București ; Ticușan Gheorghe-Blaj ; Aparaschivei Georgeta-București ; Comșa Iulian-Brad ; Em. Crivineanu-Ploiești ; Constantin Bogdan-Sovata Băi ; Iulia Bacu-București ; C. M. Aurelian-București ; Ion Dumitrescu-Strbeni ; Șerban Ion, Drăgănești-Vlașca ; Vorniceanu Constantin-com. Murgești-Sucevа ; Anastase Istrate-Galați.

VEDERE DE PE PODUL GRANT—1963 Fotografia: ION MICLEA

Mihai Novicov

DORURI VECHI, ÎNTINERITE...

REGRET

E cam diform și greu
— ca piatra necioplită —
cuvîntul meu.
Și-i este dat așa să fie
mereu, mereu.
N-ai ce face! — tinerețea nu-nvie.
Cîntece zvelte și noi
le cînt răgușit,
dar le cînt, — și sînt mulțumit.
Trandafirul tomnatic
e ofilit și stins,
dar cu atît mai frumos.
Alții, cu voci cristaline,
vor țese luminii palate de aur...
Eu
din rărunchi voi striga,
chiar de se vor speria.
Iar peste milenii
cînd florile epocii noastre e vor aduna în muzee,
pe buzele fetelor,
va flutura un zîmbet mirat:
Cum de a putut încăpea
printre atîtea relicve suave
și un ins atît de disgrațios și ciudat?

Fetele vor închina tării
imnuri de măreție,
iar la mine se vor uita
cu nostalgie.

1960

NOSTALGIE

Pe cățiteaua verde a pajiștii-nnoite
stinghere a înflorit și visător un mac...
Și simt cum doruri vechi întinerite
în pieptu-mi obosit se string și se desfac.

Pe cerul clar ca lacrima de fată
trecu stins un singuratic nor...
Și se zbătu în pieptu-mi încă o dată
al tinereții-întîrziat fior.

1953

DEGEABA COBIȚI

Clevetit

Degeaba cobiți! Tot ghicind în petale,
nu-i chip nicidecum să te afli iubit
Iar dacă cumva negru ni-i cerul gurii,
nu-n dulce șoptire ni s-a înnegrit,

ci-n răcnete arse de fulgerul urii,
în plînsuri de furtuni, în mînii de asalt!
Iubirile noastre, de noi suqrumate,
sînt azi mucegai pe-al Doftanei asfalt.

Visările dalbe-n Carpații durerii
cu pietre și spini ni le-am smuls, sîn
să fluture-n veci ca stindard de luptă
pe piscuri bătute de ploi și de vînt!

Ni-e dragostea scumpă, dar dragostea vie,
cu talduri bogate și cugetul treaz,
ni-e sete de pace, de rîs, de lumină,
dar fără să roșească brăzdatul obraz.

Degeaba cobiți! Descîntînd romanițe
nu-i chip să te alli iubit, nicidecum.
Petalele noastre sînt altfel croite —
prefac întinatele degete-n scrum.

1956

PRIMĂVARA

A cîta oară înfloresc castanii,
Și-și scutură pe tîmple-mi petalele de nea?...
Eu îmi petrec fără durere anii,
Dar ei s-agață de pulpana mea.

A cîta oară reînvie-n mine
Tot ce-am scornit zănatec și nătîng?
Nici nu mă plîng că florile-s puține,
Ci florile — că nu le rup — se plîng.

1962

SÎNT CINCISPREZECE ANI...

Muncitorilor de la F.C.T „Bucu

Sînt cincisprezece ani de-atunci...
Era o noapte
cu cerul căzut jos,
iar noi
urcați deasupra lui,
priveam de sus
cum sclipesc stelele
în beznă.

Sînt cincisprezece ani de-atunci...
Bătea un vînt înghețat,
pe acoperiș
alergau
brigadieri, aflați deodată-n treabă
Și ni se părea
că fiecare brigadier anonim
știe ce are de făcut
mai bine
decît noi.
scriitorii cunoscuți.

Au trecut cincisprezece ani
și-mi place enorm
să privesc
cum
în fiecare zi
la orele două și jumătate
se revarsă
prin poarta fabricii
șuvoaie de fete.
Fetele rîd,
se-nghiontesc,
se-nghesuie la tramvaie...
și rîsul lor pornește pe șine
și pătrunde,
ca un singe cald,
în toate artere [illegible]

1963

FAPTE DE VIAȚĂ

SUBIECTE CARE ÎȘI AȘTEAPTĂ SCRIITORUL

Lucrurile se petrec de obicei așa : un ziar, să zicem „Scînteia tineretului", publică un reportaj despre munca unui tînăr fruntaș în producție. Îndată după aceea, adresa tînărului muncitor, devenit erou de reportaj, e bombardată de vrafuri de scrisori. Provocate numai de curiozitatea și dorința de cunoaștere a celor care le scriu, misivele capătă dintr-o dată semnificația unor remarcabile documente umane. Sub haina lor modestă și discretă, deseori plină de sfiiciune, se ascund ca niște pietre prețioase sub straturi de roci comune, ceea ce considerăm a fi, nu fără temei, mlădițele noii tipologii sufletești, cuceritoare prin înalta lor frumusețe etică.

*

Nu de mult aci a apărut un reportaj despre Viorel Neagu, muncitor la laminorul Bluming din Hunedoara. Iată ecoul acelui reportaj, concentrat într-un roman epistolar de cîteva pagini scrise de muncitoarele unei cooperative din Hațeg : „Am fi fost și mai bucuroase dacă ne-am fi aflat în același oraș pentru a vă putea vizita chiar la locul de muncă. Ne-am fi putut da seama și mai bine despre felul cum munciți acolo unde vă aflați. Vom căuta să vă descriem cum muncim și noi în cooperativa noastră. Nu este o instituție așa de mare. Majoritatea lucrătorilor sînt tineri. Vă povestim pe scurt, despre secția în care lucrăm. În această secție de croitorie sîntem 18 persoane dintre care 4 persoane sînt mai în etate, restul sîntem tinere. Munca în colectiv e frumoasă ; muncim cu mult elan și mai ales atunci cînd în fața noastră stă mărețul obiectiv : îndeplinirea planului. Vă putem informa că sîntem mîndri de acești tineri, mai ales că la conferința raională U.T.M. am putut raporta conferinței că am îndeplinit planul anual cu 126 la sută.

Vă rugăm dacă nu vă supărați și aveți posibilitatea să ne trimiteți o fotografie la locul de muncă împreună cu cellalți colegi. La fel o să vă trimitem și noi. Vă facem o invitație : Să petreceți revelionul la noi la cooperativă. Așteptăm răspuns cu nerăbdare. Toate fetele".

După toate semnele, Viorel Neagu n-a putut veni la Hațeg ca să petrească revelionul. În noaptea Anului nou, Viorel Neagu a fost în tură la Bluming. Dar în următoarea lor scrisoare, semnată cu aceeași iscălitură colectivă „toate fetele", ele i-au scris: „Întregul colectiv de fete la ora 12 noaptea au închinat un pahar de vin pentru dumneavoastră și pentru cei care în noaptea de revelion au fost la locul lor de muncă", [illegible]

E încă viu în mintea noastră evenimentul memorabil petrecut în primăvara anului trecut : colectivizarea în întregime a agriculturii patriei noastre. Atunci au plecat la țară cîteva mii de agronomi, să muncească nemijlocit acolo unde se hotăra soarta recoltelor. Despre Ion Tețu, tînăr inginer agronom, a scris atunci *„Scînteia tineretului"*. Ca și în cazurile citate mai sus, inginerul Ion Tețu a început să primească scrisori. Iată una din ele, de la tînarul agronom Mihai Constantin, de la G.A.C. Ungureni, raionul Balș: „Muncesc și eu în aceeași branșă ca și dv. Mă aflu de asemenea la o gospodărie colectivă. Se discută și la noi în gospodăria despre situația din gospodăria dvs. Sînt tînăr absolvent al Facultății de Agronomie din Craiova. Mă simt bine aici. De fapt, eu sînt stagiar. În septembrie voi susține examenul de stat și voi reveni în producție. Rămîn convins că dvs. veți răspunde scrisorii mele".

Iată răspunsul la scrisoarea de mai sus :

„Aici în sat am primit un apartament foarte elegant. Nu te mira. Am pe jos parchet, baie ca în orice casă de la oraș, iar televizorul, radioul, mobila, îmbracă apartamentul așa cum își dorește fiecare nouă familie să aibă. Așa și-au primit colectiviștii inginerul agronom și pe medic. Da, medicul, fiindcă soția mea

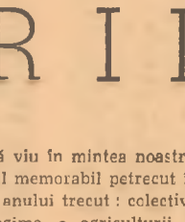

este medic la spitalul din sat. Ne simțim bine, sîntem fericiți și nu ne dorim altceva decît să facem ca contribuția noastră, prin munca pe care o depunem, să fie cît mai folositoare oamenilor minunați, colectiviștilor în mijlocul cărora trăim. Mă bucur din toată inima că și dumneata te simți acolo bine. Este lucrul cel mai firesc să te simți bine la locul de muncă pe care singur ți l-ai dorit, pregătindu-te în această nobilă profesie.

Îmi mai scrii că te afli la început de drum și că te vei călî prin condițiile climaterice prin care treci. Aici îmi permit să te dojenesc puțin. Această „călire" vine de la sine. Despre ea să nu mai vorbim. Să ne călim în alt sens : în acela de a încerca, de a izbuti să ajutăm fiecare cultură agricolă de a produce mai mult. Aici să mergem cu gîndul atunci cînd e vorba de călire. Mobilizîndu-ne, să nu ne descurajăm atunci cînd vom avea de luptat cu orice fel de greutăți. Aș fi bucuros să-mi mai scrii. Sîntem la o distanță mare unul de celălalt, dar sfaturile, experiența unuia și a celuilalt, nu simt această distanță atunci cînd e vorba de a ajuta această minunată grădină a patriei — ogoarele colectiviste — să înflorească pe zi ce trece".

*

Tînăra Maria Hodoroabă e muncitoare la fabrica „Partizanul roșu" din Brașov. Un reporter de la „Scînteia tineretului" venind în fabrică i-a găsit fotografia la panoul de onoare și dedesubtul ei acest text „cea mai bună țesătoare". Gazetarul a scris un reportaj și, ca un reflex direct și cu totul firesc, eroina reportajului a început să primească vrafuri de scrisori. Una era chiar de la sora ei mai mică, elevă la școala din Prejmer : „Vei ști că învăț bine la școală și că abia aștept să termin șapte clase, fiindcă vreau să intru apoi la școala profesională, să viu și eu la fabrica unde lucrezi tu, să fim tovarășe de muncă, țesătoare fruntașă ca și tine". O fată din Turda și care chiar de pe plic semna „o prietenă din depărtare" i-a scris : „Eu te felicit din toată inima și peste cîțiva ani, aș vrea să ajung și eu fruntașă în producție și pe panoul de onoare. Sper că o să ne cunoaștem atunci cînd o să merg la Brașov pentru examen, iar practica o voi face la fabrica „Partizanul roșu" Într-o scrisoare expediată de la Timișoara, ostașul Bogdan Aurelici îi comunica : „În viața civilă am lucrat la Uzinele „Steagul roșu" din Brașov, unde am fost și eu printre fruntașii în producție. Acesta a fost motivul să vă scriu cînd v-am văzut fotografia în ziarul „Scînteia tineretului". Vă rog să-mi scuzați îndrăzneala, dar să mă credeți, sînt dornic de lucru și în curînd voi reveni iarăși la locul meu de muncă, unde doresc să fiu din nou printre muncitorii fruntași. Vă doresc mult succes".

*

Ne oprim aici cu citatele scrisorilor. Nu dorim ca pe marginea lor

să însăilăm acum un eseu și cu atît mai puțin un studiu de psihologie socială. Un lucru este totuși evident și el trebuie să fie remarcat înaintea tuturor celorlalte. Scrisorile citate reflectă acuitatea cu care opinia publică e atentă nu numai la faptele memorabile de eroism, ci și la eroismul cotidian al muncii. Munca unui fruntaș devine un exemplu molipsitor pentru sute și mii de muncitori, iar scrisorile lor devin expresia spontană a dorinței de perfecționare profesională și de creștere pe noi coordonate morale și etice.

Mai ales în lumea scriitorilor, vorbim deseori despre „mlădițele noi ale tipologiei umane", despre noile trăsături sufletești ale omului contemporan. Ni se pare că în sutele de mii de scrisori pe care și le trimit tinerii muncitori, agronomi, învățători, militari și colectiviști, noul acesta se afirmă în zona cea mai caracteristică, în linia întîi a frontului unde se dă bătălia pentru făurirea omului nou. Nici n-am vrut altceva, decît se semnalăm tinerilor noștri confrați acest bogat izvor de viață.

Petru Tolmadia

CONSTANTIN BACIU : *Muncitor la Şantierele Navale-Oltenița*

CONSTANTIN BACIU
Preludiul unui portret

Să schițez din vîrful peniței un portret al lui Baciu îmi vine cam peste mînă. Despre prietenii vechi se scrie la vîrsta înțelepciunii academice. Dar cum nu se știe dacă voi atinge vreodată această vîrstă, încerc un preludiu, în conturul de-acum.

În vechea „Academie de Belle Arte" de la Iași, unde l-am cunoscut prin anii 48—50, purta aceeași mustață gen Andreescu și era un copil năbădăios, cu manifestări neașteptate și teribiliste, șocînd pînă la repudiere spiritele comune ale unor colegi. Apăruse din fundul unei mahalale muncitorești, fiu al unui acar, înconjurat de-o droaie de puști — băieți isteți, care-și făceau aparițiile poznașe în curtea „Academiei" în diminețile de atelier, atrași de mirajul clădirii c-un perete întreg numai geamuri, numit atelier, și unde „badia Costel" învață meșteșugul zugrăvirii chipurilor de la tovarășul profesor Baba. Îngăduit în intimitatea profesorului, alături de cellalt elev preferat, Dan Hatmanu, „bădia Costel" mîzgălea hîrtie în fundul atelierului, — hîrtie ieftina, de împachetat—și cînd mîzgăleala nu era bună de nimic, își smulgea părul de furie, rupea tot și fugea. Se băga în cîte un ungher, la Dan Hatmanu acasă sau la el în mahala, și cînta la vioară ore întregi pînă se liniștea, apoi își lua mapa la subțioară și rătăcea prin hala Traian după „mutre" sau se ducea la atelierele C.F.R. „Ilie Pintilie" și lucra pînă îl apuca amețeala și schiunbul de noapte. Era bîntuit de toate nemulțumirile, nelinștile și complexele, și-așa a rămas pînă azi.

Cînta la vioară și chitară și-n crizele acute amoroase își rupea cu pumnii corzile instrumentului sperîndu-și prietenii și pierzînd iremediabil grațiile colegelor. Spirit contradictoriu și nedisciplinat, a ajuns mai tîrziu,—după ciocnirile repetate cu un profesor orgolios, să i se vorbească de lipsă de talent. Pentru ca, după cîțiva ani, reușind să-și tempereze și să-și disciplineze singur temperamentul, să termine Institutul printre primii în promoție.

L-am reîntîlnit după ani de muncă tenace, în expozițiile bucureștene, și cu toate că evoluția sa n-a avut nimic spectaculos și exploziv, prezența lui s-a făcut simțită și s-a impus pe încetul, stăruitor, cu salturi lente de la expoziție la expoziție. Pentru judecățile grăbite și superficiale, ceea ce lucra atunci și încă mai lucrează și acum poartă prea mult și prea sufocant pecetea influenței artei profesorului și maestrului său Corneliu Baba. Pînă la o limită, fenomenul e real. Spre deosebire de celălalt maestru al picturii contemporane, Alexandru Ciucurencu, Corneliu Baba a avut elevi puțini. Personalitatea lui s-a grevat fascinant, aproape tiranic asupra lor, însăși arta lui viguros realistă, de observație și de adîncime psihologică impunea — o dată stabilită vibrația artistică, de gîndire și tempermentală — o renunțare totală la orice facilitate și cochetărie. Elevii lui, o dată ajunși să-și însușească lecția gravă și austeră, nu mai pot abandona drumul ales, chiar dacă, la începutul lui, fatalmente umbra maestrului le delimitează parcă prea precis modalitățile de manifestare. Dar asta numai pe plan pur formal. Incontestabil influența lui Corneliu Baba asupra lui Baciu a fost covîrșitoare. Avînd însă un talent nativ atît de puternic și înțelegînd în esența ei lecția profesorului, înțelegînd arta lui pe linia ei majoră, de conținut, nu formală, tînărul ucenic a devenit el însuși. Am văzut în ultimii ani lucrări de grafică și de pictură (neexpuse public) în care linia lui Baciu e modernă, ritmică și stilizată, culoarea aerisită. Sub raport tematic, lucrările lui nu sînt axate pe mari pînze epice, pe portrete clasice, solid construite și studiate în detaliile cele mai expresive. Lucrările lui Baciu oglindesc realitatea socialistă înconjurătoare fragmentar în diversitatea ei, în dialectica mușcării, ca-ntr-o suită de secvențe cinematografice. Baciu e un amestec de reporter — cu pasiune pentru cunoașterea și priceperea de-a sta de vorbă cu oamenii deschis, cald, de la suflet la suflet — și de operator cinematografic prin selectarea materialului, unghiul de vedere și promptitudinea cu care-și înregistrează pe retină și-apoi transmite hîrtiei impresiile culese. Nu toate desenele lui plac, nu toate poartă pecetea artei, dar tot ce face e pornit dintr-un crez lăuntric și-un sentiment grav și profund, de răspundere. Aici se simte influența lui Baba. Discuțiile cu amîndoi, cu reputatul artist și cu tînărul ale cărui succese au trecut și de granițele țării (Baciu e deținătorul medaliei de aur la concursul de grafică de la Leipzig), converg toate spre această mare răspundere care e a artistului autentic trăind și reflectînd contemporaneitatea, proprie de altfel tuturor artiștilor autentici din toate vremurile. Este răspunderea față de oamenii în mijlocul cărora trăiește și care l-au investit pe artist, ca niciodată în țara noastră și în lume, cu dragostea lor delicată, încredințîndu-i nobila misiune a tălmăcirii sentimentelor și aspirațiilor lor.

În ce măsură și cît de deplin se va achita Baciu de această răspundere, semnatarul acestor rînduri va consemna mai tîrziu, urîndu-i deocamdată prietenului său succes în luptă cu demonii îndoielilor și nemulțumirilor care-l bîntuie, și muncă îndîrjită !

Alecu Ivan Ghilia

VITRINA

Legătura cu viața

Interesante acțiuni pentru strîngerea legăturilor cu publicul larg al expozițiilor a întreprins în ultima vreme Uniunea Artiștilor Plastici. Astfel, în luna aceasta, grupuri de muncitori din uzinele bucureștene au fost invitați să viziteze expoziția regională de artă plastică deschisă în noile săli ale Muzeului Simu și expoziția deschisă într-o sală a Palatului R.P.R. cu prilejul aniversării a treizeci de ani de la luptele petroliștilor și ceferiștilor. Plasticienii care expuneau precum și unii critici de artă se aflau în sălile expozițiilor și dădeau explicații sau culegeau păreri. Dar, în afară de aceasta, artiștii plastici s-au întîlnit în mod special cu toți acești invitați într-o adunare de schimb de impresii care a avut loc în sala lectoratului Consiliului pentru răspîndirea cunoștințelor științifice și culturale. Discuții vii, grija pentru drumul pe care merge plastica noastră contemporană, au caracterizat această întîlnire.

De asemenea, pe linia acestor acțiuni, expoziția Tia Peltz care a funcționat pînă de curînd în sala Fondului Plastic de pe calea Victoriei, a fost redeschisă în sala clubului uzinelor „Republica". Pictorii și graficienii Constantin Baciu, Nicolae Hiloni și Cici Constantinescu, care se află în documentare la șantierele navale de la Oltenița, au deschis în sala clubului de acolo o expoziție colectivă.

Pentru amatorii de artă plastică din orașele și comunele Dobrogei, Fondul Plastic a organizat anul trecut o expoziție permanentă de artă plastică în comuna 2 Mai, iar anul acesta donează un număr important de piese pentru înființarea unui muzeu de artă plastică la Medgidia.

★

O sută șaizeci de oameni de artă (scriitori, compozitori, artiști plastici, actori, regizori de teatru și film, interpreți de muzică, dansatori și balerini), formează treisprezece brigăzi complexe pe lîngă principalele întreprinderi ale industriei bucureștene. Ocupîndu-se de îndrumarea formațiilor artistice, a cercurilor literare și plastice, membrii brigăzilor vor constitui și un consiliu al întreprinderilor respective pentru organizarea întregii activități culturai-artistice. Ei vor colabora la întocmirea planurilor de activitate a cluburilor, vor ține conferințe, și-și vor prezenta creațiile în fața muncitorilor.

L. C.

Programul de sală — Component al spectacolului

Spectacolul teatral posedă un component auxiliar deloc neglijabil și anume programul de sală. Interesul cu care spectatorul urmărește conținutul programelor este legitim.

Alături de o prezentare succintă a dramaturgului, publicul dorește să afle gînduri și intenții ale creatorilor spectacolului, dileme artistice ivite pe parcursul muncii. De multe ori secretariatele literare tratează cu o ușurință regretabilă această latură a activității lor și, pur și simplu, reproduc afișul pe foi de dimensiuni reduse.

Exemple sînt suficiente și ne putem referi la multe din spectacolele incluse în repertoriul stagiunii actuale : „Mașina de scris" la Teatrul Național „I. L. Caragiale", „Cum vă place", „Menajeria de sticlă", „Moartea unui comis voiajor" la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra", „Pygmalion", „Scandaloasa legătură dintre dl. Kettle și d-na Moon" la Teatrul „C. Nottara" și altele. Există incontestabil o grabă nefirească a secretariatelor literare în rezolvarea unei sarcini importante. Preocuparea a prezenta marelui public un îndreptar prețios se vede în programul spectacolului „Cezar și Cleopatra" la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra" unde a fost introdus un fragment din monografia despre Shaw a lui Radu Lupan. Despre Calderon de la Barca (în programul la „Casa cu două intrări" — Teatrul „C. Nottara") scrie concis și pregnant criticul Ion Frunzetti. Scriitorul elvețian Dürrenmat ne este prezentat de Georgeta Horodincă în programul spectacolului „Vizita bătrînei doamne". Este însă adevărat că și în aceste programe (sau în altele necitate aici) cuvintul autorilor spectacolului este rostit prea anemic. În genere, numai regizorii își expun intențiile care i-au călăuzit ; tradiția de a se prezenta și mărturiile principalilor interpreți a fost, se pare, abandonată.

Merită menționate, pentru schițarea profilului compozitorilor, programele care se distribuie la spectacolele Teatrului de Operă și Balet al R.P.R. Dar aceeași remarcă privitoare la intervențiile interpreților : nici măcar regizorii sau șefii de orchestre nu sînt solicitați de secretariatul muzical.

O Piesă nouă

Criticul teatral Al. Căprariu probează ca și alți confrați de breaslă — haina autorului dramatic publicînd în Tribuna o piesă inedită : „Gloanțe sub cerul nostru". Deși nu este încă pe deplin inițiat în tainele genului (nu izbutește să închege temeinic un conflict dramatic), Al. Căprariu mînuiește cu abilitate replica, știe să asigure — în anumite momente — tensiunea cuvenită și, de aceea, credem că îl vom putea urmări și în ipostaza de dramaturg.

MIHAI BOTEZ

„A fost prietenul meu"

Un copil, Ion, iubește stelele. Un tînăr medic, pe nume Tudor, își îndrăgește meseria. O fată, Ana, visează aprobarea proiectului său pentru construirea unui oraș nou. Petrino își neglijează fiul. Irina, o tînără învățătoare, dăruiește copiilor din știința, din sufletul și din zîmbetul ei, iar Victor străpunge curajos, zi de zi, văzduhul. Alături de ei, „Nea Matei" și prietenul său supranumit „Balaurul", muncitori la uzinele Grivița Roșie, sînt eroii noului film romînesc.

Pătrunderea fină și dezvăluirea subtilă a frămîntărilor spirituale ale eroilor constituie pentru filmul „A fost prietenul meu" caracteristici de bază. Scenariștii Dumitru Carabăț și Mircea Mohor au surprins din viață aspecte profund omenești și le-au dezvăluit într-o compoziție fondată pe știința de a realiza unitar o sută de întîmplări. Autenticul este dat deopotrivă de evenimentele descrise emoțional în film și de înfățișarea caracterologică a unor eroi vii. Această însușire principală a filmului a înlăturat schematismul, către care ușor ar fi putut aluneca autorii scenariului dacă avem în vedere multitudinea de probleme pe care aceștia au dorit să le dezbată. De la o impresionantă dramă familială (un tată este incapabil să se apropie de sufletul copilului său și să-l înțeleagă), și pînă la aducerea în primul plan al acțiunii a unor evenimente de semnificație majoră (lupta ilegală a comuniștilor), filonul dramaturgic al filmului parcurge, — nu lipsit de acel echilibru necesar prezenței veridicului, — o seamă de întîmplări judicios selectate.

Este adevărat însă că multele fapte redate în scenariu împiedică exprimarea clară pe tot parcursul filmului a ideii artistice centrale, idee care se referă la esența educației noastre, la spiritul de sacrificiu și de abnegație al comuniștilor, la prietenia sinceră bazată pe dragoste și stimă.

Ceea ce i-a ajutat pe creatori în susținerea cu autenticitate a faptelor a fost cunoașterea vieții și talentul lor în evidențierea unor idei și sentimente, a unor fapte chiar fără a le da întotdeauna o finalitate precisă în acțiune. Dar atitudinea creatorilor se face simțită pe tot parcursul filmului și conduce spectatorul la concluzia pe care ei au scontat-o. Andrei Blaier, regizorul filmului, a știut să-și afirme atitudinea creatoare în deplină concordanță cu scenariul. Merite deosebite are regizorul în redarea unei atmosfere autentice, în modul de a conduce conflictul și de a conferi momentelor o reală tensiune dramatică și, mai ales, în îndrumarea jocului actoricesc. Nicolae Sireteanu, Ștefan Ciubotărașu, Victor Rebengiuc și alții și-au dovedit din nou bogatele resurse interpretative. Laude pe deplin îndreptățite merită și copilul Silvian Simion care a realizat unul din rolurile principale ale filmului.

SILVIA NICOLAU

Poem coregrafic realizat de colectiviști

...Se aud chiuituri vesele. Pe poarta gospodăriei iese un șir de tractoare și semănători... Văzînd cu ochii crește grîul. E întindere verzule, apoi lan auriu, legănat. Combinele intră în marea de aur. Rodul bogat al muncii unite : o pîine uriașă pe care o ridică în soare mîinile bronzate ale colectiviștilor...

Cei din Osica, din Dobrun, din Roșieni sînt călușari vestiți. Joacă de cînd se știu „Călușul". Au mai pus ei pe ici, pe colo, cîte-o floare, cîte-un pas mai zvicnit. Dar din tiparul cel mare, cunoscut de mult, nu leșeau... Iată însă că în larna aceasta unul dintre colectiviști, în dorința de a adăuga străvechi și unanim recunoscutei frumuseți a dansului ceva din frumusețea zilelor pe care le trăim s-a gîndit să țeasă într-o formă cu totul nouă vechiul și îndrăgitul „Călușe".

— Ce zici, moșule Ghermele ? Și dumneata, nene Vițule ? S-ar putea ? — i-a întrebat ei pe cei mai vechi și mai pricepuți dintre călușari.

Ideea le plăcu tuturor. Adică de ce să nu se poată ? Mai ales că dacă or să joace toți la un loc — și cei din Dobrun și cei din Osica și cei din Roșieni ! Toți erau călușari unul și unul.

S-a ivit o problemă : cum vor arăta pe scenă mașinile cu care muncească acum pămîntul : tractoarele, semănătorile, combinele.

— Dacă facem decorul ca la teatru, atunci unde mai e dansul ?

— Dar nu s-ar putea să închipuim totul numai cu ajutorul dansului nostru cu temă ?

Metodiștilui cu probleme coregrafice ai Casei regionale a creației populare i s-a părut foarte interesant acest nou dans cu temă. Și douăzeci de zile n-a mai plecat dintre dansatorii din Dobrun, din Osica și din Roșieni.

Acum cîteva săptămîni, pe scena Casei de cultură din Caracal, cu prilejul unui schimb de experiență al coregrafilor din regiunea Oltenia, a fost prezentat și noul dans cu temă al colectiviștilor din Dobrun, Osica și Roșieni. Toți participanții au găsit că formula coregrafică a noului dans cu temă este foarte interesantă și au aplaudat cu entuziasm pe dansatori.

CONSTANTIN VIȘAN

„Tablouri, frumoase tablouri"

Nu e un refren de muzică ușoară, ci de reclamă. Un refren integrat uneia din ultimele strofe ale „poeziei" Bucureștilor de altădată : talciocul.

Undeva, la periferia talciocului înflorește ca mucegaiul prin unghere „sectorul de tablouri". Pe ziare sau pe bețe înfipte în pămînt se înșiruiesc operele „originale" în mai multe exemplare, variind ca dimensiuni și preț — după client. Țigănci focoase cu șinli goi și o floare în dinți sau la ureche, cățel sau pisici cu fundulițe la git sau la coadă, nuduri cu diademă, imense coșuri cu trandafiri sau liliac, dar mai ales peisaje.

— E originale ! Impachetăm unul ? De cît să fie ?

Te uiți la o fructieră imensă încărcată pînă la refuz cu mere în formă de cartofi cu culori de castraveți sau de roșii putrede peste care curg struguri și prune de cearâ.

— Doriți altceva ?... Dați un aconto și se face... Tot ce doriți !

Cu lei, cu elefanți, cu urși polari, cu cămile, cu... vînt...

. . . . . .

Sînt aceleași orori de care abundă atelierele încadratorilor particulari și care uneori se strecoară și în consignații, cunoscute sub numele de „pictură de gang" de pe vremea cînd bursa prostului gust își etala produsele în obscuritatea gangurilor.

În țara noastră se duce o vastă campanie de popularizare a artei și de educare artistică a maselor, sub cele mai variate forme. Astfel, U.A.P. a organizat expoziții de artă plastică permanente, de unde pot fi cumpărate lucrări de valoare la prețuri accesibile.

Cu toate acestea, afacerile de la talcioc nu par să sufere.

În interesul muncii de educație artistică a maselor, credem că măsurilor în vigoare ar fi necesar să li se alăture măsuri noi ca, de pildă, conferințe și expoziții prin care să se ducă o propagandă împotriva picturii „de gang", precum și interzicerea acestui dubios comerț.

VAL. CHENDEA

FILĂ DE CARNET

Timpul liber

Un anuar statistic este foarte departe de-a fi o culegere de polemici. Modalitatea lui de exprimare este precizia și conciziunea cifrelor și nu verbul, uneori sinuos, alteori acid, al polemicii.

Și, totuși, cît de bine polemizează un anuar statistic !

Iată doar o coloană și-o cifră : coloana aparține anului 1938. Cifra este 18. Este vorba de toate teatrele și instituțiile muzicale existente în țară la data respectivă... Coloana anului 1960 cuprinde cifra 104. Iată cinematografele : anul de grație 1938 posedă 338, ca să nu mai vorbim de halul aparatelor pe care le aveau și al sălilor în care funcționau. Anul 1960 are 3351. Iată aparatele de radio : 1938 — 252 000, iar 1960 — 2 063 000. În schimb, la capitolul caselor de cultură sau al unor alte foruri care să îndrume viața culturală în orașe și comune, anul 1938 nu posedă decît o liniuță. Nu putea fi vorba de organizarea vreunei îndrumări. Să organizezi viața culturală a unei populații de milioane era ceva de neconceput pe vremea aceea. În anul 1960 apar în coloană 184 de case raionale de cultură. Da, polemica e clară în orice domeniu. Cît, despre cifrele citate mai sus, prin ele polemizează revoluția culturală a anilor acestora cu starea de înapoiere a celui mai prosper an al burgheziei. Timpul nostru liber capătă tot mai mult sens, tot mai multă consistență, timpul nostru liber înseamnă tot mai mult cultură și artă.

Astăzi, în coloanele aceluiași anuar statistic, chiar nude, așa cum sînt, cifrele se înșiruie covîrșitoare :

Avem peste cinsprezece mii de bibliotecl, cu treizeci de milioane de cărți; trec anual prin sălile cinematografelor o sută șaizeci și șase de milioane de spectatori, iar prin sălile teatrelor unsprezece milioane, avem două sute douăsprezece muzee vizitate de zeci de milioane de oameni pe an, se editează anual circa trei mii de titluri de cărți și broșuri reprezentînd un număr de patruzeci și trei de milioane de exemplare, apar o sută douăsprezece ziare și două sute șaptezeci și șase de reviste într-un tiraj de aproape un miliard de exemplare.

Și toate acestea sînt consumate cu nesaț. Arta, cultura au devenit bunuri de larg consum. Datorită lor, timpul liber al omului muncii capătă tot mai multă consistență, tot mai mult sens. Consumatorul de artă este însuși poporul. Ca să nu mai vorbim de expozițiile personale de pictură pe care le deschid muncitorii de la uzinele de tractoare din Brașov sau de la combinatul hunedorean, ca să nu mai vorbim de teatrele populare, cu repertoriul și cu spectacolele la nivelul profesioniștilor, cum ar fi cel de la uzinele Republica, cel de pe lîngă casa de cultură raională din Călărași, ca să nu mai vorbim de o bună parte dintre interpreții operei de succes „Trandafirii Doftanei", care sînt oameni ai muncii brașoveni, de componenții orchestrei simfonice reșițene, de membrii cercurilor literare, autori ai culegerilor de proză și poezie. Interacțiunea dintre consumul de artă și producția artistică este evidentă. Omul muncii începe să capete o bază atît de serioasă de educație artistică, încît e aproape imposibil să nu iasă la iveală cele mai ascunse înclinații spre artă. Astăzi putem să nu mai vorbim de germenii omului complex al viitorului ci de aspecte substanțiale ale lui, evidente în societatea noastră. Iar una dintre trăsăturile principale ale omului societății comuniste este și sensul pe care-i dă el și-l va da timpului liber. Pe măsura desăvîrșirii și construcției socialiste, timpul liber devine, nu numai din ce în ce mai mult, dar din ce în ce mai dens, capătă o greutate specifică tot mai mare. Arta, cultura, sînt coordonatele lui principale. Și ce lucru mai evident în acest sens pentru o țară, pentru un popor, pentru o societate, decît cifrele arătate mai sus ?

Un anuar statistic este o lucrare de mare precizie științifică, și nu o culegere de polemici. Dar cît de bine, cît de evident, cît de clar polemizează în paginile lui anii noștri cu anii care-au trecut !

C. L.

PROMOVAREA TÎNĂRULUI ACTOR

INDATORIRI PERPETUE

Am citit cu interes articolul „Promovarea tînărului actor" publicat de colegul meu Mihai Dimiu în „Luceafărul". Nu vreau să reiau, în rîndurile ce urmează, argumentele judicioase și exacte cuprinse în articolul său. Vreau doar să contribui la această necesară discuție prin relevarea unor probleme ce mi se par actuale și importante pentru tînăra generație de actori.

În Institutul de Teatru, studenților li se predau, pe lîngă celelalte materii, cursuri de mișcare scenică, de dicție etc, cursuri care, la terminarea studiului, îi pun pe tinerii actori în posesia unui bogat bagaj de cunoștințe profesionale. După absolvire, actorii pleacă într-un teatru (cu precădere dinatara Bucureștiului). O dată cu trecerea timpului, unii tineri interpreți (fără un autocontrol perfect) nu-și vor mai îngriji dicția, corpul, vor începe să se miște anevoios pe scenă, să crească în perimetru — se vor blaza. Fac această afirmație pentru că, asistînd la mai multe concursuri, am fost deseori pus în situația de a nu mai recunoaște pur și simplu, nici fizic și nici profesional, o serie de tineri actori despre care știusem că sînt talentați. Își pierduseră toată suplețea talentului și a persoanei lor. Cred, și nu este numai părerea mea, că bunul mers al unui teatru pretinde actorilor, și în special tinerilor actori, un antrenament complet. Cu aceeași grijă cu care un sportiv conștiincios caută să-ți mențină „forma", actorul trebuie să-și cultive neîncetat talentul. Este greu de presupus că, astăzi, se mai poate ajunge la creații mari fără acest antrenament continuu. În anii noștri este ridicol să ne închipuim ca tocmai aceia care trebuie să fascineze, prin arta lor, masele — actorii — pot să dobîndească putere de convingere prin metode empirice, prin lipsă de control, acționînd așa sau altfel, pentru că „așa le vine".

Tînărul actor trebuie să-și perfecționeze neîncetat mijloacele principale prin care-și exercită meseria : gîndirea, vocea și expresia corporală.

Cultura multilaterală, bogate cunoștințe de estetică, de istorie, de muzică, de literatură, interesul pentru orice, dezvoltă raționamentul actorului, îi ajută „gimnastica mintală". Gimnastică atît de necesară pentru a putea controla și determina precis stările afective. Fără învelișul emoției, ideile cele mai interesante pot să apară aride, goale, neinteresante. Cunosc un răsfățat actor tînăr care nu reușește să citească mai nimic — în afară de cronicile în care este lăudat ; și în acelea doar fragmentele care se referă la el. Același actor se mira și se plîngea de faptul că nu se poate controla întotdeauna în scenă, că „se pierde" de sub propriul său control. Acest tînăr actor uită că între exercițiul zilnic al minții și controlul emoției pe scenă este o legătură de nezdruncinat.

Îngrijirea vocii și a dicției constituie o altă problemă legată de tînăra generație de actori. La recentul concurs al tinerilor actori, ca și în activitatea zilnică a unor actori, am observat deseori o neglijență inadmisibilă în vorbire, cuvinte morfolite, fraze trunchiate, voci răgușite și neîngrijite. Se spune că un mare actor în culmea gloriei și-a pierdut la un moment dat vocea. El a trebuit totuși să joace, fiind nevoit să-și asigure existența. Se mai spune că el, chiar și în această perioadă, a realizat cîteva mari creații... șoptind rolurile. Am dat acest exemplu pentru a ilustra ce înseamnă cunoașterea tuturor posibilităților propriei voci și dirijarea conștientă a lor.

Am lucrat mai multe roluri principale cu un tînăr coleg. De nenumărate ori în Institut i s-a atras atenția asupra grijii ce trebuie s-o poarte singur vocii lui. De nenumărate ori i s-a spus de către medici că numai o muncă asiduă îl va pune în posesia unei voci puternice și pline — așa cum nu are la ora actuală. În ultimul spectacol în care l-am văzut, în „Mașina de scris", frumusețea jocului foarte talentatului actor era veșnic zgîriată de tonurile acute pe care nu și le putea controla, știrbind astfel integritatea unui tot unitar și plăcut. Nu este oare păcat ?

O altă problemă legată de tehnica multiplă a actorului pe scenă este aceea a plasticii lui, a expresiei lui corporale. Se pot da multe exemple de actori tineri care, posedînd o perfectă expresie corporală, reușesc să ducă cuvîntul și sentimentele pe trepte de culme. Oricine îi vede jucînd pe Mihai Pălădescu, de pildă, va fi impresionat de precizia jocului său, de buna îmbinare între cuvînt și mișcare. Este plăcut — stimulator să lucrezi cu astfel de actori.

Cuvîntul cîștigă mai multă grație sau devine mai tăios, după cum este cazul, dacă este „mișcat" corect pe scenă.

Am lucrat cu cîțiva tineri actori îmbătrîniți înainte de vreme, cărora trebuia să le schimb de două sau de trei ori mișcarea pe care le-o propuneam, pentru că nu o puteau executa precis și în ritm cu ceilalți ; oboseau.

Am văzut, nu de mult, la Moscova cunoscuta trupă a Teatrului Sovremennik. Le-am văzut spectacolele și repetițiile. Armonioasa îmbinare între cuvînt și mișcare constituia forța mesajului tinereții acestui teatru, unde vîrsta medie era de 30 de ani, de la mașinist pînă la director. În 1958 am văzut la Praga trupa Teatrului D. 34 condusă de renumitul om de teatru ceh E. F. Burian, trupă ce sărbătorea 25 de ani de activitate ; 25 de ani în care zilnic actorii aveau ore de canto, balet și mișcare scenică. În spectacolele lor diferențele de vîrstă erau șterse de acest antrenament continuu, lăsînd loc unui adevărat balet pe replici.

În încheiere, vreau să repet și să subliniez că teatru fără gîndire nu se poate, că trebuie să urmărim în munca noastră un sistem, o logică și o consecvență a obiectivelor pe care ni le propunem, a mijloacelor pe care le folosim. Arta actorului nu este posibilă fără un antrenament zilnic și complet ; orice tînăr actor trebuie în munca sa să urmărească o suită de gîndire, de la spectacol la spectacol, această suită de gîndire fiind menită să-i definească și să-i dezvolte treptat crezul artistic.

Dinu Cernescu

JEAN BART și mișcarea muncitorească

Cînd evocăm imaginea autorului *Jurnalului de bord* și al *Schițelor marine*, ni-l imaginăm ca pe un cîntăreț al marilor întinderi acvatice și al nostalgiei depărtărilor. Iar atunci cînd ne amintim de *Datorii uitate* (scriere poporanistă mai mult prin titlu decît prin conținut) îl înfățișăm pe Jean Bart ca pe unul dintre cei mai reprezentativi prozatori ai *Vieții românești*. Uităm însă în bună măsură nota dominantă a operei sale luată în întregime: realismul caracteristică evidențiată în mod deosebit de către Ibrăileanu, care, înainte de apariția romanului *Europolis*, și pe marginea analizei nuvelei *Datorii uitate*, îl înfățișase pe Jean Bart ca pe „un realist în toată puterea cuvîntului". [1])

Istoria literară a oferit pînă în prezent puține date despre legătura scriitorului cu mișcarea socialistă pomenită în studiile precedente, cu totul tangențial. Or, tocmai apropierea din tinerețe a scriitorului de mișcarea muncitorească considerăm că a avut o deosebită importanță pentru formarea personalității sale literare: „Mișcarea aceea ciudată... ar merita să fie studiată amănunțit (afirmă scriitorul însuși) pentru a înțelege structura sufletească, spiritul timpului și formarea caracterelor tinerimii din aceea vreme". [2]

Vorbind despre atmosfera Iașului adolescenței sale, Jean Bart va înțelege, ca și Ibrăileanu, prin mișcarea socialistă „un curent de idei umanitare și generoase închegate în acel „socialism romantic" [3]) învăluită în toată poezia adolescenței lor. Cum se știe, unul dintre meritele de seamă ale mișcării socialiste și a cercurilor socialiste în general, din țara noastră de la sfîrșitul secolului trecut, îl constituie concomitent cu lupta de organizare a proletariatului și revendicările economice, popularizarea operelor clasicilor marxismului și îndeosebi popularizarea realizărilor științei și ale scrierilor ateiste. Pe linia acestor date, relatările scriitorului despre perioada ieșeană ne par concludente: „Atei și revoluționari din fragedă copilărie noi disprețuiam școala cu programul și disciplina ei rigidă, dar căutam cu sete lumina științei, binele și frumosul. Ne pregăteam pentru o luptă imaginară, așteptată într-un viitor apropiat, și ne întreceam devorînd cu nesațiu în nopți albe cărțile doctrinelor noui și îndrăznețe, produse de concepția materialistă a secolului" [4]).

Atras de ideile socialiste, tînărul elev părăsea adesea școala pentru a călăuzi grupuri de țărani veniți la întrunirile de la *Clubul muncitoresc*, iar în vacanță împărțea broșuri de propagandă socialistă unor ciobani. Într-un articol publicat în *Adevărul literar și artistic* (intitulat *Misterul casei din Sărărie*, casa în care locuia Ion Nădejde, alături de locuința familiei scriitorului), Jean Bart arată influența covîrșitoare exercitată asupra tinerimii ieșene de către revista *Contemporanul*, pe care elevii o citeau pe sub bănci, în orele de curs, împreună cu alte cărți progresiste. Mai tîrziu, la școala militară, la o inspecție, ofițerul de serviciu descoperind în pupitrul elevului Botez Eugeniu cărți interzise, îl bagă la carceră „în porție numai cu apă și pîine". [5])

Simpatizarea mișcării muncitorești și legătura cu socialiștii ieșeni („Unii dintre socialiștii Iașului mi-au fost profesori și în afară de școală" [6] afirmă scriitorul) au făcut ca primele scrieri ale sale să vadă lumina tiparului în publicațiile muncitorești din acea vreme. Deși elev în ultima clasă a liceului fiilor de militari din Iași, publică, împotriva disciplinei cazone și a cenzurii cugetelor, în ziarul *Munca* (anul V, nr. 15, din 12 iunie 1894) sub semnătura „Gh. Rot... Iași", articolul *D. Vlahuță să ne dumerească* (Era în perioada polemicii dintre socialiști și revista *Viața*).

Articolul tînărului (avea pe atunci 20 de ani) nu era o intervenție în polemica „Artă cu tendință și Artă pentru artă", idee care s-a acreditat denaturat în cîteva prefețe și studii introductive, ci exprima „nedumerirea" că în revista *Viața* condusă de Vlahuță, scriitorul „care visa o lume nouă" și „căta la cei mulți și nedreptățiți", apăreau articole care ridiculizau mișcarea muncitorească și pe cei care o susțineau: „Îndrăznim să-l întrebăm, să ne răspundă... să ne dumerească. Avem dreptul acesta noi care ne luminăm, noi care acum ne trezim, noi care ne vedem batjocoriți în gazeta pe care din toată sărăcia, cu gologanul nostru o cumpărăm pentru a găsi în ea izvorul din care să ne adăpăm, să ne încălzim sufletul și să ne luminăm mintea." [7])

Răspunsul lui Vlahuță, intitulat „Să ne dumerească" (*Viața*, anul 1 nr. 30, din 19 iunie 1894, p. 4) nu-l mulțumește și viitorul scriitor publică din nou în Munca (V nr 17, 23 iunie 1894) un alt articol *Dragostea domnului Vlahuță pentru muncitori*, semnat „Un muncitor".

Atitudinea fermă din cele două articole ni-l arată pe Jean Bart nu numai ca un simpatizant al mișcării muncitorești, ci și un om care a înțeles cauza muncitorească.

Tot în ziarul *Munca* (V. nr. 30, din 25 sept. 1894), Jean Bart publică articolul *Internaționala* dedicat aniversării a 30 de ani de la înființarea (16 sept. 1864) a *Asociației internaționale a lucrătorilor* semnat Tr. (Trotuș).

Adevăratul debut al scriitorului, se produce tot în presa socialistă, prima sa scriere *Iapa căpitanului* (semnată Trotuș și păstrată de către autor în prima ediție a *Jurnalului de bord* din 1901) tipărindu-se în *Lumea nouă literară și științifică*, supliment literar al ziarului *Lumea nouă, organ zilnic al social-democrației române*, continuator al ziarului *Munca*.

Mișcarea socialistă, cunoscută în tinerețe, dezbaterile furtunoase asupra celor mai diverse probleme, „discuțiile interminabile" din „casă și continuate pe străzi și în grădina publică", lecturile facilitate de „o întreagă bibliotecă de cărți socialiste, rămasă de la un unchi al mamii care învățase la Paris" [8]), au rămas toate ca o amintire scumpă scriitorului, ca un ideal din tinerețe de care nu s-a dezis niciodată. Mai mult, după aproape 40 de ani, în 1932, în prefața scrisă la lucrarea lui Lazăr Măglașu și Nicolae Deleanu *Istoricul mișcărilor muncitorești din porturi*, lucrare apărută la aniversarea a 20 de ani de la înființarea *Uniunii muncitorilor din porturile României*, Jean Bart, într-o epocă de avînt a mișcării muncitorești, își reafirmă cu loialitate crezul din tinerețe: „Nu se poate nega că a existat un socialism utopic, romantic, sentimental și idealist pe care istoria nu trebuie să-l ignoreze, căci instinctiv atîtea suflete au simțit că Socialismul este Progresul, este Viitorul" [9]) Vorbind despre istoricul mișcării socialiste, pornind de la utopici pînă la data cînd elaborează prefața, deși cu unele limite ideologice, Jean Bart afirmă categoric: „Baza științifică și materială (a mișcării socialiste) a fost *Capitalul* — biblia socialismului" [10]).

Toate luptele duse pînă la sacrificii ale proletariatului român trebuiau consemnate într-o „istorie obiectivă constiincioasă care să cuprindă într-un cadru larg întreaga mișcare socialistă din România" [11]), cartea prefațată de dînsul reprezentînd doar un capitol dintr-o mare lucrare, *Istoria socialismului în România*, carte care nu s-a făcut încă, dar care trebuie neapărat făcută" [12]).

Scriitorul înfățișează într-un mod emoționant condițiile inumane de viață ale muncitorilor din porturi (multe pagini au corespondent în unele capitole din romanul *Europolis*, apărut cu un an mai tîrziu), încrezător într-un viitor cu orizonturile deschise vieții. („Cu greu vor înțelege generațiile viitoare timpurile pe care noi le-am trăit, cu mizeriile omenești de o așa revoltătoare imoralitate" [14]).

Amintind în prefață de legătura sa cu mișcarea muncitorească, Jean Bart vorbește cu modestie despre unele realizări care i se datorau lui. Căpitan de port în Sulina, întrunind în aceeași mînă puterea judiciară și cea executivă, scriitorul ia unele măsuri de organizarea muncii, fără precedent în istoria porturilor românești: realizează înjghebarea unei asociații profesionale „cu un birou de împărțire a muncii pe baza rotației" [15]), crezînd iluzoriu că în acest fel va pune capăt pentru un moment șomajului.

Întrebîndu-se de ce își luase asemenea sarcină care i-a adus multe prejudicii și dușmănii, chiar din partea unor prieteni, Jean Bart găsește singur explicația: „Aveam în sînge ca mulți din generația mea" ideile din atmosfera Iașului „de acum jumătate de secol" [16]). Se desprinde din intervențiile pline de admirație sacră pentru mișcarea socialistă, o concepție umanitară a scriitorului și în deosebi conștiința că există o exploatare nemiloasă a muncitorimii: „Sub ochii mei, zilnic, se comitea cea mai odioasă speculă: „exploatarea omului prin om. O idee chinuitoare mă apăsa veșnic, cu durerea unei aspre mustrări, și uneori un sentiment de revoltă mă încorda. Oare nu eram și eu părtaș la această mizerabilă jefuire a muncei omenești?" [17]). De asemenea se relevă o concepție justă în problema națională, concepție reflectată adesea și în opera literară, pledînd pentru solidaritatea tuturor celor asupriți pentru că indiferent de neam asupritorii sînt aceiași: „Am sprijinit la început pe vătafii români împotriva străinilor. Dar, vai! repede m-am convins că nu erau mai buni decît veneticii. Dreptul pe care-l reclamau ei bătîndu-se cu pumnul în pieptul lor de aramă, ca români în țara lor, nu era decît dreptul de a specula munca celor mai slabi decît ei" [18]).

Articolele publicate în ziarul muncitoresc *Munca* alături de prefața amintită mai sus sînt adevărate documente pentru definirea activității și personalității lui Jean Bart, de imaginea căruia ne amintim, acum, cînd la 12 mai 1963 se împlinesc 30 de ani de la moartea scriitorului.

Constantin Mohanu

---

[1]) Ibrăileanu — Jean Bart *Datorii uitate*, în **Scrieri alese** E.S.P.L.A., 1957, vol III, p. 231.
[2]) Jean Bart — **De vorbă cu un scriitor în Insemnări și amintiri**, Editura literară a Casei Școalelor. Buc. 1928. p. 213
[3]) Idem, p. 212.
[4]) Idem, p. 212.
[5]) Idem, p 213.
[6]) Idem, p. 212.
[7]) Gh. Rot Iași — **Să ne dumerească** în **Munca** An. V, Nr. 15, 12 iunie 1894, p. 4
[8]) Rezumat după un articol apărut în revista germană **Neue Zeit**, nr. 52, 1894.
[9]) Lazăr Măglașu, N Deleanu — **Istoricul mișcărilor muncitorești din porturi** cu o prefață de Jean Bart. Editura Uniunile Muncitorilor din porturile Rominiei. București, 1632. p. IV.
[10]) Idem, pag. V.
[11]) „ „ IV.
[12]) „ „ V.
[13]) „ „ III.
[14]) „ „ X.
[15]) „ „ VII.
[16]) „ „ IX.
[17]) „ „ VII.
[18]) „ „ VII.

PEISAJ INDUSTRIAL — Fotografia: DAN GRIGORESCU

Însemnări pe marginea unor cărți pentru copii

Deși acceptată teoretic, în practica literară nu se aplică consecvent ideea că expeditiv și spontan nu înseamnă același lucru, că spontaneitatea presupune totuși o cunoaștere, acumulată prin experiența de viață și artistică, că ea este trecerea explozivă a acestei acumulări în mijloace artistice și că forma ultimă, aparent spontană, este doar un mod de exprimare a unei migăloase munci creatoare.

Nu e indiferentă forma în care te adresezi copiilor pentru că de ea depinde în mare măsură dacă ai fost crezut sau nu, dacă ai declanșat o opinie sau ai cules indiferență.

Cartea lui George Nestor „Camionul lui Ionuț" încearcă să-i familiarizeze pe copii cu realizările zilelor noastre. Folosirea ingenioasă a fabulației, descoperirea extraordinarului în faptul divers, expunerea plină de vervă și de poezie ar fi adăugat desigur merite artistice acestei cărți. Soluțiile cuminți oferite însă de autor sugerează sărăcie artistică și detașează într-un prim plan tonul voit moralizator, didactic.

*Ionuț, un băiețel de 6 ani, eroul lui G. Nestor, pleacă la Brașov să viziteze uzinele „Steagul Roșu". Întrebat de ce dorește acest lucru, copilul răspunde: „Ca să văd cum se fac motoarele și să-l învăț pe bunicu". Dacă aprecierea s-ar fi oprit aici, am fi fost tentați să interpretăm atitudinea copilului drept o mică bravadă. Dar eroul nostru, după ce vizitează unele secții din uzină filozofează pesimist: „Degeaba bunicule, n-am să te învăț cum se fac motoarele. Pentru asta trebuie oameni mulți, mașini, fabrici..." Este mai mult un reproș „teribilist" pe care îl face copilul inculturii bunicului său, decît o descoperire a realității. Copilul își compătimește bunicul cu superioritatea celui care „cunoaște", deși istețul nostru erou n-are mai mult de șase ani și uzina a văzut-o acum prima oară, într-o vizită parțială. „Ehei, bunicule, mă gîndeam. D-ta ești meșter de căruțe nu de motoare. E greu să topești oțelul. Eu am văzut și tot nu știu" — comentează copilul. Plimbarea lui Ionuț prin uzină a fost, în intenția autorului, un prilej de a familiariza pe copii cu unele noțiuni din domeniul industriei. Dar simplismul limbajului, sărăcia gîndirii artistice din multe pagini ale cărții nu valorifică intenția. „Unchiul Ianoș mă ducea de mînă printre șirurile de mașini și-mi spunea: — Acesta este un strung. Iată o freză, iată o rabotează. Vezi cum lucrează oamenii, Ionuț? Cu atenție și cu mare meșteșug". E greu de presupus că o asemenea prezentare experiență a oamenilor

LAUREAŢII PREMIULUI LENIN

Premiile Lenin de anul acesta, acordate în zilele celei de a 93-a aniversări a naşterii lui Vladimir Ilici, confirmă strălucit meritele operei literare a lui S. Marşak, Rasul Gamzatov şi Cinghiz Aitmatov, doi poeţi şi un prozator, trei scriitori sovietici din trei diferite republici, din trei generaţii diferite.

S. Marşak, poet rus afirmat de mai multe decenii (a împlinit de curînd 65 de ani şi a fost călăuzit şi ajutat în adolescenţă de maeştri ca Stasov şi Gorki), şi-a dobîndit o faimă certă în poezie, prin puterea de concentrare a imaginii lirice în dimensiuni prozodice reduse, dar nu numai prin atît. Pe drept cuvînt, criticii socot că în personalitatea lui Marşak coexistă, egal, cinci poeţi. El e preţuit deopotrivă ca poet liric, dar şi satiric şi dramatic, e în acelaşi timp un poet preferat al copiilor, pentru versurile scrise, din belşug, anume pentru ei, şi e şi un excelent traducător al altor poeţi, în deosebi al celor de limbă engleză. Cum însuşi mărturiseşte, a început să compună versuri la vîrsta de patru ani, iar la unsprezece traducea din Horaţiu.

Micile lui poeme lirice condensează cu fină îndemînare, în o strofă sau două, senimentele omeneşti clocotitoare, puternice, şi nu o dată un vers te cucereşte brusc şi definitiv prin arhitectura lui complexă, prin ideea lui originală şi profundă ; idee care se păstrează luminoasă şi memorabilă în versul fluent, cizelat, chiar dacă acesta e scurt. Gama lirică, poetul şi-o defineşte singur, într-un catren : În versu-mi să-ai zări desfăşurate, / Să treacă norii prin al doilea tiptil. Cu ploaia ce pe-al treilea îl străbate. Se va juca-n al patrulea un copil.

Cunoscînd şi iubind copiii, poetul a intuit adînc mentalitatea acestei vîrste. Copilul e structural „serios" : Marşak îl înţelege şi nu-i vorbeşte cu ton de povaţă paternă, ci de la egal la egal. Nefiind didactice, versurile sale pentru copii au cu atît mai multă eficienţă educativă, şi este semnificativ că după încununarea, din anii trecuţi, a unor tălmăciri ale lui devenite clasice, acum Premiul Lenin l-au dobîndit alături de ultima sa culegere lirică („Versuri lirice alese), opt cărţi pentru copii („Poveste liniştită", „Buzunarul cel mare", „Aventură pe drum", „Astîmpăr", „De la unul la nouă", „Pata de cerneală". „Cine găseşte inelusul" şi „Călătorie veselă de la A la Z").

Bun cunoscător al literaturii universale, poetul e, cum spuneam, şi un traducător neegalat al marilor poeţi britanici (în al doilea deceniu al secolului nostru a studiat limba şi literatura engleză la universitatea din Londra) : Byron, Shelley, Keats, Wordsworth, Blake, Browning, iar tălmăcirea sonetelor lui Shakespeare şi a poemelor lui Robert Burns este (se poate spune far sfială) o strălucită operă de creaţie.

Opera poetică a lui S. Marşak e o meditaţie sobră şi lucidă asupra frumuseţii naturii şi a omului sovietic contemporan care, transformînd-o, îi adaugă frumuseţea inedită.

Poet concis şi meditativ, în acelaşi timp plin de explozii vulcanice, izbucnite în general în poezii tot scurte este şi al doilea laureat, poetul de naţiune avară **Rasul Gamzatov**. Poetul, ajuns astăzi la maturitatea vîrstei, continuă tradiţia bogatului folclor liric al Daghestanului natal, ca şi pe a tatălui său care a fost cunoscutul poet popular Gamzat Tadasa. Din aceste motive, Rasul Gamzatov are o înclinare predilectă pentru înţeleapta sentinţă filozofică orientală, pentru versul rotund. Fidel acestei tradiţii şi dezvoltînd-o, poetul e convins că fiecare vers al său trebuie să spună ceva nou şi adînc, fiecare să scînteieze de o idee densă, spusă spumos.

Viaţa lui (biografic vorbind) nu s-a deosebit de viaţa generaţiei sale, încercată de durerile şi eroismul războiului, apoi înseninată de entuziasmul construirii primelor drumuri în comunism. Dar poezia lui aduce, în concertul poetic al generaţiei, o vibraţie originală, de imensă prospeţime, a meditaţiei vii asupra iubirii, patriotismului sau încrederii în eternitatea faptelor eroice ale omului, transmisă fără fast imagistic, însă cu atît mai seducătoare.

Este, în poezia lui, o etică a procesului de creaţie şi a menirii poetului, al cărei izvor se poate regăsi într-o însemnare autobiografică :

„În munţii noştri, cînd un om n-are nici vocaţie nici har, cînd munca sa nu serveşte nimănui, cînd el nu ia în seamă prietenia şi nu visează fapte mari, i se spune :

— Degeaba ai încărunţit, că tot nu te-ai născut încă".

Iată de ce, poezia lui Gamzatov priveşte omul în totalitatea semnificaţiilor lui filozofice, pe un plan — am putea zice — cosmic (nu numai în sensul călătoriilor astonautice), ca fiinţă raţională şi sensibilă superioară, de numele căreia sînt vrednice numai fapte mari şi luminoase, utile tuturor. Acestui crez i se potriveşte perfect şi titlul cărţii de versuri „Stele în înălţimi", pentru care poetului i s-a decernat marele premiu.

Într-un ţinut care pînă la Revoluţie n-a avut măcar alfabet, îşi scrie de cîţiva ani proza originală şi plină de seva noutăţii tînărul prozator **Cinghiz Aitmatov.** Autorul este kirghiz, n-a publicat deocamdată prea mult, dar e de pe acum bine cunoscut peste hotarele republicii sale, chiar peste hotarele Uniunii Sovietice. O nuvelă amplă, „Djamilia", a solicitat atenţia lui Aragon, care a tradus-o în franţuzeşte. Poetul francez o numeşte „cea mai frumoasă poveste de dragoste din lume".

Şi aceasta, şi alte nuvele ale lui Aitmatov (care sînt, poate, mai degrabă nişte scurte romane de mare densitate umană, devenind pe alocuri incandescente de lirism) aduc în conştiinţa cititorului sentimente grave şi caractere înălţătoare, înfăţişate cu gingăşie poetică şi cu o nesecată dragoste pentru om. Plecarea Djamiliei cu omul pe care-l iubeşte ar putea părea „o simplă poveste romantică", de n-ar fi cadrul aspru al războiului şi realismul cu care sînt privite sentimentele eroilor. Faptele sînt povestite de un copil — simbol al purităţii — şi naraţiunea pune în dezbatere gravă problemele iubirii, ale familiei, ale răspunderii morale a omului, cu o artă psihologică subtilă. Scriitorul este pasionat de problema demnităţii umane, care exprimă, prin figura omului nou al comunismului, trăsături de o rară bogăţie spirituală. Ecoul acestor meditaţii îl găsim în nuvela „Ochi de cămilă".

Premiul i s-a decernat pentru cartea „Povestirile munţilor şi stepei", care cuprinde nuvelele : „Djamilia", „Plopşorul meu cu năframă roşie", „Ochi de cămilă" şi „Primul învăţător".

De aceea, Premiul Lenin, care pentru cei doi poeţi este o confirmare a operei lor consacrate mai demult, pentru tînărul prozator este şi o consacrare.

Victor Kernbach

Sculptură de MESTROVICI (detaliu)

Ion Gheorghe

CÎNTEC SPANIOL

Nu l-au iertat fiindcă gîndea.

Ei pricepeau adulmecînd aceasta,
călcînd oraşele în urma lui,
pe cînd găseau minerii răsculaţi,
pe cînd, asemeni unor cîrlanţi solidare,
îi ascundeau, împotrivindu-se docherii...

Julian Grimau gîndea ;
era aceasta cea mai mare demnitate-a lui.
Era însă nu singura lui vină.
căci ei simţeau că sîngele-i
nu era sîngele obişnuit —
era un steag fluid, ascuns,
şi-asemeni unui rîu care-şi nutreşte sălciile,
îi circula sub rădăcinile ideilor,

Însă l-au prins
şi pe butucii de tortură
i-au strivit memoria, i-au smuls-o,
ca pe-o năframă tînără, de fosfor ;
ca pe-o peliculă de film demascator
i-au tras-o de sub tîmplele de aur
şi-apoi l-au retezat de la pămînt.

Ei sînt un soi netrebnic de fiinţe ;
strivesc o floare-nluriaţi
că floarea e mai demnă decît ei.
şi floarea se realizează ;
răstoarnă cuiburile păsărilor
înfricoşaţi că poate să mai zboare cineva
şi se realizează cineva...

L-au retezat de la pămînt ca pe un arbor
dar rădăcinile nu pot să le stîrpească.

Muncitorul romîn în cartea străină

„EI SE MIŞCĂ ÎNTR-UN UNIVERS SUPERIOR"

Fireşte, au apărut şi în trecut, peste hotare, scrieri despre Romînia, dar cîţi dintre autorii lor au „coborît" în mijlocul muncitorilor, în uzinele înecate de fum, în colibele insalubre ? Pentru un Paul Morand (zis şi „gînditorul agenţiei turistice Cook") sau pentru un L. Romier (prieten personal al lui Carol al II-lea), „mica Romînie" se limita, bineînţeles, la aspecte de „album pittoresque", înscrise între Calea Victoriei, pîrtiile de sky din Carpaţi şi farmecul vetust al unei bisericuţe de ţară.

În acest context, nu poţi reciti, fără a încerca un sentiment de emoţie, cele cîteva cărţi care s-au apropiat de faţa reală a lucrurilor, de sufletul viu al poporului. Ne gîndim la paginile nemuritoare ale lui Henri Barbusse, din cartea „Călăii", pagini consacrate luptei eroice a ceferiştilor şi petroliştilor romîni, din februarie 1933. Ne gîndim şi la o carte mai puţin cunoscută, intitulată „Eroii Romîniei anti-fasciste" şi semnată de astronomul şi militantul progresist Henri Mineur (Paris, 1936), carte care dezvăluie condiţia reală a muncitorilor noştri, lupta lor eroică împotriva exploatării capitaliste.

Cum este înfăţişat muncitorul nostru de azi — stăpîn al propriului său destin şi al destinului ţării — în cărţile cronicarilor de peste hotare ?

Să desprindem, în cele ce urmează, cîteva file.

★

Acum un deceniu şi mai bine, francezul Joseph Ducroux, (autorul cărţii „Romînia — unul dintre şantierele vieţii noi"), vizitînd uzinele „23 August", confrunta privelişteа cu cea a „Uzinelor Malaxa" : „Cît de îndepărtate par astăzi aceste amintiri, în timp ce parcurgem fabrica în care lucrează muncitorii fruntaşi ai noii industrii romîneşti ! În pragul uzinei, ne întîmpină un tînăr director îmbrăcat în haine de lucru. Acum cîteva luni, el nu era decît un simplu muncitor... Noile condiţii de muncă i-au favorizat descoperirea însuşirilor, iniţiativei, a talentului de organizator. Cursurile de perfecţionare tehnică au făcut restul, şi iată-l acum arătîndu-ne cu mîndrie noile procedee de fabricaţie ale uzinei". După ce descrie anănunţit halele uzinii, Ducroux scrie : „Un alt edificiu care serveşte drept simbol schimbărilor ce s-au produs e biblioteca sindicatului ; şiruri întregi de volume politice, economice, multe romane, un tezaur întreg de ştiinţă şi cultură, pus la îndemîna miilor de metalurgişti care învaţă să descopere, în paginile cărţilor, bucurii nebănuite.. Închipuieşte-ţi, cititorule, ce înseamnă această împlinire, prin cultură, a omului, această cucerire a demnităţii sale ! Cît de adevărat este că, pentru a elibera personalitatea umană, trebuie, înainte de toate, să eliberezi oamenii, oameni adevăraţi, în carne şi oase, care muncesc şi trudesc ; să-i eliberezi de pacostea exploatării capitaliste ! Tot restul nu este decît falsă filozofie şi înşelătorie".

Acelaşi elogiu al muncii libere din Romînia îl face Ruben Sinay, în cartea sa sugestiv intitulată „Prin ţara pîinii şi a păcii" : „Munca nu mai este blestem. Ne-o spun înşişi muncitorii care ies în întîmpinarea noastră, dornici să ne arate feluritele secţii în care lucrează, întrecîndu-se în a ne arăta realizările lor... Vom observa acelaşi lucru în toate fabricile romîneşti, cuprinse în vizita noastră : primirea călduroasă pe care o fac muncitorii vizitatorilor (lucru care nu s-ar putea vedea într-o fabrică capitalistă, deoarece acolo muncitorul n-are cu ce se mîndri)". Şi mai departe : „Înainte — ne spunea un muncitor mai bătrîn de la uzinele „Grivita Roşie "— o muncă mai importantă, „mai mare", înseamna o exploatare mai mare şi o mizerie mai mare. Acum totul este în folosul nostru. De aceea avem atît de mulţi fruntaşi în producţie, şi de aceea sîntem, cu toţii, mîndri de ei".

„Muncitorul nu mai este azi nici şurub, nici rotiţa, nici săgeată indicatoare a complicatelor maşini din fabrică ; el este o fiinţă gînditoare", subliniază scriitorul chilian Gregorio Guerra în cartea sa „Rominia" (prima carte despre o democraţie populară apărută în Chile). Pe oaspete îl impresionează deopotrivă talentul muncitorilor noştri : „Oamenii aceştia, care îmbină atît de bine tehnica cu spiritul, dau, la sfîrşit, lucrurilor pe care le fabrică, o adevărată valoare artistică".

Despre rezultatele acestor „bătălii", cîştigate în anii următori, vorbeşte publicistul peruvian Julio Castro Franco, în cartea sa „Republica Populară Romînă, un exemplu pentru America Latină". „Romînia — notează Castro Franco — este o carte de învăţămînt pentru noi, latino-americanii, cartea pe care trebuie s-o avem întotdeauna la îndemîna noastră, pînă şi în vis..." Iată şi argumentele : „o ţară construită de oameni muncii, muncitori şi ţărani, în colaborare cu artiştii, intelectualii, oamenii de ştiinţă. Lor le aparţin acum bogăţiile patriei. Şi unii şi alţii depun eforturi ca să sporească aceste bogăţii care, astăzi, aparţin fiecăruia şi tuturor".

Pe aceeaşi idee majoră e construită şi cartea „Romînia nouă" a profesorului universitar american B. Liber M. D., dar dintr-un unghi de vedere caracteristic omului de peste ocean. Autorul este izbit de o ştire apărută în presa romînească sub titlul „A furat din proprietatea obştească", ştire care relatează despre nişte răufăcători deferiţi justiţiei fiindcă şi-au însuşit un numar de obiecte fără prea mare valoare. „Ce ris homeric le-ar stîrni — comentează, cu umor acid, autorul — experimentaţilor criminali americani şi gangsterilor ce fură cu toptanul, citirea unei astfel de declaraţii copilăreşti !" Şi apoi : „Ce nebunie ! Ei au furat din propria lor avere !" Pornind de aici, eminentul savant se ocupă pe larg de dezvoltarea avutului obştesc în Romînia, de modernizarea uzinelor şi a fabricilor noastre, văzînd în Romînia o ţară „din al cărei întreg spirit emană energie, curaj şi activitate creatoare".

Ca şi Liber, australianul Clements relatează în cartea sa („Gînduri despre o vizită în Romînia") cîteva fapte semnificative pentru stadiul modern al dezvoltării noastre : „Ceea ce constituie, probabil, cea mai impresionantă cucerire ştiinţifică-industrială în Romînia este reactorul atomic şi producătorul adiacent lui, unde sînt produşi izotopi medicali... Ni s-a spus că această instalaţie este mai mare decît instalaţia oarecum asemănătoare de la Harwell, din Anglia. Am verificat acest fapt, întrebînd pe un fizician indian pe care l-am întîlnit în Bucureşti şi care vizitase ambele instalaţii El mi-a confirmat acest lucru. Mai tîrziu, la întoarcerea mea acasă, am întîlnit un „expert" australian, renumit în problemele fizicii atomice, căruia i-am povestit detaliat ceea ce am văzut. „Nu crede", mi-a spus el, „e propagandă". „Mai sînt unii — încheie Clemens — care nu vor să recunoască ceea ce se petrece în lume".

Dar faptele sînt încăpăţînate, ele nu dispar pentru că unii vor să le ignoreze. Dacă Romînia descrisă de Ducroux era doar un „şantier al vieţii noi", ea a devenit, în curs de un deceniu, o ţară socialistă înfloritoare, cu o industrie modernă, a cărei pondere în viaţa economică mondială creşte mereu. „Romînii sînt immoşi şi prietenoşi", scrie deputatul Joachim Alva în culegerea „Romînia văzută cu ochi indieni", publicată de Asociaţia de prietenie India—Romînia (şi în care se învecinează şi alte ilustre semnături, cum ar fi cea a doctorului S. Radhakrishnan, astăzi preşedintele Indiei, a lui K. D. Malaviya, ministrul minelor şi petrolului etc.). „Ajutorul Romîniei pentru extracţia petrolului indian — continuă deputatul — a fost de foarte mare importanţă şi a contribuit la strîngerea legăturilor noastre de prietenie... În trecut, Romînia a fost o ţară înapoiată, dar datorită eforturilor şi voinţei poporului, ea a fost în stare să lichideze această moştenire şi să se elibereze de jugul exploatării străine. Astăzi, ea este în situaţia de a putea da lecţii altora..."

Da, Romînia modernă, Romînia industrială, este astăzi un „fenomen obiectiv", de care şi cei ce nu sînt adepţi ai socialismului, trebuie să ţină seama. „Această industrializare trebuie să ne facă foarte atenţi pe plan comercial", scrie Maurice Brasseur, ministru al comerţului exterior şi al asistenţei tehnice din Belgia, în prefaţa sa la cartea „Prin Romînia nouă" de Camille Deleclos.

În anul 1962, în afară de cartea lui Deleclos, au mai apărut mărturii despre ţara noastră, axate în principal pe industrializare şi viaţa muncitorilor, în Mexic („Vizita mea în Romînia" de scriitorul German List Arzubide, preşedintele Societăţii de prietenie Mexic—Romînia), ca şi în S.U.A., unde remarcabilul sociolog american Scott Nearing împărtăşeşte, în cartea sa „Socialismul în practică", consacrată „transformărilor în Estul european", numeroase impresii despre industria noastră. Acelaşi lucru îl fac bolivianul Eduardo Ocampo Moscoso, Şeful Departamentului Cultural al Universităţii din Cochabamba, preşedintele Centrului Cultural boliviano-romîn, precum şi cunoscutul scriitor ceylonez Martin Wickramasinghe.

O atenţie deosebită merită cărţile unor oaspeţi ai Institutului Romîn pentru Relaţiile Culturale cu Străinătatea, cărţi care urmează să fie în curînd tipărite. Poetul spaniol Rafael Alberti şi soţia sa, scriitoarea Maria Tereza Leon, romancierul latino-american Miguel Angel Asturias şi Jorge Falcon, secretarul general al Asociaţiei scriitorilor din Peru, au fost atît de impresionaţi de cele văzute în Romînia, încît şi-au întrerupt, pentru o vreme, îndeletnicirile literare, pentru a se dedica unui gen pe care nu l-au mai uzitat înainte : scrierea unor cărţi de impresii.

Nu putem încheia mai fericit acest articol de sumare consemnări decît citind, pe scurt, din cartea cea mai nouă dedicată Romîniei socialiste — cartea lui Miguel Angel Asturias :

„Ne-am obişnuit ! — scrie el, către sfîrşitul vizitei. Nu mai sîntem derutaţi, aşa cum eram la început, cînd îi auzim vorbind cu atîta siguranţă, cu atîta convingere, pe tinerii ingineri şi tinerele inginere care se găsesc în fruntea unei industrii imense, cu instalaţii colosale. Ei vorbesc fără nici o înfumurare. Simplu, ca şi cum ar fi fost vorba de lucruri obişnuite. Unica lor mîndrie o de a fi făcut parte din colectivul care a reuşit să realizeze cutare inovaţie sau cutare record de producţie în fabrică. Nu e o mîndrie individuală, ci una colectivă ; chiar în cazurile în care un muncitor sau o muncitoare au primit distincţii individuale pentru munca lor — toată echipa, atelierul sau secţia se simt la fel de mîndri Prospeţimea de gîndire a acestor oameni (tineri muncitori, tehnicieni etc) ne uimeşte, simplitatea lor ne tulbură, setea lor de a şti, pentru a fi utili, face să pălească mica noastră ştiinţă personală..

Ne încetinim paşii, rămînînd în fiecare fabrică timp îndelungat, deoarece nu cu maşinile stăteam de vorbă, ci cu oamenii, care ne dădeau impresia de a fi părţi componente ale unui angrenaj integrat într-un univers superior. Fabrica nu-i apăsa, nu-i oprima, se mişcau în ea ca în propria lor casă".

Ion Ghimeşan

ORIZONT

DANIEL BRENDEL ÎN CĂUTAREA DREPTĂŢII

Cercetătorul care va încerca să eticheteze direcţiile de dezvoltare ale literaturii din Germania occidentală în anumite categorii bine distincte se va izbi de greutăţi nenumărate. Este, însă, limpede faptul că diferitelor „isme", reeditate după ultimele manifestări literare la modă în ţările apusene, li se opune o literatură lucidă şi realistă, izvorîtă din reflecţiile grave ale unei adevărate pleiade de scriitori cărora le-a fost dat să trăiască tragedia fascismului în toată amploarea ei cumplită.

Este semnificativ faptul că în Germania occidentală, astăzi din nou ameninţată de pericolul fascizării, o serie de scriitori tineri sau vîrstnici încearcă să-şi definească atitudinea faţă de această plagă care a produs attîtea jertfe. În vreme ce Ştefan Andres, bunăoară, sublinia în trilogia sa **Potopul** (1949—1959) caracterul demonic al dictaturii naziste, bazate pe asasinate şi teroare, cunoscutul scriitor Alfred Doblin se întreba, în valorosul său roman **„Hamlet sau noaptea cea lungă care se sfîrşeşte"** (1956), în ce măsură omenirea a tras învăţămintele necesare din războiul abia încheiat.

În felul acesta, în faţa literaturii nihiliste, propagate de G. Benn sau E. Jünger, se ridică, acuzatoare, operele unor scriitori lucizi, care surprind cu acuitate aspectele specifice ale vieţii din Germania occidentală.

Printre scriitorii contemporani de seamă din Republica Federală Germană se situează şi Günther Weisenborn, prozator şi dramaturg cunoscut, care deţine un loc de frunte în frontul literar realist din patria sa. Tematica variată a acestui scriitor foarte fertil — dintre ale cărui opere menţionăm în mod deosebit piesa de teatru **Ilegaliştii** (1943), dramaticele pagini despre viaţa din închisoare, publicate sub titlul de **Memorial** (1947) şi captivantul său roman satiric despre societatea de la Bonn **„Clădit pe nisip"** (1956), — pune de la început în lumină orientarea antirăzboinică, larg umanistă şi antifascistă a celor mai reprezentative scrieri ale sale.

Dacă în romanul **„Clădit pe nisip"** (1956), prozatorul german înfăţişează acea lume a contrastelor violente şi a contradicţiilor de neîmpăcat, care e metropola improvizată, construită pe nisip şi împînzită de mine neexplodate, în ultimul său roman, **„Urmăritorul"** (1961), surprinde alte aspecte, tot atît de dramatice şi semnificative, ale vieţii din Germania occidentală.

Ca şi Heinrich Böll, Günther Weisenborn trage cu brutalitate cortina de pe faţa unei lumi pentru care principii ca **justiţie, dreptate sau democraţie** sînt golite de sensul lor adevărat.

Intriga din romanul **„Urmăritorul"** demonstrează tocmai acest lucru. Daniel Brendel, singurul supravieţuitor dintr-o grupă de rezistenţă formată din tineri antifascişti, îl întîlneşte într-o bună zi pe Paul Riedel, denunţătorul confraţilor cu care cîntase, în vremea războiului, în orchestra „Silberne Sechs". Înflăcărat de ideea pedepsirii josniciului trădător — care vînduse cu atîta uşurinţă pe cei cinci tineri gestapoului — orchestra „Silberne Sechs", oroarea lor faţă de nazism, împărtirea de manifeste antifasciste, persecuţiile evreilor şi asasinarea lor, crimele şi torturile gestapoului, imaginea tovarăşilor de luptă, dragostea pentru Eva Lang, constituie doar cîteva din scenele rememorate de erou, la volan, într-o vertiginoasă succesiune. Dar rînd pe rînd, toate aceste imagini dispar, şi Daniel Brendel rămîne, din nou, singur în faţa faptei pe care urma s-o săvîrşească. De undeva se mai aude, parca, vocea rugătoare a Evei Lang, invitîndu-l să aştepte, să caute dovezi... În faţa farurilor maşinii se iveşte însă trădătorul asasin, Riedel ; e beat şi are un aer nepăsător. Cu o viteză demenţială, maşina porneşte ; Riedel are în faţă imaginea morţii ; dar în ultima clipă, Daniel Brendel renunţă, ocolindu-l şi trecînd fulgerător mai departe. La volan, Brendel reflectă : „Individul izolat nu are nici un drept de executarea unei pedepse. Dreptul său este lupta. Voi cointeresa pe un alt procuror în realizarea procesului. Voi căuta-o pe Eva, şi voi lupta şi mai departe... Poate că, într-o zi, voi găsi soluţia".

Ca şi în **„Clădit pe nisip"**, şi aici conflictul romanului rămîne deschis. Daniel Brendel este un revoltat izolat, pentru care nu apare încă limpede finalitatea generală a luptei sale. Destinul eroului din **„Urmăritorul"** are numeroase puncte comune cu al scriitorului care scrutează cu grijă perspectivele societăţii noastre contemporane — fără să le înţeleagă, însă, cu toată claritatea.

Scriitor democrat şi antifascist consecvent, Günther Weisenborn realizează, şi prin **„Urmăritorul"**, o operă de o autentică valoare artistică, tradusă în numeroase limbi străine. În general, romanele sale nu se îndepărtează decît arareori de la canoanele clasice ale genului. Scriitorul se străduieşte să creeze tipuri autentice, caracteristice pentru societatea în care trăieşte : şi, într-adevăr, personaje cum sînt Klaus Butzbach, Otto Rauch, Vittekind, Anita Violet din **„Clădit pe nisip"** — sau Daniel Brendel din **„Urmăritorul"** — rămîn vii în memoria cititorului. Preocupat în mod deosebit să definească profilul moral al eroilor din romanele sale, Günther Weisenborn se opreşte arareori asupra detaliilor fizice şi vestimentare sau asupra interioarelor în care trăiesc diferitele personaje din cărţile sale. Conduita acestora este precizată prin fapte, gesturi şi replici caracteristice, prin izbucniri temperamentale sugestive.

Minuitor iscusit al dialogului şi al dozării de fapte diverse, bine selectate, care dau o deosebită intensitate romanului **„Urmăritorul"**, Günther Weisenborn ştie să creeze ţesături epice complicate, dar niciodată stufoase.

O anumită consecvenţă a planurilor variate pe care se desfăşoară acţiunea se simte mereu, fiind, de altfel, dictată de finalitatea operelor sale din ultimul deceniu, care pun în lumină profilul unui talentat scriitor satiric, al unui ironist fin, înzestrat cu daruri literare incontestabile.

Romul Munteanu

Daniel Brendel cere justiţiei judecarea lui. Dar răspunsul procurorului (ins împovărat şi el, poate cu un trecut dubios) este evaziv, şi faptul acesta îi permite scriitorului să-şi îndrepte atacurile sale necruţătoare împotriva justiţiei din Germania occidentală : «„Dragă domnule (cuvintele aparţin procurorului), foarte mulţi doresc astăzi să acuze. Lipsesc însă mărturiile. Aveţi dovezi ? Nu. Aveţi martori ? Nu. Cum poate atunci să susţină un procuror acuzaţia dumneavoastră —fără dovezi ?" „Îi spuneam că există dovezi suficiente ; nu trebuie decît să fie deschise mormintele, unde se găsesc dovezi în adevăratul sens al cuvîntului, victime omeneşti".»

Pus în această situaţie, Daniel Brendel ajunge la concluzia că daca justiţia nu vrea — sub pretextul lipsei de dovezi — să-şi facă datoria, atunci va trebui să devină el însuşi instrumentul dreptăţii ; îl va ucide pe trădătorul criminal, convins fiind că fapta lui nu este un asasinat, ci executarea unei pedepse firesti.

Acţiunea propriu-zisă a romanului începe la ora trei dimineaţa şi se sfîrşeşte după o oră, la patru şi un minut. Cartea se deschide sub tensiunea pîndirii criminalului, propoziţiile scurte, febrile, ale scriitorului transmiţînd de la-nceput cititorului crisparea nervoasă a lui Daniel Brendel : „Este ora trei. Trebuie să sosească din clipă în clipă. Va trebui să traverseze strada. Voi apăsa pe accelerator, apoi viteză maximă, şi el va zăcea sub roată. Se va crede că a fost un accident de circulaţie care s-a sfîrşit cu moartea pietonului şi că făptuitorul a fugit".

În această oră de dramatică aşteptare a săvîrşirii judecăţii, Daniel Brendel, personajul central al romanului **„Urmăritorul"**, reconstituie un întreg univers de viaţă, care deschide o largă perspectivă asupra Germaniei din trecut şi din prezent. Entuziasmul curat al tinerilor din

note • note • note • note

„ALTĂ ŢARĂ"

...este titlul noului roman al lui James Arthur Baldwin, scriitor negru care s-a impus de mult în atenţia opiniei publice americane, prin originalitatea şi forţa talentului său.

James Baldwin s-a născut în Harlem, are 37 de ani, bunicul şi bunica sa au fost sclavi. În 1946, Baldwin a plecat din Statele Unite cu gîndul „să nu se mai înapoieze niciodată în această ţară" în care discriminarea rasială îl apăsa peste măsură. Dar iată că, treptat, a ajuns la o altă decizie :

„Într-o bună zi, scriitorul începe să-şi dea seama că, în Europa el trăieşte în calitate de american. Începe să simtă aceasta din ce în ce mai pregnant. Sentimentul acesta s-a ivit, pentru prima oară, atunci cînd cineva l-a rugat să explice cum de se pot întîmpla lucruri de felul celor petrecute la Little Rock. Atunci el (scriitorul, alias James Baldwin — n.n.) începe să simtă că mai simplu ar fi, ba chiar mai cinstit — deşi aceasta ar suna prea pompos — să se întoarcă acolo unde există Little Rock, decît, rămînînd în Europa cu paşaport american în buzunar, să încerce a explica aceste fenomene".

Romanul „Altă ţară" se ocupă de relaţiile dintre albi şi negri în S.U.A. Negrii din roman sînt înfăţişaţi ca nişte oameni aduşi la disperare, chinuiţi de oprimarea şi ignirile seculare. Baldwin visează să trăiască — împreună cu ei — pînă în ziua cînd America va deveni o „altă ţară", o ţară în care toţi oamenii care o locuiesc, indiferent de culoarea pielii, să fie egali în drepturi.

CA ÎN 1933...

„Violenţele la care am fost supus mi-au amintit de anul 1933", a declarat, recent, cunoscutul scriitor german antifascist Bruno Apitz, autorul romanului „Goi printre lupi", după ce s-a înapoiat dintr-o „furtunoasă vizită" în Germania occidentală.

Bruno Apitz fusese invitat în oraşul minier Dortmund (R.F.G.), unde trebuia să ţină o conferinţă. Dar agenţii poliţiei, pătrunzînd în sală, l-au arestat. B. Apitz relatează că locuitorii oraşului Dortmund, veniţi să-i asculte prelegerea, au încercat să bareze calea poliţiştilor, dar aceştia i-au respins cu brutalitate. În mod demonstrativ, spectatorii, printre care foarte mulţi tineri, au aruncat numeroase buchete de flori în calea scriitorului escortat de poliţişti. Totodată, poliţia n-a putut împiedeca vînzarea unui mare număr de exemplare din romanul lui Apitz — cu autograful scriitorului — chiar la locul scandalului.

„Am fost deosebit de impresionat — a declarat Bruno Apitz — de atitudinea care a domnit tot timpul în sală. Am văzut că în Republica de la Bonn există mulţi oameni care nu s-au lăsat influenţaţi de propaganda duşmănoasă faţă de R.D.G., care-şi dau în mod clar seama de situaţie... Tinerii mineri pe care i-am cunoscut seamănă cu tinerii pe care i-am văzut luptînd în rîndurile antifasciştilor, în deceniul '30"...

REDACŢIA : B-dul Ana Ipătescu nr. 15, telefon 11.51.54 ; 11.38.51 ; ADMINISTRAŢIA : Şoseaua Kiseleff nr. 10, telefon 18.63.99 ; Abonamente : 9 lei — 3 luni ; 18 lei — 6 luni ; 36 lei — un an ; Tiparul : Combinatul poligrafic „Casa Scînteii".